วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

เอกสารวิจัยส่วนบุคคลดีเด่น

ลักษณะวิชา การเมือง

เรื่อง

มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

โดย

นายไชยยศ เหมะรัชตะ

ศาสตราจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทบวงมหาวิทยาลัย

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรภาควัฏร่วมแอกชน รุ่นที่ ๘

ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๓๙-๒๕๔๐

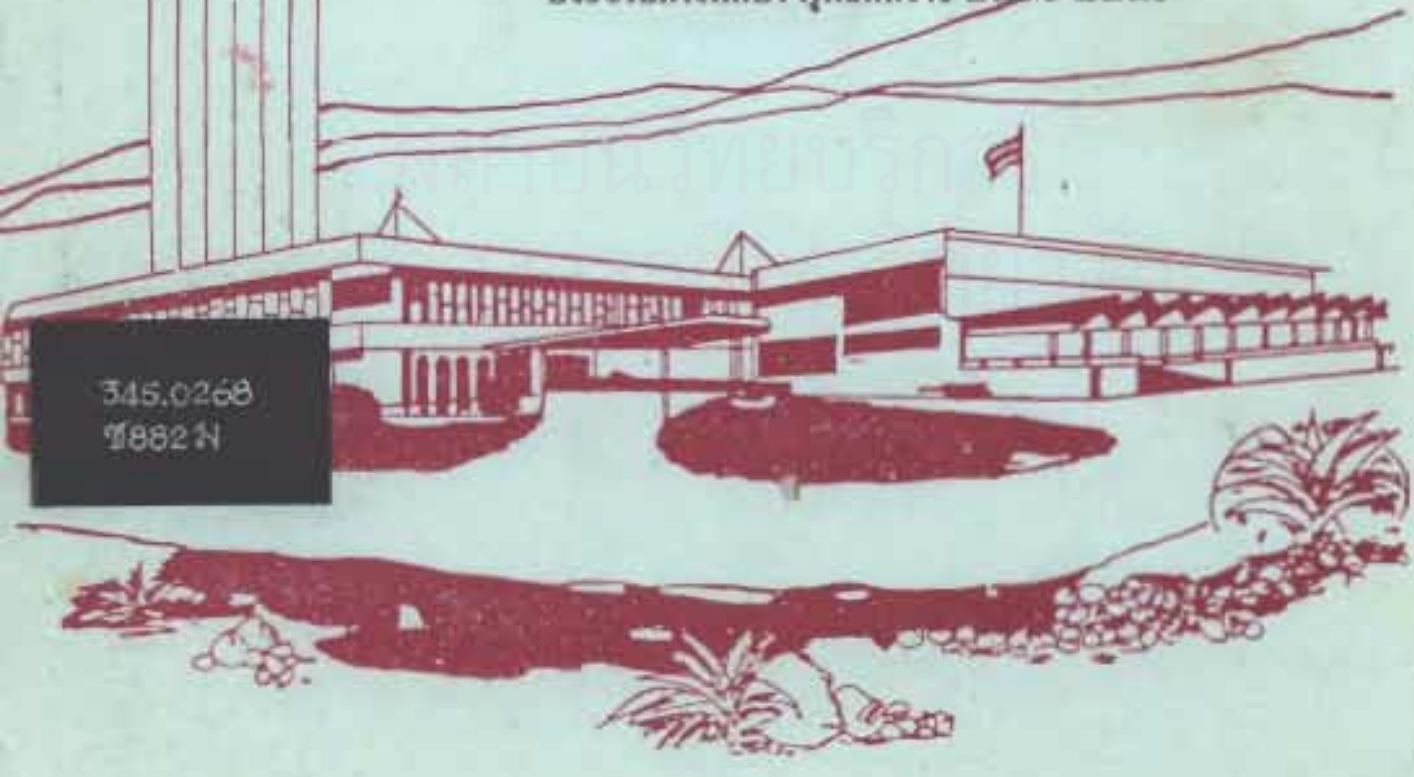

345.0268
ช882ม

๒ ธ ค 2541

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

อนุมัติให้เอกสารวิจัยส่วนบุคคล

เรื่อง มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

โดย

นายไชยยศ เหมะรัชตะ

ศาสตราจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ทบวงมหาวิทยาลัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เป็นเอกสารวิจัยส่วนบุคคลดีเด่น

ตามหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๓๙

และหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐร่วมเอกชน รุ่นที่ ๙

ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๓๙-๒๕๔๐

เลขหมู่.....
เลขทะเบียน.....
วัน ....เดือน..... ปี.....
- 8 ก.ย. 2542
I8291114

มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

โดย

นายไชยยศ เหมะรัชตะ

ศาสตราจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หมวงมหาวิทยาลัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐร่วมเอกชน รุ่นที่ ๙

ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๓๙ - ๒๕๔๐

หนังสือรับรอง

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ได้อนุมัติให้เอกสารวิจัยส่วนบุคคล เรื่อง มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ลักษณะวิชา การเมือง ของ ศาสตราจารย์ไชยยศ เหมะรัชตะ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐร่วมเอกชน รุ่นที่ ๔ ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๓๙ - ๒๕๔๐

พลอากาศโท

(ชาญชัย ชาญชิดชิงชัย)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อ

เรื่อง มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

สัทยะวิชา การเมือง

ผู้วิจัย นายไชยยศ เหมะรัชตะ นักศึกษา ปรอ. รุ่นที่ ๙

ความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบัน การประกอบอาชญากรรม ไม่ว่าโดยการกระทำอย่างเอกเทศหรือกระทำในลักษณะสมคบกันเป็นเครือข่ายในรูปแบบขององค์กรนั้น ได้เพิ่มขึ้นจนเป็นปัญหาใหญ่และซับซ้อน ซึ่งทำให้ยากลำบากต่อการป้องกันและปราบปราม อันก่อให้เกิดผลกระทบกระเทือนต่อความสงบสุขของทุกประเทศในยุคโลกาภิวัตน์นี้ ดังจะเห็นได้จากปัญหาอันมีที่มาจากการค้ายาเสพติดซึ่งนับวันจะรุนแรงและขยายตัวจนกลายเป็นปัญหาระดับโลก ทั้งนี้ ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งของการดำรงอยู่และความเจริญเติบโตของเหล่าอาชญากรหรือองค์กรอาชญากรรม ได้แก่ การมีเงินทุนหมุนเวียนเพื่อใช้สนับสนุนในการที่จะปกปิดการกระทำความผิดและเพื่อการขยายขอบเขตอิทธิพลของการประกอบอาชญากรรมให้มั่นคงและกว้างขวางขึ้นจนกลายเป็นอาชญากรรมข้ามชาติ อันทำให้ยากแก่การปราบปรามจากบรรดาเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยเงินทุนเหล่านั้นคือเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิดนั่นเอง แต่เงินดังกล่าวย่อมจะต้องถูกเพ่งเล็งจากทางเจ้าหน้าที่ของรัฐ ดังนั้น บรรดาอาชญากรจึงต้องหาวิธีในการปกปิดซ่อนเร้นเงินจำนวนดังกล่าวนั้น ในขณะเดียวกันหากสามารถนำเงินนั้นมาใช้ดำเนินการหาผลตอบแทนให้มากขึ้นด้วยวิธีการทางธุรกิจ ก็ย่อมจะเป็นประโยชน์อย่างมหาศาลแก่เหล่าอาชญากร

การฟอกเงินซึ่งเป็นการดำเนินการด้วยวิธีต่างๆ ให้เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดใดๆ เปลี่ยนเป็นเงินหรือทรัพย์สินซึ่งบุคคลทั่วไปหลงเชื่อว่าเป็นเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมายนั้น ได้กลายเป็นรูปแบบที่แพร่หลายมากที่สุดของอาชญากรในการใช้เป็นเครื่องมือเพื่อปกปิดและหาผลประโยชน์จากการกระทำความผิด นอกจากนี้ การฟอกเงิน

ยังก่อให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ เนื่องจากเงินที่นำมาฟอกเป็นเงินนอกระบบอันไม่ได้เกิดจากการผลผลิตทางเศรษฐกิจ และเงินดังกล่าวถูกนำไปใช้ในการให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐและนักการเมือง ตลอดจนนำมาใช้เพื่อการขยายเครือข่ายของการประกอบอาชญากรรมจนกลายเป็นอาชญากรรมข้ามชาติที่ทรงอิทธิพล ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาอันเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

ในปัจจุบันนี้ แม้ว่าประเทศไทยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน แต่ก็ยังไม่มีการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินไว้โดยเฉพาะ และบทบัญญัติของกฎหมายซึ่งมีอยู่ยังไม่สามารถครอบคลุมในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจากอาชญากรรมประเภทต่างๆ อย่างสมบูรณ์ ดังนั้น จึงได้มีการเสนอแนวความคิดอันเกี่ยวกับการร่างกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ซึ่งมีหลักการต่างๆ ตามมาตรฐานสากล เพื่อให้ประเทศไทยมีกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินใช้บังคับในอนาคต สำหรับสกัดกั้นการกระทำใดๆ อันเป็นการฟอกเงิน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อให้ทราบลักษณะและที่มาของการกระทำใดๆ อันเป็นการฟอกเงิน

๒. เพื่อศึกษาหลักเกณฑ์รายละเอียดของกฎหมายว่าด้วยการฟอกเงินของประเทศต่างๆ รวมทั้งแนวความคิดและทฤษฎีว่าด้วยกฎหมายฟอกเงิน

๓. เพื่อวิเคราะห์หลักการและโครงสร้างตลอดจนผลกระทบในด้านต่างๆ ของร่างกฎหมายฟอกเงินซึ่งจะบังคับใช้ในประเทศไทยในอนาคต

๔. เพื่อพิจารณามาตรฐาน และข้อเสนอแนะในการกำหนดหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมแก่การบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการฟอกเงินในประเทศไทย

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาและวิเคราะห์หลักเกณฑ์ของกฎหมายว่าด้วยการฟอกเงินของต่างประเทศ และหลักกฎหมายต่างๆ อันเกี่ยวข้องโดยทางอ้อมกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินซึ่งได้ใช้

บังคับในประเทศไทย ตลอดจนร่างกฎหมายว่าด้วยการฟอกเงินซึ่งได้ส่งให้หน่วยงานต่างๆ ของรัฐทำการพิจารณาให้ความเห็นในขณะนี้ เพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีต่อไป

วิธีการวิจัย

ศึกษาวิจัยเอกสาร โดยทำการค้นคว้าและการวิเคราะห์กฎหมายที่เกี่ยวข้องของต่างประเทศและประเทศไทย รวมทั้งแนวความคิดเห็นของหน่วยงานต่างๆ ซึ่งเกี่ยวกับร่างกฎหมายฟอกเงินจากตำรา บทความ และเอกสารการสัมมนาทางวิชาการอื่นๆ ในเรื่องการฟอกเงิน

ผลการวิจัย

ในปัจจุบันนี้ กฎหมายซึ่งมีหลักเกณฑ์บางส่วนเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินโดยทางอ้อมในประเทศไทย ได้แก่ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.๒๕๓๔ และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ.๒๕๑๘ รวมทั้งประมวลกฎหมายอาญา แต่หลักการภายใต้กฎหมายเหล่านั้นจำกัดไว้เฉพาะเกี่ยวกับการริบทรัพย์ที่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิด โดยจะกระทำการยอริบทรัพย์ได้ต่อเมื่อมีผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดแล้วเท่านั้น ส่วนหลักการตามกฎหมายว่าด้วยการฟอกเงินนั้น การตรวจสอบทรัพย์สินย่อมทำได้โดยไม่ต้องมีผู้ต้องหาในความผิดฐานใดก่อนเลย เพียงแต่มีการรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย ก็สามารถทำการตรวจสอบได้แล้ว หากผู้ทำธุรกรรมไม่สามารถชี้แจงแหล่งที่มาของทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับธุรกรรมดังกล่าว ย่อมจะมีความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน และสามารถร้องขอต่อศาลให้สั่งริบทรัพย์สินนั้นได้ นอกจากนี้ หากสอบสวนได้ข้อเท็จจริงเพิ่มเติมว่าทรัพย์สินที่นำมาทำธุรกรรมนั้นเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดใดๆ แล้ว ก็จะต้องดำเนินการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่อไป

ด้วยเหตุนี้ จึงสมควรที่จะต้องมีการบังคับใช้กฎหมายที่มีหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการปกปิดหรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิดทุกลักษณะไว้โดยตรงเพื่อสกัดกั้นการฟอกเงิน โดยจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการปราบปรามอาชญากรรมในประเทศไทยและก่อให้เกิดผลดีหลายประการต่อประเทศไทย ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การ

เมืองและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

ข้อเสนอแนะ

ผลจากการวิจัยดังกล่าว จึงมีข้อเสนอแนะบางประการซึ่งเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการฟอกเงินอย่างมีประสิทธิภาพในประเทศไทย ดังนี้

๑. กำหนดบทนิยามของความผิดมูลฐานให้มีข้อความในลักษณะกว้างๆ เพื่อเปิดช่องให้สามารถบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมความหมายไปยังการกระทำใดๆ ซึ่งเกี่ยวกับความผิดประเภทอื่น เช่น การฟอกเงินที่มีที่มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับการค้าประเวณี และการฟอกเงินที่มีที่มาจากการฉ้อโกงประชาชน เป็นต้น โดยอาจกำหนดให้แก้ไขเพิ่มเติมได้ในกฎกระทรวงเพื่อความสะดวกรวดเร็วทันต่อสถานการณ์ เพราะไม่ต้องผ่านขั้นตอนดำเนินการอันมากมายในการเสนอกฎหมาย อันทำให้สามารถขยายไปสู่การตรวจสอบทรัพย์สินที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิดอื่นๆ ด้วย

๒. ควรกำหนดสถานะของสำนักงานบริหารข้อมูลว่าเป็นองค์กรซึ่งสังกัดอยู่กับสำนักนายกรัฐมนตรีเพื่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน และทำให้สามารถถูกตรวจสอบการทำงานได้จากรัฐสภาตามหลักการว่าด้วยการคานอำนาจระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร เนื่องจากสำนักงานบริหารข้อมูลเป็นหน่วยงานซึ่งได้รับอำนาจเพื่อการตรวจสอบและรวบรวมหลักฐานใดๆ ตามกฎหมายฟอกเงินเป็นอย่างมาก

๓. ควรให้มีการออกกฎระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานบริหารข้อมูลอย่างเข้มงวด และกำหนดให้มีการตรวจสอบการปฏิบัติงานหรือคำสั่งใดๆ ของสำนักงานบริหารข้อมูลได้โดยตรงจากรัฐสภา เพื่อให้เป็นหลักประกันในการควบคุมการใช้อำนาจของสำนักงานบริหารข้อมูลตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายฟอกเงิน

๔. ควรมีการกำหนดมูลค่าในการทำธุรกรรม และมูลค่าของอสังหาริมทรัพย์ในการทำธุรกรรมอย่างสมเหตุสมผลและสามารถยืดหยุ่นเปลี่ยนแปลงได้ตามสภาวะเศรษฐกิจ เพื่อไม่ให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชนผู้เกี่ยวข้อง และไม่เป็นการเพิ่มภาระทางด้านต่างๆ ในการที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายมากจนเกินไปแก่สถาบันการเงินและสำนักงานที่ดิน อันอาจก่อให้เกิดผลกระทบใดๆ ทางด้านเศรษฐกิจของประเทศ

คำนำ

การฟอกเงินเป็นการปกปิดและเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิด อันเป็นการสนับสนุนให้อาชญากรรมขยายเครือข่ายจนยากแก่การป้องกันและปราบปราม โดยก่อให้เกิดปัญหาทั้งทางด้านสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ ผู้เขียนจึงหวังว่าการจัดทำเอกสารวิจัยส่วนบุคคลนี้ อาจก่อให้เกิดประโยชน์ในการเสนอแนวทางและความคิดเห็นบางประการเพื่อการร่างกฎหมายป้องกันและปราบปรามการปกปิดหรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิด หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่ากฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

การจัดทำเอกสารวิจัยส่วนบุคคลนี้ นอกจากจะเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๓๙ - ๒๕๔๐ แล้ว ผู้วิจัยซึ่งได้มีส่วนเกี่ยวข้องในคณะอนุกรรมการพิจารณายกร่างกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการปกปิดหรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด จะได้นำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการปรับปรุงร่างกฎหมายดังกล่าว

ส่วนการจัดทำเอกสารวิจัยซึ่งสำเร็จได้สมเจตนารมณ์ของผู้วิจัยนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้ช่วยเหลือในการรวบรวมข้อมูลและจัดพิมพ์ คือ นางสาวพิมล จงวรนนท์ และนายบุญเลิศ สันทัดอนุวัตร ตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิทุกๆ ท่านผู้ที่เขียนตำราและบทความซึ่งใช้ในการอ้างอิงเพื่อความสมบูรณ์ของเอกสารวิจัยนี้ แต่หากมีข้อผิดพลาดประการใด ผู้เขียนขอน้อมรับแต่เพียงผู้เดียว

(นายไชยยศ เหมะรัชตะ)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐร่วมเอกชน รุ่นที่ ๙

ผู้ทำการวิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนำ	จ
สารบัญ	ฉ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
ขอบเขตการวิจัย	๔
สมมติฐานการวิจัย	๔
ข้อตกลงเบื้องต้น	๔
วิธีดำเนินการวิจัย	๔
ข้อจำกัดของการวิจัย	๕
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๕
บทที่ ๒ หลักทั่วไปอันเกี่ยวกับการฟอกเงิน	๖
ความหมายของการฟอกเงิน	๖
แหล่งที่มาของการฟอกเงิน	๘
๑. แหล่งที่มาจากการกระทำความผิด	๘
๒. แหล่งที่มาจากการกระทำอันชอบด้วยกฎหมาย	๑๐
ลักษณะของการฟอกเงิน	๑๐
๑. รูปแบบของการฟอกเงิน	๑๑
๒. แหล่งสำหรับการฟอกเงิน	๑๒

มาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินระหว่างประเทศ ๑๔

บทที่ ๓ มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของต่างประเทศ ๒๖

หลักกฎหมายว่าด้วยการฟอกเงินของต่างประเทศ ๒๖

๑. ประเทศสหรัฐอเมริกา ๒๖

๒. ประเทศแคนาดา ๓๐

๓. ประเทศในกลุ่มประชาคมยุโรป ๓๓

๔. ประเทศออสเตรเลีย ๓๖

สาระสำคัญของกฎหมายว่าด้วยการฟอกเงิน ๓๙

๑. ลักษณะของการกระทำความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน ๔๐

๒. ความผิดอันเป็นแหล่งที่มาของการฟอกเงิน ๔๐

๓. ข้อกำหนดเกี่ยวกับสถาบันการเงิน ๔๑

๔. การกำหนดโทษในความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน ๔๑

บทที่ ๔ มาตรการทางกฎหมายอันเกี่ยวกับการฟอกเงินในประเทศไทย ๔๓

แนวความคิดว่าด้วยกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในประเทศไทย ๔๓

๑. ทฤษฎีที่ใช้ในการกำหนดความผิดทางอาญาเกี่ยวกับการฟอกเงิน ๔๓

๒. การกำหนดฐานความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงินของประเทศไทย ๔๔

กฎหมายอันเกี่ยวข้องกับการฟอกเงิน ๔๘

๑. พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ๔๘

๒. พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องอาญา ๕๓

๓. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ ๕๕

๔. ประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ๕๗

๕. ประมวลกฎหมายอาญา ๕๘

การดำเนินการร่างกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในประเทศไทย ๕๙

๑. ลักษณะเฉพาะของกฎหมายฟอกเงิน ๕๙

๒. โครงสร้างของกฎหมายฟอกเงิน ๖๑

๓. แนวความเห็นเกี่ยวกับร่างกฎหมายฟอกเงิน ๗๕

ผลกระทบของการใช้กฎหมายว่าด้วยการฟอกเงินในประเทศไทย ๘๘

๑. ผลกระทบต่อสถาบันการเงิน ๘๘

๒. ผลกระทบต่อประชาชนผู้ทำธุรกรรม ๘๙

บทที่ ๔ สรุปและข้อเสนอแนะ ๙๑

บทสรุป ๙๑

ข้อเสนอแนะ ๙๔

บรรณานุกรม ๙๗

ภาคผนวก ๑๐๑

ร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการปกปิดหรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิด พ.ศ. ๑๐๑

ประวัติย่อผู้วิจัย ๑๑๒

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การฟอกเงิน(Money Laundering) อันได้แก่ การทำเงินซึ่งได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า "เงินสกปรก" ให้กลายเป็น "เงินสะอาด" นี้ เป็นเรื่องใหม่สำหรับประเทศไทย แต่ในต่างประเทศนั้นได้มีการกระทำอันเป็นการฟอกเงินมานานพอสมควรแล้ว โดยในอดีต ผู้ที่ได้ทรัพย์สินและเงินมาจากการกระทำความผิด แต่ไม่ต้องการให้บุคคลใดทราบ จึงใช้วิธีการซุกซ่อนทรัพย์สินเหล่านั้นด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อจะนำมาใช้ประโยชน์ในเวลาต่อมา เช่น ใส่ตู้เซฟ ซ่อนไว้ในกำแพง หรือเก็บฝังดินไว้ เป็นต้น ในปัจจุบัน เนื่องจากความเจริญและพัฒนาการทางด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และการสื่อสาร ตลอดจนการคมนาคมทั้งในประเทศและในระหว่างประเทศ ทำให้การประกอบอาชญากรรมขยายขอบเขตในรูปแบบลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ เช่น ขบวนการค้ายาเสพติด และขบวนการค้าแรงงานทาสและโสเภณี เป็นต้น โดยการประกอบอาชญากรรมเหล่านี้ได้สร้างรายได้และผลประโยชน์อย่างมหาศาลแก่องค์กรอาชญากรรม ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นการยากที่จะทำการเก็บและซุกซ่อนทรัพย์สินอันได้มาจากการกระทำความผิดในแบบเดิมๆ เหล่าอาชญากรจึงได้มีคันคิดวิธีการฟอกเงิน เพื่อช่วยปกปิดหรืออำพรางการกระทำความผิด นอกจากนี้ ยังใช้ทรัพย์สินที่ได้ทำการฟอกหรือเปลี่ยนสภาพเป็น "เงินสะอาด" แล้ว เป็นทุนในการขยายเครือข่ายงานขององค์กรอาชญากรรมเหล่านั้นเพื่อให้ได้รับผลตอบแทนสูงขึ้น รวมทั้งใช้ในการสร้างความมั่นคงให้กับองค์กรดังกล่าวด้วย

ด้วยเหตุที่ประเทศไทยซึ่งสภาพทางภูมิศาสตร์มีอาณาเขตเชื่อมต่อกันกับบริเวณที่เรียกกันว่า "สามเหลี่ยมทองคำ" อันเป็นแหล่งใหญ่ของการผลิตยาเสพติด จึงต้องเผชิญกับปัญหาในการเป็นทางลำเลียงยาเสพติดอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ตลอดจนการพัฒนาทางเศรษฐกิจจากสังคมเกษตรกรรมมาเป็นสังคมอุตสาหกรรมอย่างรวดเร็วเริ่มก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมดังเช่นที่

เกิดขึ้นในประเทศพัฒนาแล้ว ปัญหาในการแพร่ของยาเสพติดจึงเกิดขึ้นในทุกหนแห่งทุกชนทุกชั้นอย่างน่ากลัว อันเป็นที่มาของอาชญากรรมประเภทอื่นๆซึ่งทางฝ่ายปกครองต้องสูญเสียงบประมาณในการปราบปรามเพิ่มมากขึ้นทุกปี แต่ผู้ที่ได้รับผลประโยชน์จากการค้ายาเสพติดอันเป็นรากเหง้าของปัญหาต่างๆ กลับเป็นกลุ่มผู้ผลิตและผู้ค้ายาเสพติดเท่านั้น นอกจากนี้ ยังมีอาชญากรรมข้ามชาติประเภทอื่นๆ ซึ่งใช้ประเทศไทยเป็นแหล่งดำเนินการและมีผลกระทบต่อชื่อเสียงของประเทศ เช่น การส่งหรือล่อลวงหญิงเพื่อการขายบริการทางเพศไปยังต่างประเทศ เป็นต้น กลุ่มบุคคลหรือองค์กรอาชญากรรมเหล่านี้จึงได้รับผลประโยชน์อย่างมหาศาล ซึ่งมีความจำเป็นต้องนำเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิดไปทำการเปลี่ยนสภาพหรือฟอก ดังนั้น ตราบใดที่ประเทศไทยยังขาดมาตรการทางกฎหมายอันเป็นสากลที่จะแก้ไขปัญหาการฟอกเงินแล้ว ปัญหาในการปราบปรามอาชญากรรมจึงยากที่จะทำการแก้ไข

การประกอบอาชญากรรมประเภทต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการค้ายาเสพติดเป็นต้นเหตุแห่งปัญหาทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมอย่างมากทั่วทุกมุมโลก ในส่วนของปัญหาทางด้านเศรษฐกิจนั้น ผู้ที่ได้เงินมาด้วยวิธีการอันผิดกฎหมายและนำเงินเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจ ถือได้ว่าเงินเหล่านี้ไม่ได้เกิดจากผลิตผลทางการผลิต จึงมีผลไม่แตกต่างจากการพิมพ์ธนบัตรขึ้นมาใช้เอง เมื่อปริมาณเงินมากขึ้น แต่ผลผลิตเท่าเดิม ย่อมเป็นสาเหตุให้เกิดภาวะเงินเฟ้อ สำหรับทางด้านการเมืองนี้ ผู้ที่ได้เงินมาจากการกระทำความผิดจะนำเงินบางส่วนมาให้สินบนแก่บรรดานักการเมืองและข้าราชการผู้ทรงอิทธิพล เพื่อให้ความคุ้มครองแก่ผู้กระทำความผิดเหล่านั้น อันเป็นการบั่นทอนสถานภาพของสถาบันทางการเมืองและระบบราชการ จนอาจทำให้เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาระบอบประชาธิปไตย ตลอดจนในส่วนทางด้านการเมืองระหว่างประเทศย่อมได้รับผลกระทบไปด้วย เนื่องจากในปัจจุบัน การติดต่อสื่อสารระหว่างประเทศเป็นไปอย่างสะดวกรวดเร็ว หากประเทศใดไม่สนใจในการดำเนินการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ และปล่อยให้เป็นแหล่งในการฟอกเงินอันถือว่าเป็นการสนับสนุนให้มีการขยายขอบเขตของการกระทำความผิดซึ่งมีผลกระทบต่อประเทศอื่นๆ ย่อมได้รับการประณามและต่อต้านในทุกด้านจากประเทศที่ได้รับผลกระทบนั้น ส่วนทางด้านสังคมนี้ การขยายขอบเขตของการประกอบอาชญากรรมบางประเภท ดังเช่นการค้ายาเสพติด อันได้ก่อให้เกิดการมอมเมาในการเสพเข้าไปในหมู่ประชาชนทุกระดับ โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นอนาคตของชาติ และเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดการประทุษร้ายแก่ชีวิตและทรัพย์สินเพื่อการซื้อยาเสพติดมาเสพ สังคมจึงยากที่จะมีความสงบสุข

ในปัจจุบัน การที่แต่ละประเทศต่างพยายามปราบปรามผู้ประกอบอาชญากรรมและขจัดเครือข่ายหรือองค์กรอาชญากรรมประเภทต่างๆ มากขึ้น ทำให้วิธีการหลีกเลี่ยงการปราบปรามของทางการมีความซับซ้อนขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการคิดรูปแบบใหม่ๆของวิธีการฟอกเงินเช่นกัน ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งในสังคมโลกซึ่งต้องร่วมมือช่วยเหลือในการขจัดการกระทำใดๆ อันไม่ชอบด้วยกฎหมายและเป็นผลกระทบต่อความสงบสุขของชาวโลก ดังเช่นการฟอกเงินของเหล่าอาชญากรซึ่งเป็นสิ่งสนับสนุนในความเจริญเติบโตของกลุ่มหรือองค์กรอาชญากรรมนั้น ประเทศไทยจึงสมควรแสดงจุดยืนอย่างชัดเจนในการออกกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเช่นเดียวกับนานาอารยประเทศอื่นๆ เพื่อเป็นการแสดงให้ประเทศเหล่านั้นเห็นว่า ประเทศไทยไม่ยินยอมให้เป็นแหล่งดำเนินการฟอกเงินจากอาชญากรรมใดๆ อันจะเป็นผลให้ระบบการเงินของประเทศเข้าสู่ระบบมาตรฐานสากล และได้รับการยอมรับเชื่อถือจากต่างประเทศ อันนำไปสู่การพัฒนาเพื่อเป้าหมายของการเป็นศูนย์กลางทางการเงินในภูมิภาคนี้

อย่างไรก็ตาม บทบัญญัติแห่งกฎหมายต่างๆ ของประเทศไทยซึ่งใช้บังคับในปัจจุบัน ยังไม่สามารถครอบคลุมเพื่อการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจากอาชญากรรมต่างๆ อย่างสมบูรณ์แบบ จึงได้มีการเสนอแนวความคิดอันเกี่ยวกับการร่างกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินให้มีหลักการตามมาตรฐานสากล โดยมีต้นแบบมาจากกฎหมายว่าด้วยการฟอกเงินของต่างประเทศ แต่ในระหว่างดำเนินการนี้ ได้มีนานาความคิดเห็นถึงอุปสรรคและผลกระทบทางด้านต่างๆ จากบรรดาผู้ทรงคุณวุฒิ อันน่าที่จะนำมาพิจารณาเช่นกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อให้ทราบลักษณะและที่มาของการกระทำใดๆ อันเป็นการฟอกเงิน

๒. เพื่อศึกษาหลักเกณฑ์รายละเอียดของกฎหมายว่าด้วยการฟอกเงินในต่างประเทศ รวมทั้งแนวความคิดและทฤษฎีว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน

๓. เพื่อวิเคราะห์หลักการและโครงสร้าง ตลอดจนผลกระทบในด้านต่างๆ ของร่างกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินซึ่งจะใช้บังคับในประเทศไทยต่อไป

๔. เพื่อกำหนดมาตรฐานและข้อเสนอแนะในการกำหนดหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมแก่การบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการฟอกเงินในประเทศไทย

ขอบเขตการวิจัย

ศึกษาและวิเคราะห์หลักเกณฑ์ของกฎหมายว่าด้วยการฟอกเงินของต่างประเทศและในหลักกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องโดยทางอ้อมกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินซึ่งใช้บังคับในประเทศไทย ตลอดจนร่างกฎหมายว่าด้วยการฟอกเงินของประเทศไทยซึ่งอยู่ในระหว่างการพิจารณาของหน่วยงานของรัฐเพื่อนำเสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีต่อไป

สมมติฐานการวิจัย

ในปัจจุบัน กฎหมายอันเกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่ใช้บังคับในประเทศไทยนี้ ยังมีหลักเกณฑ์ที่ไม่ครอบคลุมโดยตรงต่อการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและเน้นในส่วนของการริบทรัพย์ที่ได้มาจากอาชญากรรมทางด้านยาเสพติดรวมทั้งการทุจริตในวงราชการเท่านั้น จึงสมควรที่จะมีกฎหมายว่าด้วยการฟอกเงินอันมีหลักการที่ชัดเจนและมาตรฐานสากล ตลอดจนเป็นธรรมต่อผู้ที่จะได้รับผลกระทบจากการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าว

ข้อตกลงเบื้องต้น

แนวความคิดเห็นต่างๆ เกี่ยวกับผลกระทบจากการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในประเทศไทยจากเอกสารที่นำมาใช้ในการวิจัยนี้ ยังเป็นเพียงแนวความเห็นนานาทรรศนะของผู้ปฏิบัติงานในแต่ละสาขาซึ่งเกี่ยวข้องกับผลกระทบดังกล่าวเท่านั้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเอกสาร(Documentary Research) ด้วยการค้นคว้าและวิเคราะห์กฎหมายที่เกี่ยวข้องของประเทศไทยและต่างประเทศ ตลอดจนแนวความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิและหน่วยงานต่างๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จากตำรา บทความ รวมทั้งเอกสารการสัมมนาทางวิชาการอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อจำกัดของการวิจัย

เอกสารที่ใช้ในการวิจัยนี้ ส่วนใหญ่มุ่งเน้นถึงมาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินซึ่งได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. ทำให้ทราบถึงมาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของต่างประเทศ

๒. ทำให้ทราบถึงอุปสรรคและผลกระทบของการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

๓. ทำให้ทราบหลักการที่สมควรกำหนดไว้ในร่างกฎหมายอันเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

๔. เป็นแนวทางในการกำหนดสาระสำคัญเกี่ยวกับการดำเนินการของหน่วยงานซึ่งเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในอนาคต

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เลขหมู่ .....
เลขทะเบียน .....
วัน.....เดือน.....ปี.....

บทที่ ๒

หลักทั่วไปอันเกี่ยวกับการฟอกเงิน

ความหมายของการฟอกเงิน

คำว่า "การฟอกเงิน" (Money Laundering) เป็นถ้อยคำซึ่งเป็นที่รู้จักกันมากว่าหกสิบปีในเหล่าองค์การอาชญากรรมของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยกล่าวกันว่าผู้ที่คิดค้นแนวความคิดของการฟอกเงินดังกล่าวนี้ ได้แก่ นายเมเยอร์ แลนสกี้ (Meyer Lansky) อันมีหลักการเกี่ยวกับการนำเงินที่ได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือที่มักเรียกกันโดยทั่วไปว่า "เงินสกปรก"(dirty money) มาผ่านกระบวนการทางพาณิชยกรรมหรือธุรกรรม เพื่อให้กลายมาเป็นเงินที่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือที่เรียกกันว่า "เงินสะอาด"(clean money) หรืออีกนัยหนึ่งเป็นการขจัดร่องรอยของผลประโยชน์ซึ่งเกิดจากการกระทำอันผิดกฎหมาย โดยผ่านขั้นตอนของการโอนและธุรกิจต่างๆ เพื่อให้จำนวนผลประโยชน์เดียวกันดังกล่าวกลายเป็นรายได้ที่ชอบด้วยกฎหมายในที่สุด จึงอาจกล่าวได้ว่า "การฟอกเงิน" เป็นเล่ห์เหลี่ยม เพื่อการสร้างและปกปิดผลประโยชน์อันมหาศาล ซึ่งมีที่มาจากการประกอบอาชญากรรมต่างๆ เช่น การค้ายาเสพติด การฉ้อโกง การค้าสินค้าเถื่อน การลักพาตัว การค้าอาวุธเถื่อน การก่อการร้าย และการหลีกเลี่ยงภาษี เป็นต้น (Robinson 1996 : 4 - 5)

ด้วยเหตุนี้ การฟอกเงินนั้น จะเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมร้ายแรง และอาชญากรรมทางเศรษฐกิจต่างๆ เนื่องจากเหล่าผู้กระทำความผิด ตลอดจนองค์กรอาชญากรรมต่างไม่ต้องการให้ผู้อื่นโดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าพนักงานปราบปรามของรัฐได้ทราบที่มาของทรัพย์สิน จึงจำเป็นต้องใช้รูปแบบวิธีการต่างๆ เพื่อปิดบังหรือซุกซ่อนทรัพย์สิน อันเป็นผลในการช่วยปิดบังการกระทำความผิดของบุคคลหรือองค์กรเหล่านั้น(ศูนย์บริการข้อมูลและกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ๒๕๓๗ : ๑) ส่วนในปัจจุบันนี้ รูปแบบวิธีการที่เหล่าผู้กระทำความผิดและองค์กรอาชญากรรมนิยมใช้ในการฟอกเงิน ได้แก่ การนำเงินหรือทรัพย์สินใด ๆ จากการกระทำความผิดมาใช้ในการดำเนินการทางธุรกิจ หรือกิจการทางธุรกิจใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำนิติกรรม

สัญญา หรือที่เรียกกันว่า "ธุรกรรม" นั่นเอง

จากหลักการเบื้องต้นของการฟอกเงินดังที่กล่าวมา มีนักกฎหมายหลายท่านได้ให้คำนิยามของ "การฟอกเงิน" (Money Laundering) ไว้ โดยบางท่านกล่าวว่า "การฟอกเงิน คือ การเปลี่ยนเงินที่ได้มาโดยผิดกฎหมายหรือโดยมิชอบให้เสมือนหนึ่งว่า เป็นเงินที่ได้มาโดยชอบ หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า การฟอกเงินเป็นขบวนการซึ่งบุคคลปกปิดแหล่งที่มาของรายได้ที่ผิดกฎหมายและทำให้รายได้นั้นกลายเป็นรายได้ที่ชอบด้วยกฎหมาย หรือในความหมายที่เข้าใจโดยง่ายก็คือ การทำเงินสกปรกให้เป็นเงินสะอาด" (จำแลง กุลเจริญ ๒๕๓๗ : ๑๖)

บางท่านได้ให้ความหมายไว้ว่า "การฟอกเงิน คือการเปลี่ยนเงินที่ได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่สุจริตให้กลายสภาพเป็นเงินที่ได้มาโดยถูกกฎหมายหรือพิสูจน์ไม่ได้ว่าทุจริต" (ศูนย์บริการข้อมูลและกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ๒๕๓๗ : ๑)

ในขณะที่บางท่านกล่าวไว้ว่า "การฟอกเงิน หมายถึงการนำเงินที่ได้มาจากธุรกรรมอันผิดกฎหมายมากระทำการต่างๆ เพื่อให้บุคคลภายนอกเชื่อว่า เป็นเงินซึ่งได้มาจากธุรกรรมที่ชอบด้วยกฎหมาย" (ศักดิ์ชัย ศักดิ์กุลวงศ์ ๒๕๓๗ : ๓๖)

อย่างไรก็ตาม ความหมายของการฟอกเงินมิได้จำกัดแต่เฉพาะการกระทำแก่เงินซึ่งได้มาจากการกระทำความผิดเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการดำเนินการใดๆ แก่ทรัพย์สินต่างๆ อันได้มาจากการกระทำความผิดด้วยเช่นกัน ด้วยเหตุนี้ โดยทั่วไป เมื่อกล่าวถึงคำว่า "ฟอกเงิน" ย่อมเป็นที่เข้าใจว่ามิใช่จำกัดเฉพาะการฟอก "เงิน" เท่านั้น แต่รวมถึงการฟอก "ทรัพย์สิน" ด้วย แต่มักเรียกรวมๆ ว่า "ฟอกเงิน" ดังนั้น จึงอาจสรุปคำจำกัดความของ "การฟอกเงิน" หมายถึง การกระทำใดๆ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อจะทำให้เงินหรือทรัพย์สินใด ๆ ซึ่งมีที่มาจากการกระทำความผิดใดๆ เปลี่ยนสภาพให้เป็นเงินหรือทรัพย์สินซึ่งบุคคลทั่วไปหลงเชื่อว่าเป็นเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย

ด้วยเหตุนี้ วัตถุประสงค์ของการเปลี่ยนสภาพเงินอันไม่ชอบด้วยกฎหมายให้เป็นเงินที่ชอบด้วยกฎหมายจึงมีอยู่สามประการ ได้แก่

ประการแรก คือการปกปิดเงินที่ได้มาอันไม่ชอบดังกล่าวนั้น ไม่ให้บุคคลอื่นทราบว่าเป็นเงินได้ของผู้กระทำความผิด

ประการที่สอง คือเพื่อหลบเลี่ยงการสืบสวนสอบสวนการกระทำความผิดใดๆ ของผู้ซึ่งเป็นเจ้าของเงินที่นำมาฟอกจากบรรดาเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือเป็นการปกปิดแหล่งที่มาของเงิน

ประการที่สาม คือการเพิ่มพูนผลประโยชน์หรือผลกำไรจากการฟอกเงินดังกล่าวนั้น เพื่อใช้สนับสนุนในการกระทำความผิดหรือเพื่อขยายขอบเขตของการกระทำความผิดต่อไป อันเป็นการสร้างฐานอำนาจทางอาชญากรรมให้แข็งแกร่ง จนยากแก่การปราบปรามจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ และทำให้สามารถเพิ่มรายได้ให้มากยิ่งขึ้นจากการประกอบอาชญากรรมนั้น

วัตถุประสงค์ประการที่สามของการฟอกเงินนี้ เป็นผลกระทบที่สำคัญที่สุดต่อการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม เพราะสร้างรายได้อันเป็นการเพิ่มอำนาจและความมั่นคงให้แก่องค์การอาชญากรรม หรือช่วยให้อาชญากรสามารถหลบหนีหรือหลบเลี่ยงการจับกุม โดยการที่นำเงินดังกล่าวมาใช้ในการดำเนินงานหรือกิจกรรมต่างๆ อันขัดต่อกฎหมาย เช่น การว่าจ้างมือสังหารให้กำจัดบุคคลใดที่มาขัดผลประโยชน์หรือขัดขวางงานอาชญากรรม และการให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือนักการเมืองเพื่อช่วยปกปิดการกระทำความผิดใดๆ เป็นต้น

แหล่งที่มาของการฟอกเงิน

หากพิจารณาจากข้อเท็จจริงของการฟอกเงินอันปรากฏในปัจจุบันแล้ว แหล่งที่มาของเงินหรือทรัพย์สินซึ่งบุคคลหรือกลุ่มบุคคลใดๆ นำมาดำเนินการเปลี่ยนสภาพ หรือที่เรียกกันว่านำมาฟอกนั้น อาจมีที่มาจากการกระทำใดๆ อันเป็นความผิดตามกฎหมายประการหนึ่ง และที่มาจากการอันชอบด้วยกฎหมายอีกประการหนึ่ง ทั้งนี้ สามารถแยกสาระสำคัญของแหล่งที่มาได้ดังต่อไปนี้ คือ(ศูนย์บริการข้อมูลและกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ๒๕๓๗ : ๒ - ๔ และอนันต์ อนันตกูล ๒๕๓๘ : ๓)

๑. แหล่งที่มาจากการกระทำความผิด

การฟอกเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิดเป็นการกระทำอันเป็นความผิดตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของทุกประเทศ เนื่องจากเป็นเจตนารมณ์หลักของการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าว ส่วนความผิดซึ่งก่อรายได้อันไม่ชอบด้วยกฎหมายแก่อาชญากรซึ่งนำมาเปลี่ยนสภาพนี้ ได้แก่

๑.๑ ความผิดจากการค้ายาเสพติด ในปัจจุบันนี้ อาชญากรรมทางด้านการค้ายาเสพติดถือว่าเป็นแหล่งที่มาซึ่งใหญ่ที่สุดของการฟอกเงิน เนื่องจากเป็นอาชญากรรมที่เกิด

ขึ้นอย่างง่ายดายและร้ายแรงแพร่หลายในทุกประเทศ เนื่องมาจากความเปลี่ยนแปลงทางด้านวัตถุนิยมในสังคมเมือง ปัญหาการแพร่หลายของยาเสพติดกำลังคุกคามเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศต่างๆ เพราะเป็นอาชญากรรมที่ไม่มีผู้เสียหาย ด้วยเหตุที่ผู้เสพซึ่งเป็นผู้ได้รับผลร้ายจากการเสพยาต่างพึงพอใจในการเสพ และไม่คิดจะร้องเรียนต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ จึงเป็นการยากต่อการสอบสวนและปราบปราม ตลอดจนเป็นอาชญากรรมที่ให้ผลตอบแทนสูงจากการกระทำความผิด จึงล่อใจให้มีผู้คิดเสี่ยงที่จะก่ออาชญากรรมประเภทนี้(สุรพล ไตรเวทย์ ๒๕๓๗ : ๓๘ - ๓๙) จำนวนเงินรายได้อย่างมากมายจากการประกอบอาชญากรรมค้ายาเสพติดนี้ ก่อให้เกิดรูปแบบวิธีการของการฟอกเงินเพื่อปกปิดความผิดและขยายเครือข่ายเป็นองค์การอาชญากรรมเพื่อการเพิ่มพูนรายได้และความมั่นคง เพื่อทำให้รอดพ้นจากการปราบปรามของรัฐ

๑.๒ ความผิดจากการทุจริตหรือฉ้อราษฎร์บังหลวง การกระทำความผิดจากการฉ้อราษฎร์บังหลวงหรือการคอรัปชั่นอาจเกิดในทุกระดับของข้าราชการประจำ และในเหล่าข้าราชการการเมือง ส่วนใหญ่ของเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิด ได้แก่ ในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เงินที่ได้มาจากการกระทำทุจริตในทางการเมือง ซึ่งเกี่ยวกับผลประโยชน์ของชาติ อันเป็นจำนวนเงินมหาศาลซึ่งต้องทำการฟอกเพื่อปกปิดความผิดของบรรดานักการเมืองบางคน

๑.๓ ความผิดจากการฉ้อโกงประชาชน บุคคลหรือนิติบุคคลหลายรายต่างหาผลประโยชน์ ด้วยการกระทำอันขัดต่อกฎหมายในลักษณะที่เป็นการหลอกลวงประชาชนให้นำเงินมาร่วมลงทุนในกิจการใดกิจการหนึ่ง เช่น การหลอกประชาชนให้มาเล่นแชร์ลูกโซ่หรือร่วมลงทุนในสถาบันการเงิน โดยนำเงินที่ได้มานั้นไปแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนหรือทำการยักยอกยักย้ายถ่ายเทเงินไปยังต่างประเทศ เป็นต้น

๑.๔ ความผิดจากการดำเนินธุรกิจอันขัดต่อศีลธรรมและกฎหมาย การได้มาซึ่งเงินหรือผลประโยชน์จากการกระทำความผิดบางประเภทซึ่งต้องทำการปิดบัง เพราะขัดต่อศีลธรรมและกฎหมาย เช่น จากการทำสัมปทานที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย จากที่ได้มาในวงการพนัน จากการค้าทาสหรือโสเภณีในประเทศและข้ามชาติ และจากธุรกิจสินค้าเถื่อนอันหลบเลี่ยงภาษี เป็นต้น

๒. แหล่งที่มาจากการกระทำอันชอบด้วยกฎหมาย

ในบางกรณี อาจมีการเปลี่ยนสภาพหรือฟอกเงินซึ่งได้มาโดยชอบด้วยกฎหมายด้วยเหตุผลบางประการ อันถือว่าไม่อยู่ในการควบคุมตามเจตนารมณ์ของกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ดังเช่นการฟอกเงินซึ่งมีที่มาจากการกระทำดังนี้

๒.๑ เงินจากการดำเนินธุรกิจบางอย่าง บางบริษัทซึ่งมีรายได้อันมหาศาลจากการดำเนินธุรกิจอันชอบด้วยกฎหมาย เช่น กิจการสัมปทานทรัพยากรธรรมชาติจากรัฐบาลและการดำเนินธุรกิจข้ามชาติ เป็นต้น แต่ธุรกิจนั้นตั้งอยู่ในประเทศซึ่งไม่มีความมั่นคงทางการเมืองและเศรษฐกิจ จึงต้องนำเงินออกนอกประเทศไปยังแหล่งอื่นที่มีความมั่นคงกว่าเพื่อปิดบังที่มาและจำนวนเงินหรือต้องการปกปิดฐานะทางการเงินมิให้คู่แข่งหรือรัฐบาลทราบ

๒.๒ เงินส่วนตัวที่ประสงค์จะปกปิด การปกปิดนั้นก็เพื่อเหตุผลบางประการ เช่น มรดกหรือเงินรางวัลจากฉลากกินแบ่งรัฐบาล ซึ่งได้มาและต้องการปกปิดไม่ให้ญาติพี่น้องหรือบุคคลอื่นทราบเพราะเกรงว่าจะมาขอยืม และเงินสินบนอันชอบด้วยกฎหมายจากการนำจับผู้กระทำความผิดบางลักษณะซึ่งต้องปกปิดเพื่อความปลอดภัยของผู้รับสินบน เป็นต้น

๒.๓ เงินของรัฐ เงินบางประเภทซึ่งทางราชการกำหนดไว้ เพื่อใช้ในกิจการอันเป็นความลับหรือที่เรียกว่า "ราชการลับ" อันไม่สามารถเปิดเผยแก่สาธารณชนทราบเพื่อความมั่นคงของชาติ

ลักษณะของการฟอกเงิน

วัตถุประสงค์ของการฟอกเงินเป็นการทำเงินหรือรายได้จากการกระทำความผิดให้กลายเป็นเงินที่บุคคลทั่วไปเชื่อว่าเป็นเงินที่ชอบด้วยกฎหมาย เพื่อปกปิดความผิดและใช้เป็นทุนรอนในการขยายขอบข่ายแห่งการกระทำความผิดในกาลต่อไป ด้วยเหตุนี้ ลักษณะของการดำเนินการฟอกเงินที่แยบเนียนและสามารถปิดบังแหล่งที่มาของเงินดังกล่าวจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จในการฟอกเงิน โดยลักษณะของการฟอกเงินนี้ ย่อมขึ้นอยู่กับรูปแบบวิธีการของการฟอกเงิน ตลอดจนสถานที่ในการดำเนินการฟอกเงิน(ศูนย์บริการข้อมูลและกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ๒๕๓๗ : ๑ - ๔ และอนันต์ อนันตกูล ๒๕๓๘ : ๒)

๑. รูปแบบของการฟอกเงิน

๑.๑ การนำเงินสดติดตัวออกนอกประเทศ เป็นการนำเงินสดซึ่งได้มาจากการกระทำความผิดออกไปใช้จ่ายในต่างประเทศ วิธีการฟอกเงินด้วยลักษณะเช่นนี้เป็นที่นิยมกระทำในอดีตซึ่งยังไม่มีการวางระบบทางการเงินอย่างเข้มงวด ด้วยเหตุนี้ ในปัจจุบัน แต่ละประเทศต่างได้มีหลักเกณฑ์ในการควบคุมและจำกัดการนำเงินตราออกนอกประเทศ จึงเป็นผลให้การนำเงินสดในจำนวนมากออกนอกประเทศทำได้ยากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ต่อการทำธุรกรรมขององค์กรอาชญากรรมซึ่งเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์จำนวนมหาศาล เช่น การค้ายาเสพติด เป็นต้น การฟอกเงินด้วยรูปแบบดังกล่าวนี้จึงทำได้ในจำนวนจำกัดและในประเทศที่ยังล้าหลังทางเศรษฐกิจเท่านั้น จึงไม่เป็นที่นิยมกระทำกันแล้ว

๑.๒ การโอนเงินออกนอกประเทศ ส่วนใหญ่เป็นการส่งเงินไปยังประเทศที่เป็นคู่ค้าผู้ร่วมกระทำความผิด ซึ่งจะกระทำได้ง่ายในประเทศที่ไม่มีการควบคุมระบบธนาคารหรือสถาบันการเงินอย่างเข้มงวด โดยเป็นรูปแบบอย่างหนึ่งของการฟอกเงินที่ให้ความสำคัญแก่การควบคุมการดำเนินงานของสถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยการฟอกเงิน

๑.๓ การฝากเงินกับสถาบันการเงินในประเทศ วิธีการนี้ทำได้สะดวกและไม่จำกัดจำนวนในสถาบันการเงินภายในประเทศซึ่งยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการฟอกเงิน โดยอาจกระทำในลักษณะของการใช้นามแฝง หรือชื่อปลอม เพื่อปกปิดความเป็นเจ้าของเงินอันทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถสืบหาต้นตอแห่งการกระทำความผิด ซึ่งเป็นอีกรูปแบบของการฟอกเงินที่ต้องควบคุมสถาบันการเงินตามกฎหมายการฟอกเงินเช่นกัน

๑.๔ การจัดตั้งบริษัทหรือกิจการขึ้น วิธีการในลักษณะนี้เป็นที่นิยมใช้กันมากในเหล่าองค์กรอาชญากรรม ด้วยการตั้งบริษัทหรือกิจการขึ้นมา หรือนำเงินไปซื้อกิจการที่มีผลขาดทุนและมีรายรับเป็นเงินสด เพื่อย้ายเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิดมาทำให้กิจการค่อยๆ ฟื้นตัวขึ้น โดยการดำเนินธุรกิจบังหน้าเช่นนี้ทำให้มีรายได้เพิ่มพูนและกลายเป็นเงินได้ซึ่งถูกต้องตามกฎหมาย

๑.๕ การดำเนินธุรกรรมหรือซื้อขายอื่นๆ เพื่อเปลี่ยนสภาพเงินสดซึ่งได้มาจากการกระทำความผิดให้เป็นสินทรัพย์ต่างๆ เพื่อปิดบังแหล่งที่มาของเงินดังกล่าว เช่น การให้กู้ยืมเงิน การนำเงินสดไปซื้อตราสารที่เปลี่ยนมือได้ การซื้อหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ และการซื้อทรัพย์สินที่มีค่าอื่นๆ เป็นต้น

๒. แหล่งสำหรับการฟอกเงิน

ในทางปฏิบัติ แหล่งที่อาชญากรมักใช้ในการฟอกเงินนี้ มีอยู่ทั้งภายนอกประเทศและภายในประเทศ โดยไม่จำกัดว่าแหล่งฟอกเงินดังกล่าวจะเป็นสถานที่ซึ่งตั้งอยู่ ณ ที่แห่งใดแห่งหนึ่งแน่นอน เพียงแต่แหล่งที่ใช้ในการฟอกเงินนั้นมีความสะดวกต่อการเปลี่ยนสภาพเงินหรือทรัพย์สินได้อย่างง่ายดาย ก็มักเกิดการฟอกเงินกันอย่างมากมายแล้ว แหล่งในการฟอกเงินนั้นแยกได้เป็นสองแหล่ง อันได้แก่

๒.๑ แหล่งนอกประเทศ แหล่งสำหรับการฟอกเงินซึ่งตั้งอยู่ภายนอกประเทศนี้ โดยทั่วไปเป็นสถานที่ที่ตั้งขึ้นอยู่ในดินแดนของประเทศเล็กๆ ซึ่งมีกฎหมายทางการเงินอันไม่เข้มงวดมากนัก จึงสะดวกต่อการใช้เป็นแหล่งแปรสภาพเงินอันไม่ชอบด้วยกฎหมาย ด้วยการส่งหรือโอนหรือชนเงินออกจากประเทศหนึ่งไปยังแหล่งฟอกเงินนอกประเทศนั้น แหล่งนอกประเทศดังกล่าวมีดังนี้

๒.๑.๑ ธนาคารในบางประเทศ ซึ่งมีกฎหมายคุ้มครองความลับของลูกค้า เช่น ธนาคารในประเทศสวิตเซอร์แลนด์ เป็นต้น การเปิดเผยข้อมูลทางการเงินของลูกค้าจึงกระทำได้ยากมาก เว้นแต่จะได้รับการร้องขอจากรัฐบาลของประเทศอันเป็นแหล่งที่มาของเงินที่นำมาฝากในธนาคารนั้น

๒.๑.๒ สถาบันการเงินในประเทศในแถบหมู่เกาะแคริบเบียน ซึ่งเป็นแหล่งใหญ่แห่งหนึ่งของการฟอกเงิน เพราะอยู่ใกล้กับศูนย์กลางการเงินของโลก อันได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา

๒.๑.๓ ประเทศเล็กๆ ในยุโรปที่ไม่มีรายได้หลักที่แน่นอน เนื่องจากไม่มีผลิตผลและทรัพยากรธรรมชาติเพียงพอที่จะนำมาพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศได้ จึงต้องพึ่งพารายได้จากการให้เป็นแหล่งฟอกเงินไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม เช่น บ่อนคาสิโน และรับจดทะเบียนตั้งบริษัทต่างๆ ซึ่งไม่ได้ประกอบกิจการอย่างจริงจัง เป็นต้น

๒.๑.๔ ประเทศแถบศูนย์กลางการเงิน อันก่อให้เกิดความสะดวกในการยักย้ายถ่ายเทเงินหรือทรัพย์สินจากแหล่งการเงินแห่งหนึ่งไปสู่อีกแห่งหนึ่ง เช่น ประเทศในแถบแปซิฟิกตอนใต้และเกาะเล็กๆ หลายแห่งใกล้ชายฝั่งประเทศฝรั่งเศส หรือประเทศอังกฤษซึ่งเรียกว่า เกาะไอร์แลนด์ออฟมันท์ รวมทั้งเกาะในทะเลเมดิเตอร์เรเนียน เป็นต้น

๒.๒ แหล่งในประเทศ แหล่งสำหรับการฟอกเงินซึ่งตั้งอยู่ภายในประเทศใด

ประเทศหนึ่งนี้ โดยทั่วไปมักเป็นแหล่งที่มีการแพร่สะพัดของเงินอย่างรวดเร็วตลอดจนมีการแลกเปลี่ยนทางการค้าอย่างมากมาย จนทำให้ไม่มีความสนใจและเป็นการยากต่อการตรวจสอบที่มาของเงินซึ่งนำมาใช้ในธุรกรรมนั้น ส่วนแหล่งในการฟอกเงินในประเทศซึ่งเป็นที่รู้จักกันสำหรับเหล่าอาชญากรมีดังนี้

๒.๒.๑ บ่อนการพนันที่ถูกต้องตามกฎหมายและที่ขัดต่อกฎหมาย แหล่งที่มีการพนันเป็นที่มีการหมุนเวียนของเงินสดเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งบ่อนการพนันที่ได้รับอนุญาตให้เปิดกิจการได้อย่างถูกต้องตามกฎหมายในบางประเทศ เป็นแหล่งที่อาชญากรใช้เป็นเครื่องมือในการฟอกเงิน ด้วยการสมคบกับเจ้าของบ่อนให้มีการชนะพนัน เพื่อให้เปลี่ยนสภาพเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิดที่นำมาเล่นพนันให้กลายเป็นเงินได้อันชอบด้วยกฎหมาย โดยเจ้าของบ่อนได้รับผลตอบแทน หรือการที่องค์กรอาชญากรรมได้ลงทุนขออนุญาตเปิดกิจการบ่อนการพนันบังหน้าเพื่อใช้เป็นแหล่งฟอกเงินเสียเอง

๒.๒.๒ ตลาดหลักทรัพย์ กิจการค้าหลักทรัพย์เป็นกิจการที่ถูกต้องตามกฎหมาย โดยในแต่ละวัน มีการซื้อขายหลักทรัพย์หรือหุ้นกันเป็นจำนวนมหาศาล จึงมีเงินเปลี่ยนมือระหว่างผู้ลงทุนจำนวนมาก และบรรดานายหน้าในตลาดหลักทรัพย์มักไม่ค่อยคำนึงถึงพื้นฐานประวัติของผู้ซื้อและผู้ขาย จึงมีเงินทุนหมุนเวียนและการเปลี่ยนมือของตราสารหุ้นในตลาดอย่างรวดเร็ว อันเป็นช่องทางในการเปลี่ยนสภาพเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิดได้ง่าย

๒.๒.๓ การค้าขายอสังหาริมทรัพย์ หรืออสังหาริมทรัพย์ซึ่งมีราคาสูง อสังหาริมทรัพย์อันได้แก่ที่ดินและอาคาร เป็นทรัพย์ที่มีราคาสูง เช่นเดียวกับสังหาริมทรัพย์ซึ่งมีราคาสูงจำพวกอัญมณี และทองคำ อันสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนสภาพเงินซึ่งได้มาจากการกระทำความผิดในจำนวนมากๆ ในแต่ละครั้งของการทำธุรกรรม โดยเฉพาะการทำธุรกรรมอันเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ใด ย่อมทำให้อสังหาริมทรัพย์ดังกล่าวนั้น กลายมาเป็นสินทรัพย์ซึ่งสามารถซื้อขายเปลี่ยนมือและเปลี่ยนสภาพกลับมาเป็นตัวเงินได้ในอนาคต ส่วนสังหาริมทรัพย์ซึ่งมีราคาสูงย่อมสามารถเปลี่ยนมือได้อย่างง่ายดายยิ่งกว่าอสังหาริมทรัพย์ เนื่องจากโดยสภาพแล้วเป็นสิ่งที่มีขนาดเล็กง่ายต่อการเคลื่อนย้ายและโอนให้แก่กันด้วยการส่งมอบ

๒.๒.๔ การแลกเปลี่ยนเป็นเงินสกุลอื่นๆ การเปลี่ยนแปลงทางด้านวิทยาการและเศรษฐกิจระหว่างประเทศอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดการเชื่อมโยงทางการเงินได้โดยง่าย ในปัจจุบันสามารถแลกเปลี่ยนเงินตราเพื่อกิจการและพฤติกรรมต่างๆ ของมนุษย์เกิด

ขึ้นอย่างมากมาย เช่น การซื้อขายสินค้าด้วยสกุลเงินตราใดสกุลหนึ่ง การใช้จ่ายเงินตราในการท่องเที่ยวยังประเทศนั้นๆ ด้วยเงินสดหรือบัตรเครดิต และกิจการค้าเงินตราต่างประเทศ เป็นต้น จึงเป็นยากต่อการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตรา

๒.๒.๔ การโอนเงินหรือทรัพย์สินให้ผู้อื่นถือแทน เป็นแหล่งที่ใช้ในการฟอกเงินที่ง่ายที่สุด ด้วยการมอบทรัพย์สินหรือเงินอันไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้นให้ผู้ที่ตนไว้ใจมากที่สุดได้ครอบครองไว้แทนโดยการสมรู้ระหว่างกัน เพื่อให้บุคคลผู้ครอบครองนำไปหาผลประโยชน์แทนตนหรือครอบครองไว้จนกว่าจะโอนกลับมาให้ตนต่อไปในอนาคต

มาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินระหว่างประเทศ

ด้วยเหตุที่การฟอกเงินเป็นปัญหาที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อความสงบสุขอันเกิดขึ้นทั้งในประเทศ และได้ขยายขอบเขตของการกระทำข้ามชาติจนกลายเป็นปัญหาในระดับระหว่างประเทศ จึงทำให้มีการเรียกร้องให้เกิดความร่วมมือซึ่งกันและกัน ประเทศใดประเทศหนึ่งจะแก้ปัญหาแต่เพียงฝ่ายเดียวไม่ได้ แต่ละประเทศจึงได้พยายามหาวิธีการร่วมมือเพื่อป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ส่วนระดับของความร่วมมือระหว่างประเทศในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมีสามรูปแบบ ดังนี้

รูปแบบแรก คือการทำข้อตกลงสองฝ่าย(Bilateral Agreement) ได้แก่การตกลงในแบบสนธิสัญญา(Treaty) ซึ่งเป็นความตกลงระหว่างประเทศภาคีสองฝ่ายเพื่อการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศในการปราบปรามอาชญากรรมที่มีความสำคัญ เช่น การค้ายาเสพติด เป็นต้น และเพื่อประโยชน์ในการในการแลกเปลี่ยนข่าวสารเกี่ยวกับการประกอบอาชญากรรมสำคัญเหล่านั้น

รูปแบบที่สอง คือการทำข้อตกลงหลายฝ่าย(Multilateral Agreement) ได้แก่การตกลงในแบบอนุสัญญา(Convention) ซึ่งเป็นความตกลงระหว่างประเทศต่างๆ มากกว่าสองประเทศขึ้นไป โดยมีกลุ่มประเทศจำนวนหนึ่งเป็นแกนนำในการทำอนุสัญญา โดยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และเปิดโอกาสให้ประเทศต่างๆ ที่เล็งเห็นถึงความสำคัญของความร่วมมือในการปราบปรามการฟอกเงินนั้นสามารถเข้าร่วมเป็นภาคีได้ในเวลาต่อมา ดังเช่นอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและ

วัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ.๑๙๘๘

รูปแบบที่สาม คือความร่วมมือในระดับภูมิภาค(Regional Co-operation) เป็นความร่วมมือในกลุ่มประเทศแถบใดแถบหนึ่ง ซึ่งมีแนวความคิดเดียวกันในการปราบปรามการกระทำความผิดสำคัญบางลักษณะ อันมีผลไปถึงปราบปรามการฟอกเงินจากการกระทำความผิดดังกล่าวนั้นด้วย เช่น ความร่วมมือในสมาคมอาเซียน และความร่วมมือในกลุ่มประชาคมยุโรป เป็นต้น

ในส่วนของมาตรการป้องกันและปราบปรามการกระทำใดๆ อันเป็นการฟอกเงินในระดับระหว่างประเทศนั้น ได้มีการประชุมหารือเพื่อกำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อเรียกร้องให้นานาประเทศดำเนินการป้องกันมิให้ธนาคารหรือสถาบันการเงินถูกนำไปใช้เป็นแหล่งในการฟอกเงิน ดังนั้น นับตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๓๑ เป็นต้นมา จึงมีการตกลงทำข้อตกลง ข้อกำหนด และอนุสัญญาต่างๆ ที่สำคัญ อันได้แก่

๑. EC Council Directive

ในกลุ่มประชาคมยุโรป ได้มีการตกลงกันว่าเห็นควรที่จะกำหนดหลักการสำคัญเพื่อป้องกันการฟอกเงิน และส่งเสริมความร่วมมือในการสืบสวนสอบสวนและฟ้องคดีเพื่อการปราบปรามการฟอกเงิน โดยดำเนินการตามกฎหมายกับอาชญากรผู้ทำการฟอกเงิน ซึ่งรวมถึงกระบวนการอาชญากรรมทั้งในประเทศสมาชิกและประเทศที่มิใช่สมาชิก คือการกำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดอาญา และสถาบันการเงินมีหน้าที่ต้องให้ลูกค้าแสดงตนและเปิดเผยข้อมูลเมื่อเริ่มมีการทำธุรกรรมกับสถาบันการเงิน ส่วนในกรณีที่ลูกค้ากระทำการแทนในนามของผู้อื่น สถาบันการเงินจะต้องใช้มาตรการที่มีเหตุผล เพื่อทำให้ลูกค้าเปิดเผยถึงตัวของผู้ซึ่งถูกอ้างว่าเงินนั้นได้โอนในนามของตน

๒. Council of Europe Convention

อนุสัญญาฉบับนี้กำหนดให้ประเทศสมาชิกต้องกำหนดมาตรการบังคับให้สถาบันการเงินรายงานบัญชี ส่งมอบบันทึกทางการเงินที่ต้องสงสัยว่ามีการฟอกเงินเกิดขึ้นและสถาบันการเงินไม่ควรนำกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองความลับทางธนาคารมาเป็นเหตุผลในการที่จะปฏิเสธการปฏิบัติตามมาตรการต่างๆ

๓. United Nations Vienna Convention Against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances of 1988

อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ได้มีการตกลงก่อตั้งขึ้น เมื่อวันที่ ๑๙ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๓๑ ณ กรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย จึงเรียกกันโดยทั่วไปว่า "อนุสัญญาเวียนนา"(Vienna Convention) ทั้งนี้ เพื่อต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติด เนื่องจากเป็นอนุสัญญาซึ่งสหประชาชาติได้เป็นผู้จัดตั้งขึ้น และเกิดการขยายตัวอย่างรวดเร็วในการลักลอบค้ายาเสพติดระหว่างประเทศอันเป็นผลให้มีการฟอกเงินที่ได้มาจากการค้ายาเสพติดนั้นเพิ่มขึ้นด้วย จึงได้มีประเทศที่เข้าเป็นภาคีสมาชิกเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ โดยสาระสำคัญของอนุสัญญาฉบับนี้ คือ

๓.๑ การกำหนดข้อบังคับให้การฟอกเงินผิดกฎหมายเป็นความผิดทางอาญา อันได้แก่ การกระทำต่างๆ ดังนี้

๓.๑.๑ การแปรสภาพหรือโอนทรัพย์สิน โดยรู้ว่าทรัพย์ดังกล่าวได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปกปิดหรืออำพรางแหล่งที่มาซึ่งผิดกฎหมายของทรัพย์สิน หรือเพื่อช่วยเหลือบุคคลใดๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดให้หลบเลี่ยงผลตามกฎหมายอันเกิดจากการกระทำของตน

๓.๑.๒ การปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริง แหล่งที่มา สถานที่ตั้ง การจำหน่าย และการเคลื่อนย้าย สิทธิที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินหรือกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน โดยรู้ว่าทรัพย์สินดังกล่าวได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

๓.๒ สนับสนุนการร่วมมือทางกฎหมายในระดับนานาประเทศเพื่อให้มีการช่วยเหลือทางกฎหมายระหว่างกัน ในกรณีที่มีพยานหลักฐานอยู่ในหลายประเทศซึ่งอาจมีกฎหมายวิธีพิจารณาความที่แตกต่างกัน อันได้แก่

๓.๒.๑ การสืบพยานหลักฐานหรือบันทึกคำให้การของบุคคล

๓.๒.๒ การนำส่งเอกสารเกี่ยวกับคดีของศาล

๓.๒.๓ การกระทำการค้นและการยึด

๓.๒.๔ การตรวจสอบวัตถุและสถานที่

๓.๒.๕ การให้ข้อมูลและสิ่งที่จะใช้เป็นพยานหลักฐานได้

๓.๒.๖ การให้เอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งหลักฐานทาง

การเงินจากสถาบันการเงิน หรือเอกสารเกี่ยวกับธุรกิจต่างๆ

๓.๒.๗ การระบุหรือสืบหาแหล่งที่มาของทรัพย์สิน เครื่องมือ หรือสิ่งอื่นๆ เพื่อวัตถุประสงค์ในการใช้เป็นพยานหลักฐาน

๓.๓ กำหนดให้สามารถส่งผู้ร้ายข้ามแดนกันได้ โดยประเภทของความผิดที่จะต้องส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้นั้น จะต้องมีลักษณะเป็นการกระทำที่เป็นความผิดในประเทศที่ร้องขอ และเป็นการกระทำที่เป็นความผิดในประเทศที่รับคำขอด้วย แต่รัฐภาคีอาจปฏิเสธการส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ในกรณีดังต่อไปนี้

๓.๓.๑ ในกรณีที่มีเหตุให้เชื่อว่าการขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน มีสาเหตุมาจากความคิดเห็นทางด้านการเมือง

๓.๓.๒ ในกรณีที่มีเหตุให้เชื่อว่าการขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน มีสาเหตุมาจากความผิดทางด้านการทหาร

๓.๓.๓ ในกรณีที่มีเหตุให้เชื่อว่าการดำเนินคดีหรือการลงโทษบุคคลนั้น มีสาเหตุมาจากเชื้อชาติ ศาสนา หรือสัญชาติของบุคคลดังกล่าว อันจะทำให้การดำเนินคดีปราศจากความยุติธรรม

๓.๔ กำหนดหลักการที่จะสนับสนุนการร่วมมือในการสืบสวน เมื่อมีการร้องขอ รัฐภาคีจะต้องอำนวยความสะดวก หรือสนับสนุนเท่าที่สอดคล้องกับกฎหมายภายในและวิธีปฏิบัติของตน ให้บุคคลต่างๆ รวมถึงผู้ถูกคุมขังซึ่งยินยอมที่จะช่วยเหลือในการสืบสวน หรือเข้าร่วมในกระบวนการต่างๆ ทางกฎหมาย โดยการโอนตัวบุคคลที่ถูกคุมขังไปยังต่างประเทศเพื่อให้การเป็นพยานมีสองกรณี คือ

๓.๔.๑ การโอนบุคคลที่ถูกคุมขังอยู่ในประเทศผู้รับคำขอไปเบิกความเป็นพยานในประเทศผู้ร้องขอ

๓.๔.๒ การโอนบุคคลที่ถูกคุมขังอยู่ในประเทศผู้ร้องขอไปร่วมการสืบพยานในประเทศผู้รับคำร้องขอ

๓.๕ กำหนดให้ประเทศต่างๆ ดำเนินการให้เรื่องการรักษาความลับของลูกค้าของสถาบันการเงินไม่เป็นอุปสรรคต่อการสืบสวนคดีเกี่ยวกับการฟอกเงิน ในกรณีที่มีการตรวจสอบเงินฝากในสถาบันการเงินซึ่งผู้ต้องหาฝากเงินไว้

นอกจากนี้ ยังกำหนดให้มีการประสานความร่วมมือระหว่างประเทศทางด้าน

กฎหมายอาญา เช่น การหาพยานหลักฐาน การค้น การยึดทรัพย์ การตรวจสอบวัตถุ ข้อมูลใดๆ รวมทั้งรายงานของสถาบันการเงินหรือนิติบุคคลในทางธุรกิจ และกำหนดโทษในความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน เช่น จำคุก ปรับ และริบทรัพย์ เป็นต้น

๔. Basel Committee Statement

ข้อกำหนดแนวทางของบาเซิล หรือเรียกว่า "Statement of Principles of the Basel Committee on Banking Regulations and Supervisory Practices" เกิดขึ้นมาจากการประชุมของผู้แทนจากบรรดาธนาคารและผู้บริหารของกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมสิบประเทศ ณ กรุงบาเซิล ประเทศสวิสเซอร์แลนด์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาความมั่นคงของสถาบันการเงิน และป้องกันอาชญากรในการใช้ระบบธนาคารระหว่างประเทศเพื่อการหาผลประโยชน์จากเงินที่ได้จากการประกอบอาชญากรรม ด้วยหลักการดังนี้

๔.๑ กำหนดให้ลูกค้าแสดงตนที่แท้จริง โดยต้องแสดงตนเมื่อเริ่มทำธุรกรรมกับสถาบันการเงิน

๔.๒ กำหนดให้สถาบันการเงินปฏิเสธที่จะทำธุรกรรมที่เกี่ยวข้องหรือมีเหตุน่าสงสัยว่าเกี่ยวข้องกับการฟอกเงิน

๔.๓ กำหนดให้สถาบันการเงินงดให้บริการกับลูกค้าที่ไม่สามารถให้ข้อมูลส่วนตัวหรือหลักฐานอื่นที่ยืนยันว่าตนเองไม่ได้เกี่ยวข้องกับการฟอกเงิน และให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมาย โดยให้ข้อมูลของลูกค้าเท่าที่จะทำได้ตามกฎเกณฑ์ที่มีอยู่ ตามข้อกำหนดแนวทางนี้ยึดหลักที่ว่า ธนาคารต้อง "รู้จักลูกค้า" ของตน(know your customer)

๕. Financial Action Task Force(FATF)

FATF เป็นโครงการความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อต่อต้านการฟอกเงินที่ผ่านสถาบันการเงิน โดยการประชุมระหว่างประเทศในกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมเจ็ดประเทศ (กลุ่ม G7) เพื่อพัฒนาแนวความคิดในการป้องกันการฟอกเงิน ซึ่งได้กำหนดหลักการสำคัญไว้และเสนอข้อแนะนำ ๔๐ ข้อ ที่เกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายอาญา และกฎหมายเกี่ยวกับการธนาคาร ตลอดจนมาตรการและข้อปฏิบัติต่างๆ ของสถาบันการเงิน และกำหนดความร่วมมือระหว่างประเทศ โดยข้อเสนอเหล่านี้มีหลักการสอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการ

ต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตประสาทหรืออนุสัญญาเวียนนา

๔.๑ หลักการเกี่ยวกับการต่อต้านการฟอกเงิน โครงการ FATFได้กำหนดหลักการแก่ประเทศสมาชิก อันมีสาระสำคัญดังนี้ คือ

๔.๑.๑ การลงโทษการฟอกเงิน โดยมีการกำหนดฐานความผิดและโทษของการฟอกเงิน บางประเทศมีการกำหนดความผิดเฉพาะกับการกระทำโดยเจตนา แต่บางประเทศนั้นจะกำหนดความผิด รวมถึงกรณีที่ละเลยและไม่เจตนาด้วย ส่วนบทลงโทษในความผิดดังกล่าวนี้มีตั้งแต่โทษปรับ จำคุก และการห้ามประกอบอาชีพบางประเภท

๔.๑.๒ การยึดและอายัดทรัพย์สิน ประเทศสมาชิกส่วนใหญ่ได้มีการกำหนดมาตรการภายในประเทศให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่ได้มาจากการค้ายาเสพติด แต่บางประเทศยังได้กำหนดมาตรการครอบคลุมถึงการยึดหรืออายัดทรัพย์สินซึ่งได้มาจากการฟอกเงินอีกด้วย

๔.๑.๓ กฎหมายเรื่องการเปิดเผยความลับของธนาคาร(Bank Secrecy Laws) และข้อกำหนดเรื่องการรายงาน

๔.๑.๓.๑ ประเทศสมาชิกทุกประเทศกำหนดให้ลูกค้าต้องแสดงตนในการฝากเงิน และไม่อนุญาตให้มีการใช้ชื่อบัญชีที่ปกปิดชื่อจริงของลูกค้า

๔.๑.๓.๒ ประเทศสมาชิกบางประเทศกำหนดให้ธนาคารต้องทำการเก็บประวัติข้อมูลในการทำธุรกิจไว้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการต่อต้านการฟอกเงินและอาชญากรรมอื่นๆ เช่น ข้อมูลด้านธุรกิจ เงินสดที่มีมูลค่าสูงๆ หรือข้อมูลธุรกิจด้านการต่างประเทศ เป็นต้น ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะส่งมอบให้ผู้รักษากฎหมายได้ในกรณีที่มีคำสั่งศาล

๔.๑.๓.๓ การสืบค้นหาธุรกิจที่ต้องสงสัย ผู้รักษากฎหมายสามารถสืบค้นหาได้โดยอาศัยให้ธนาคารที่จัดตั้งระบบการตรวจค้นหาธุรกิจที่น่าสงสัยได้ โดยที่ธนาคารนั้นไม่มีความผิดในข้อหาเปิดเผยความลับของลูกค้า อย่างไรก็ตาม บางประเทศยังไม่สามารถรายงานธุรกิจดังกล่าวได้ เพราะเป็นการขัดต่อกฎหมายเรื่องการเปิดเผยความลับของธนาคาร

๔.๒ ข้อแนะนำเกี่ยวกับมาตรการสำหรับสถาบันการเงิน โครงการ FATF ได้เสนอข้อแนะนำ ๔๐ ประการ เพื่อต่อต้านการใช้ระบบสถาบันการเงินในการฟอกเงิน อันได้แก่

๔.๒.๑ แต่ละประเทศควรปฏิบัติตามข้อสัญญาในอนุสัญญาเวียนนาโดยทันทีและควรกระทำการให้สัตยาบันด้วย

๔.๒.๒ ควรมีการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการเปิดเผยความลับของสถาบันการเงินเพื่อไม่ให้เป็นอุปสรรคต่อการนำข้อแนะนำนี้มาใช้ปฏิบัติ

๔.๒.๓ มาตรการต่อต้านการฟอกเงินอันผิดกฎหมาย ควรรวมถึงการเพิ่มความร่วมมือและช่วยกฎหมายในการช่วยสนับสนุนการสืบสวน การดำเนินการตามกฎหมายและการส่งผู้ร้ายข้ามแดน

๔.๒.๔ แต่ละประเทศควรดำเนินมาตรการ ให้รวมถึงมาตรการทางกฎหมาย เพื่อให้การฟอกเงินที่ได้มาจากการค้ายาเสพติดเป็นความผิดทางอาญา

๔.๒.๕ แต่ละประเทศควรพิจารณาเพิ่มบทลงโทษสำหรับการฟอกเงินที่ได้รับมาจากการค้ายาเสพติดให้หนักเท่ากับโทษของอาชญากรรมร้ายแรงอื่นๆ

๔.๒.๖ ความผิดจากการฟอกเงินนั้น อย่างน้อยควรเริ่มต้นตั้งแต่การล่วงรู้ถึงธุรกรรมเพื่อการฟอกเงิน เพราะการล่วงรู้ดังกล่าวเป็นการแสดงถึงเจตนารมณ์ทางหนึ่งนั่นเอง

๔.๒.๗ ทั้งสถาบันการเงินและเจ้าหน้าที่ของสถาบันการเงินที่ทำการฟอกเงิน ควรมีความผิดทางอาญาด้วยกัน

๔.๒.๘ ประเทศต่างๆ ควรจัดให้มีมาตรการต่างๆ เท่าที่จำเป็นตามข้อสัญญาที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาเวียนนา อันรวมถึงมาตรการทางกฎหมาย เพื่อให้เจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมายสามารถยึดหรืออายัดทรัพย์สินใดๆ ที่ได้มาจากการฟอกเงิน หรือที่ใช้เป็นเครื่องมือในการฟอกเงิน รวมถึงมาตรการเกี่ยวกับการกำหนดบทลงโทษทั้งทางอาญา ทางแพ่ง และทางการเงิน

๔.๒.๙ ข้อแนะนำที่ ๑๒ - ๒๙ ในข้อแนะนำดังกล่าวนี้ ควรจะมีผลบังคับใช้กับธนาคารและสถาบันการเงินอื่นๆ ด้วย

๔.๒.๑๐ รัฐบาลของประเทศต่างๆ ควรที่จะดำเนินการใดๆ เพื่อให้องค์การทั้งหลายที่มีการทำธุรกิจอันเกี่ยวข้องกับการชำระเงินสดในจำนวนมากๆ ปฏิบัติตามข้อแนะนำ ๔๐ ประการนี้ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

๔.๒.๑๑ ควรจะกำหนดประเภทของสถาบันการเงินซึ่งไม่ใช่ธนาคาร

กลาง สถาบันวิทยบริการ
เลงกรณ์มหาวิทยาลัย

และสถาบันอื่นๆ ที่ทำธุรกิจเกี่ยวข้องกับเงินสด ซึ่งต้องปฏิบัติตามข้อแนะนำ ๔๐ ประการนี้ ให้สอดคล้องกันในแต่ละประเทศ

๔.๒.๑๒ สถาบันการเงินใดๆ ไม่ควรมีบัญชีซึ่งปกปิดชื่อจริงของลูกค้า หรือบัญชีที่ใช้ชื่อปลอม และควรให้มีกฎหมาย กฎเกณฑ์ ข้อกำหนด หรือข้อตกลงระหว่างสถาบันการเงินกันเองว่าจะต้องให้ลูกค้าแสดงตนพร้อมเอกสารแสดงตน(Identifying Document) และบันทึกประวัติ เมื่อเริ่มทำธุรกิจหรือทำธุรกรรมกับลูกค้า

๔.๒.๑๓ สถาบันการเงินควรมีมาตรการอันจะได้มาซึ่งข้อมูลประวัติที่แท้จริงของลูกค้าโดยเฉพาะ ในกรณีที่มีผู้อื่นมากระทำการแทน

๔.๒.๑๔ สถาบันการเงินควรเก็บประวัติการทำธุรกรรมต่างๆ ไว้ไม่น้อยกว่าห้าปี ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถให้ข้อมูลแก่เจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมายสำหรับใช้ประกอบในการสืบสวนสอบสวนหรือดำเนินคดี ในกรณีที่ได้รับการร้องขอจากเจ้าหน้าที่

๔.๒.๑๕ สถาบันการเงินควรให้ความสนใจกับธุรกรรมใดที่มีมูลค่าสูงหรือธุรกรรมที่มีรูปแบบผิดไปจากธรรมดา เช่น เป็นการกระทำที่ไม่มีเหตุผลในทางเศรษฐกิจและทางกฎหมาย เป็นต้น ตลอดจนควรสืบหาข้อเท็จจริงถึงความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของการทำธุรกรรมที่สงสัยว่าจะเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมาย

๔.๒.๑๖ ควรจะกำหนดให้มีกฎหมายคุ้มครองสถาบันการเงินและเจ้าหน้าที่ของสถาบันการเงิน เพื่อไม่ให้มีความผิดในการที่ได้เปิดเผยข้อมูลซึ่งเกี่ยวข้องกับการทำธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าจะเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมายตามที่กฎหมายกำหนดไว้

๔.๒.๑๗ สถาบันการเงิน ผู้บริหาร และบรรดาเจ้าหน้าที่ของสถาบันการเงิน ไม่ควรจะแจ้งให้ลูกค้าทราบถึงการรายงานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับธุรกรรมของลูกค้าแก่เจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมาย

๔.๒.๑๘ สถาบันการเงินต้องรายงานธุรกรรมที่น่าสงสัย ตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมาย ทั้งในกรณีของประเทศที่ใช้ระบบการรายงานโดยบังคับและระบบรายงานโดยสมัครใจ

๔.๒.๑๙ ในประเทศที่ไม่มีข้อกำหนดให้สถาบันการเงินต้องรายงานธุรกรรมที่น่าสงสัยของลูกค้า สถาบันการเงินควรปฏิเสธที่จะให้ความช่วยเหลือ หรือมีความ

สัมพันธ์กับลูกค้า และบัญชีของลูกค้านั้น

๔.๒.๒๐ สถาบันการเงินควรจะจัดให้มีโครงการต่อต้านการฟอกเงิน ซึ่งอย่างน้อยประกอบด้วยการกำหนดนโยบาย กรรมวิธี การควบคุมขึ้นในองค์กร และการแต่งตั้งให้เจ้าหน้าที่ระดับบริหารดูแลให้เป็นไปตามนโยบายดังกล่าว ตลอดจนการจัดให้มีการคัดเลือกพนักงานที่มีคุณภาพ จัดให้มีการฝึกอบรมพนักงาน และให้มีกลไกตรวจสอบระบบการต่อต้านการฟอกเงิน

๔.๒.๒๑ สถาบันการเงินควรให้ความสนใจและเพ่งเล็งความสัมพันธ์ทางธุรกิจ และในการทำธุรกรรมกับบุคคลหรือนิติบุคคลของประเทศที่ไม่ได้นำข้อแนะนำ ๔๐ ประการนี้มาใช้บังคับ โดยเฉพาะในกรณีที่ธุรกรรมนั้นๆ ไม่มีเหตุผลทางเศรษฐกิจ และในกฎหมายเกี่ยวกับสถาบันการเงินก็ควรกำหนดให้มีการสอบถามและบันทึกประวัติในการทำธุรกิจของบุคคลนั้นไว้ก่อน

๔.๒.๒๒ สถาบันการเงินควรจะกำหนดให้สาขาหรือบริษัทย่อยของตนในต่างประเทศปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กล่าวมาข้างต้นให้มากที่สุดเท่าที่กฎหมายภายในของแต่ละประเทศที่ตั้งสำนักงานนั้นๆ จะอนุญาตให้ทำได้ สำหรับในกรณีที่กฎหมายของประเทศที่สำนักงานตั้งอยู่ไม่อนุญาตให้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ได้ ก็ให้สาขาหรือสำนักงานย่อยของสถาบันการเงินนั้น แจ้งให้เจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมายในประเทศที่สำนักงานใหญ่ของสถาบันการเงินนั้นตั้งอยู่ได้ทราบ

๔.๒.๒๓ ควรจะจัดให้มีการศึกษาถึงความเป็นไปได้ที่จะดำเนินมาตรการสืบสวนและกำกับควบคุมการส่งเงินสดข้ามแดนอย่างเข้มงวด อันไม่ให้เป็นอุปสรรคต่อการเคลื่อนย้ายเงินทุนโดยเสรี

๔.๒.๒๔ ประเทศต่างๆ ควรจะพิจารณาถึงความเป็นไปได้ และประโยชน์ของการกำหนดให้สถาบันการเงินและผู้กระทำการเป็นคนกลางทางธุรกิจต่างๆ นั้น ต้องรายงานธุรกรรมเกี่ยวกับเงินตราทั้งในประเทศและระหว่างประเทศที่มีมูลค่าสูงกว่ามูลค่าที่ได้กำหนดไว้ แก่หน่วยงานกลางของทางรัฐบาล โดยหน่วยงานดังกล่าวจะทำการรวบรวมข้อมูลในคอมพิวเตอร์ เพื่อเป็นประโยชน์แก่เจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมายในการดำเนินคดีเกี่ยวกับความผิดฟอกเงิน

๔.๒.๒๕ ประเทศต่างๆ ควรสนับสนุนพัฒนาการ และเทคนิคใหม่ๆ ที่

เกี่ยวกับการบริหารทางการเงิน เพื่อทดแทนการโอนเปลี่ยนมือด้วยเงินสดโดยตรง เช่น การใช้เช็ค การใช้บัตรเครดิต และการนำเงินเดือนฝากเข้าบัญชีโดยตรง เป็นต้น

๔.๒.๒๖ เจ้าหน้าที่ผู้กำกับสถาบันการเงิน หรือผู้ที่กระทำการเป็นคนกลางทางธุรกิจต่างๆ หรือเจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมาย ควรจะดำเนินการให้สถาบันการเงินที่อยู่ภายใต้การดูแลของตน มีมาตรการป้องกันการฟอกเงินอย่างเพียงพอ รวมทั้งเจ้าหน้าที่เหล่านั้นควรให้ความร่วมมือกันระหว่างประเทศ เพื่อการสืบสวนสอบสวนและการดำเนินคดีเกี่ยวกับการฟอกเงิน

๔.๒.๒๗ เจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมายควรกำกับและออกกฎหมายควบคุมกิจการอื่นๆ ที่ใช้เงินสดในการทำธุรกิจ เพื่อกำหนดให้กิจการนั้นๆ นำข้อแนะนำ ๔๐ ประการนี้มาปฏิบัติด้วย

๔.๒.๒๘ เจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมายควรกำหนดแนวทางที่จะช่วยให้ในการให้สถาบันการเงินตรวจพบพฤติกรรมที่น่าสงสัยของลูกค้า และควรจะได้มีการปรับปรุงและพัฒนาแนวทางดังกล่าวอยู่เสมอ

๔.๒.๒๙ เจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมายหรือผู้กำกับสถาบันการเงินควรจะใช้มาตรการทางกฎหมายที่จำเป็นเพื่อป้องกันอาชญากรรมหรือผู้สมรู้ร่วมคิดเข้าครอบงำกิจการของสถาบันการเงิน

๔.๒.๓๐ ควรจะให้มีการบันทึกรายการเงินสดหมุนเวียนระหว่างประเทศ เพื่อจะได้สามารถประมาณการปริมาณเงินสดที่หมุนเวียนภายในประเทศต่างๆ และในระหว่างประเทศ

๔.๒.๓๑ เจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมายในระดับระหว่างประเทศ ดังเช่น Interpol และ Customs Cooperation Council ควรจะรับผิดชอบในการรวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมายอื่นๆ ทราบถึงเรื่องการฟอกเงินครั้งล่าสุด ตลอดจนเทคนิคต่างๆ ในการฟอกเงิน ในทำนองเดียวกัน ธนาคารกลางและผู้กำกับธนาคารก็สามารถดำเนินการเช่นนี้ผ่านเครือข่ายของตนเช่นกัน

๔.๒.๓๒ ประเทศต่างๆ ควรที่จะดำเนินการ เพื่อส่งเสริมการแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับธุรกรรมที่น่าสงสัย ตามที่เจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมายของประเทศอื่นๆ ร้องขอ ทั้งนี้ ควรจะได้มีการปกป้องให้การแลกเปลี่ยนข้อมูลดังกล่าวนี้ เป็นไปอย่างสอดคล้องกับ

ข้อกำหนดภายในประเทศและในระหว่างประเทศในการคุ้มครองความเป็นส่วนตัว(privacy protection) และการคุ้มครองข้อมูล(data protection) ด้วย

๔.๒.๓๓ ประเทศต่างๆ ควรจะดำเนินการเพื่อให้แน่ใจว่าความแตกต่างของมาตรฐานความรู้ด้านคำจำกัดความเรื่องการกระทำความผิดโดยการฟอกเงิน ไม่ว่าเป็นอุปสรรคต่อความสามารถหรือความตั้งใจของนานาประเทศ ในการให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมายร่วมกัน(Mutual Legal Assistance)

๔.๒.๓๔ การร่วมมือระหว่างประเทศ ควรจะได้รับการสนับสนุนจากข้อตกลงและการดำเนินการในระดับข้อตกลงสองฝ่าย(Bilateral) และระดับข้อตกลงหลายฝ่าย(Multilateral) ซึ่งมีหลักการทางกฎหมายร่วมกันในอันที่จะให้มีมาตรการเพื่อการช่วยเหลือกันและกันมากที่สุด

๔.๒.๓๕ ประเทศต่างๆ ควรจะสนับสนุนให้มีข้อตกลงในระหว่างประเทศ เช่น ข้อตกลงของ Council of Europe ในเรื่องเกี่ยวกับการอายัดทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิด เป็นต้น

๔.๒.๓๖ ควรสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมายของประเทศต่างๆ ร่วมมือกันในการสืบสวน

๔.๒.๓๗ ควรจะกำหนดให้มีวิธีช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรม โดยการใช้มาตรการบังคับต่างๆ เช่น การให้สถาบันการเงินหรือบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องจัดทำเป็นบันทึกรายงานค้นหาบุคคล และหลักฐานต่างๆ ที่ใช้ประกอบการสืบสวนคดีเกี่ยวกับการฟอกเงิน และในการดำเนินคดีในต่างประเทศ เป็นต้น

๔.๒.๓๘ ควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่ดำเนินการเร่งด่วนเพื่อสนองตอบตามที่ต่างประเทศร้องขอในการชี้ตัว ยึด และอายัดทรัพย์สินที่ได้มาจากการฟอกเงิน หรือจากการกระทำความผิดอาญาเพื่อให้ได้มาซึ่งเงินที่นำมาฟอกนั้น

๔.๒.๓๙ เพื่อเป็นการป้องกันการขัดแย้งของเขตอำนาจศาล ในกรณีที่คดีอยู่ภายใต้การดำเนินคดีของหลายประเทศ จึงควรจะได้มีการพิจารณาถึงเครื่องมือและกลไกเพื่อเลือกสถานที่พิจารณาคดีที่ดีที่สุด สำหรับดำเนินคดีกับผู้ต้องหาอย่างยุติธรรม และในทำนองเดียวกันควรจะได้มีการดำเนินการ เพื่อความร่วมมือในการยึดและอายัดทรัพย์สิน ซึ่งอาจหมายรวมถึงการแบ่งจัดสรรทรัพย์ที่ยึดมาได้ระหว่างกัน

๕.๒.๔๐ ประเทศต่างๆ ควรมีการรวมวิธีที่จะส่งผู้ต้องหาคดีเกี่ยวกับการฟอกเงินหรือคดีอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ให้ข้ามแดนกันได้

จะเห็นได้ว่าข้อแนะนำ ๔๐ ประการดังกล่าวนี้ เป็นหลักการพื้นฐานเพื่อการควบคุมการกระทำอันเป็นการฟอกเงิน ซึ่งข้อแนะนำหลายๆ ข้อได้ปรากฏอยู่ในกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของหลายประเทศ รวมทั้งในร่างกฎหมายฟอกเงินของประเทศไทยด้วยเช่นกัน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ ๓

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกัน
และปราบปรามการฟอกเงิน
ของต่างประเทศ

หลักกฎหมายว่าด้วยการฟอกเงินของต่างประเทศ

แม้ว่าจะได้มีการประชุมระหว่างประเทศเพื่อการหามาตรการในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินขึ้นหลายครั้งซึ่งเป็นผลให้เกิดข้อกำหนดต่างๆ ดังที่กล่าวมา แต่ก็มิได้กำหนดบังคับให้ประเทศต่างๆ ต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดที่ตกลงไว้ทุกประการ ทั้งนี้ ความสำคัญของการตกลงเหล่านั้น ได้แก่การกระตุ้นให้นานาประเทศต่างพยายามหาวิถีทางเพื่อการป้องกันและปราบปราม โดยการกำหนดมาตรการทางกฎหมายซึ่งมีผลต่อการปฏิบัติของสถาบันการเงิน ดังเช่น ให้สถาบันการเงินต้องบันทึกการจ่ายเงินในแต่ละครั้งที่มีจำนวนมากๆ และพร้อมให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าตรวจสอบได้ ตลอดจนยังต้องรายงานเกี่ยวกับการฝากเงิน การถอนเงิน และการโอนเงินของลูกค้า แม้แต่บางประเทศที่มีกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองความลับของลูกค้า ก็ยังถูกแรงกดดันจากข้อตกลงและอนุสัญญาว่าด้วยการฟอกเงินให้ต้องยกเลิกกฎหมายหรือแก้ไขกฎหมายภายในที่ขัดกันเช่นนั้นด้วย

อย่างไรก็ตาม การต่อต้านการกระทำอันมีวัตถุประสงค์ในการฟอกเงินภายใต้กฎหมายของประเทศต่างๆ ยังมีวิธีการปฏิบัติที่แตกต่างกันไปในหลายเรื่อง ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับหลักเกณฑ์ของกฎหมายภายในของประเทศนั้นๆ ส่วนหลักกฎหมายว่าด้วยการฟอกเงินของประเทศต่างๆ อันกำหนดมาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินนั้น ได้แก่

๑. ประเทศสหรัฐอเมริกา

ในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่สิบเก้า ได้เกิดองค์กรอาชญากรรมซึ่งเรียกกันว่า "มาเฟีย"(Mafia) ในประเทศสหรัฐอเมริกาเพื่อดำเนินกิจการต่างๆ อันผิดกฎหมาย เช่น การ

ค้าประเวณี การค้ายาเสพติด ปอมการพนัน กรรโชกทรัพย์ และรับของโจร เป็นต้น โดยองค์กรอาชญากรรมนี้ ได้นำรายได้จากการดำเนินกิจการอันผิดกฎหมายดังกล่าวไปลงทุนในธุรกิจที่ถูกกฎหมายเพื่อให้ได้ผลกำไร และทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่อาจสืบสาวถึงแหล่งที่มาของเงินทุนที่มาจากการประกอบอาชญากรรมได้ ส่วนผลที่ตามมาได้แก่การได้เงินมาขยายขอบข่ายขององค์กรอันทำให้เกิดการละเมิดต่อกฎหมายและเกิดความไม่สงบในสังคมมากขึ้นเรื่อยๆ ด้วยเหตุนี้ ทางรัฐบาลกลางของสหรัฐอเมริกาจึงได้เริ่มบัญญัติกฎหมายขึ้นหลายฉบับเพื่อต่อต้านการดำเนินการใดอันเกี่ยวกับรายได้อันไม่ชอบด้วยกฎหมายขององค์กรอาชญากรรม หรือที่รู้กันทั่วไปว่าคือการฟอกเงินนั่นเอง โดยกฎหมายเหล่านั้น ได้แก่(ปิยะพันธุ์ สาราภรบริรักษ์ ๒๕๓๔ : ๑๐ - ๑๒)

๑.๑ Federal Crimes and Criminal Procedure เป็นหลักกฎหมายเบื้องต้นในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางอาญา อันได้แก่

๑.๑.๑ การกระทำหรือพยายามกระทำการ ดังนี้

๑.๑.๑.๑ สนับสนุน หรือช่วยเหลือในการกระทำความผิดเกี่ยวกับการเงิน

๑.๑.๑.๒ ปกปิด หรือซ่อนเร้นในการกระทำความผิด

๑.๑.๑.๓ หลีกเลี่ยงไม่รายงานการโอนเงิน

ให้ระวางโทษ ปรับไม่เกิน ๕๐๐,๐๐๐ เหรียญ หรือสองเท่าของมูลค่าทรัพย์สินที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ ขึ้นอยู่ที่ว่าจำนวนใดจะสูงกว่ากัน หรือจำคุกไม่เกิน ๒๐ ปี หรือทั้งปรับทั้งจำ

๑.๑.๒ การกระทำ หรือพยายามนำเข้า หรือนำออกไปซึ่งตราสารหรือเอกสารทางการเงิน(Monetary Instrument) เช่น เงินตราของทุกประเทศ เช็คเดินทาง เช็คธนาคาร ตั๋วเงิน และตั๋วสัญญาใช้เงิน เป็นต้น ให้ระวางโทษปรับไม่เกิน ๕๐๐,๐๐๐ เหรียญ หรือสองเท่าของมูลค่านั้น ทั้งนี้ แล้วแต่ว่าจำนวนใดจะสูงกว่ากัน หรือจำคุกไม่เกิน ๒๐ ปี หรือทั้งปรับทั้งจำ

๑.๑.๓ ผู้กระทำความผิดทั้งสองกรณีดังที่กล่าวมานี้ ต้องรับผิดทางแพ่งไม่เกินมูลค่าของทรัพย์สินนั้น หรือไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ เหรียญ

๑.๒ Bank Secrecy Act 1970 ในปี พ.ศ.๒๕๑๓ รัฐบาลกลางของสหรัฐอเมริกาได้ออกกฎหมายเกี่ยวกับการรายงานในเรื่องการหมุนเวียนของเงินตราและการโอนเงิน

ตราต่างประเทศ ซึ่งบัญญัติไว้ในกฎหมายแห่งสหรัฐอเมริกา บรรพ ๓๑ โดยเรียกกันว่า "Bank Secrecy Act" อันมีวัตถุประสงค์ดังนี้

ประการแรก เพื่อการพิสูจน์ทราบแหล่งที่มาของจำนวนเงินที่ต้องสงสัยในสถาบันการเงิน

ประการที่สอง เพื่อทราบการหมุนเวียนของกระแสการเงินที่มีการนำเข้าหรือส่งออกนอกประเทศ

ประการสุดท้าย เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถทำการตรวจสอบและลงโทษผู้กระทำความผิดตามกฎหมายอาญาและกฎหมายเกี่ยวกับภาษี

หลักกฎหมายในเรื่องนี้ มีสาระสำคัญคือ(ศักดิ์ชัย ศักดิ์กุลวงศ์ ๒๕๓๗ : ๓๘ - ๔๐)

๑.๒.๑ ให้สถาบันการเงินภายในประเทศรายงานการโอนเงิน การจ่ายเงิน และการรับเงินตั้งแต่ ๑๐,๐๐๐ เหรียญขึ้นไปที่ผ่านทางสถาบันการเงิน

๑.๒.๒ ให้บุคคลผู้ใดหรือบุคคลผู้ได้รับมอบหมายให้นำเข้าหรือนำออกซึ่งเงินเกินกว่า ๕,๐๐๐ เหรียญ ต้องรายงานการดังกล่าวต่อทางการ

หากสถาบันการเงินหรือผู้ใดฝ่าฝืนกฎหมายที่กล่าวมานี้ จะต้องรับโทษทางอาญาซึ่งมีทั้งโทษปรับและจำคุก

อย่างไรก็ตาม การบังคับใช้กฎหมายเรื่องนี้ยังไม่สามารถปราบปรามการกระทำความผิดได้ เนื่องจาก

ประการแรก แม้จะสามารถติดตามร่องรอยทางบัญชีจากที่มีการแจ้งการโอนเงินของบุคคลใดและทราบว่าเงินจำนวนนั้นเป็นเงินที่ได้มาจากธุรกรรมผิดกฎหมายก็ตาม แต่หากว่าไม่มีพยานหลักฐานเพียงพอ ก็ไม่อาจทำการจับกุมบุคคลนั้นได้

ประการที่สอง หากบุคคลนั้นนำเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิดไปทำธุรกรรมอันชอบด้วยกฎหมาย ย่อมทำให้เงินที่ได้มากลายเป็นเงินที่ชอบด้วยกฎหมายหรือกลายเป็นเงินที่ชอบด้วยกฎหมายนั่นเอง

ประการที่สาม หากมีการตรวจพบร่องรอยของการโอนหรือย้ายเงินที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายแล้ว ก็ไม่สามารถยึดเงินจำนวนนั้นได้ อันเป็นผลให้บุคคลนั้นสามารถนำเงินไปทำธุรกรรมที่ผิดกฎหมายต่อไปได้

ประการที่สี่ ไม่มีการกำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดทั้งทางอาญาหรือทางแพ่ง

๑.๓ Money Laundering Control Act 1986(MLCA)

ด้วยเหตุที่กฎหมายที่บังคับใช้อยู่ยังมีช่องโหว่ เมื่อวันที่ ๒๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๙ จึงได้มีการประกาศใช้กฎหมาย Anti-Drug Act of 1986 ซึ่งเรียกกันโดยทั่วไปว่า "กฎหมายควบคุมการฟอกเงิน"(Money Laundering Control Act of 1986 หรือ MLCA) โดยบัญญัติไว้ใน บรรพ ๑๘ ของกฎหมายสหรัฐอเมริกา มาตรา ๑๙๕๖ (18 U.S.C. Section 1956) เพื่อเป็นการต่อต้านอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ด้วยการกระทำการในลักษณะเป็นเครื่องมือในการฟอกเงิน อันมีหลักเกณฑ์ดังนี้(ปิยะพันธุ์ สาราภรบริรักษ์ ๒๕๓๗ : ๕๓ - ๕๕)

๑.๓.๑ บุคคลใดก็ตามดำเนินการ หรือพยายามที่จะดำเนินธุรกรรมทางการเงิน(financial transaction) อันเกี่ยวเนื่องกับเงินที่ได้มาจากการกระทำอันไม่ชอบด้วยกฎหมาย(unlawful activity) โดยรู้ถึงที่มาของเงินในการดำเนินธุรกรรมดังกล่าว ไม่ว่าจะโดยเจตนาช่วยเหลือในการกระทำอันไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือรู้ว่าธุรกรรมทั้งหมดหรือบางส่วนซึ่งกระทำดังกล่าวนั้น เพื่อ

ปกปิด หรือลวงสภาพ ที่ตั้ง แหล่งที่มา ความเป็นเจ้าของ หรือการควบคุมรายได้ของการกระทำอันไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือ

หลีกเลี่ยงการรายงานธุรกรรมซึ่งกำหนดไว้ภายใต้กฎหมายของมลรัฐหรือกฎหมายของสหรัฐ

จะต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ เหรียญ หรือปรับเป็นจำนวนสองเท่าของมูลค่าทรัพย์สินซึ่งเกี่ยวกับธุรกรรม แล้วแต่ว่าจำนวนใดมากกว่ากัน หรือจำคุกไม่เกินยี่สิบปี หรือทั้งปรับทั้งจำ

๑.๓.๒ บุคคลใดก็ตาม ทำการส่ง หรือพยายามที่จะส่งตราสารทางการเงิน(monetary instrument) หรือเงินทุน(funds) ภายในสหรัฐ ออกหรือผ่านไปยังสถานที่แห่งใดภายนอกสหรัฐ หรือนำเข้าซึ่งตราสารหรือเงินทุนใดๆ ยังสหรัฐ จากหรือผ่านสถานที่แห่งใดภายนอกสหรัฐ ไม่ว่าจะโดยเจตนาช่วยเหลือในการกระทำอันไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือรู้ว่าตราสารทางการเงินหรือเงินทุนดังกล่าวเกี่ยวข้องกับเงินซึ่งได้มาจากการอันไม่ชอบด้วยกฎหมาย และรู้ว่าการส่งหรือนำเข้าเงินทั้งหมดหรือบางส่วนดังกล่าวนั้น เพื่อ

ปกปิด หรือลวงสภาพ ที่ตั้ง แหล่งที่มา ความเป็นเจ้าของ หรือการควบคุมรายได้ของการกระทำอันไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือ

หลีกเลี่ยงการรายงานการส่งการหรือนำเข้าเงิน ซึ่งกำหนดไว้ภายใต้กฎหมายของมลรัฐหรือกฎหมายของสหรัฐ

จะต้องระวางโทษปรับ ๕๐,๐๐๐ เหรียญ หรือเป็นจำนวนสองเท่าของมูลค่าของตราสารทางการเงินหรือเงินทุนในการกระทำความผิดนั้น แล้วแต่ว่าจำนวนใดมากกว่ากัน หรือจำคุกไม่เกินยี่สิบปี หรือทั้งปรับทั้งจำ

๑.๓.๓ บุคคลใดที่ตามดำเนินการหรือพยายามดำเนินธุรกรรมดังที่กล่าวมาในข้อ ๑.๓.๑ หรือส่งหรือนำเข้าหรือพยายามส่งหรือนำเข้าดังที่กล่าวมาในข้อ ๑.๓.๒ ต้องรับผิดทางแพ่งต่อสหรัฐ เป็นจำนวนไม่เกินกว่ามูลค่าของทรัพย์สิน เงินทุน หรือตราสารทางการเงินซึ่งเกี่ยวกับธุรกรรม หรือเป็นเงิน ๑๐,๐๐๐ เหรียญ

๒. ประเทศแคนาดา

ด้วยเหตุที่ประเทศแคนาดามีอาณาเขตติดกัน และมีความสัมพันธ์ทางการค้าอย่างมากกับประเทศสหรัฐอเมริกา เหล่าองค์การอาชญากรรมและผู้กระทำความผิดในประเทศสหรัฐอเมริกาจำนวนมากจึงมักใช้ประเทศแคนาดาเป็นแหล่งฟอกเงิน เพื่อทำการเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่ได้มาจากการประกอบอาชญากรรม โดยกฎหมายเดิมที่มีอยู่ของประเทศแคนาดาก็ไม่สามารถดำเนินการใดๆ กับผู้ทำการฟอกเงิน เนื่องจากการกระทำใดเพื่อเป็นการเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินต่างๆ ที่ได้มาจากการกระทำความผิดนั้นยังไม่ถือว่าเป็นความผิดตามกฎหมาย ดังนั้น จึงได้มีการปรับปรุงกฎหมายต่างๆ ขึ้นใหม่ เพื่อให้สามารถใช้เป็นมาตรการในการปราบปรามการฟอกเงิน ด้วยการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาของประเทศแคนาดา

มาตรา ๔๖๒.๓๑ ของประมวลกฎหมายอาญา ให้ถือว่าการเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินจากการประกอบอาชญากรรม เป็นความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน ซึ่งต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี ส่วนการเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินอันเป็นความผิดได้แก่การกระทำในลักษณะการเปลี่ยน โอนกรรมสิทธิ์ การครอบครอง หรือส่งมอบแก่บุคคล ณ สถานที่ใดๆ โดยการขนส่ง ส่งผ่าน เปลี่ยนแปลง จำหน่าย หรือกระทำประการอื่นๆ ไม่ว่าจะกระทำด้วยวิธีการใดๆ ต่อทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์แห่งทรัพย์สินนั้นด้วย โดยมีเจตนาเพื่อปกปิด หรือเปลี่ยนแปลงทรัพย์สินหรือผลประโยชน์

ของทรัพย์สินดังกล่าว โดยรู้ว่าส่วนหนึ่งส่วนใดหรือทั้งหมดของทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์จากทรัพย์สินนั้น ได้รับมาจากหรือมีแหล่งที่มาโดยตรงหรือทางอ้อม จากผลของการกระทำความผิดดังต่อไปนี้(ศูนย์บริการข้อมูลและกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ๒๕๓๗ : ๒๕ - ๒๗ และวาทิน คำทรงศรี ๒๕๓๘ : ๑๕๗ - ๑๕๘)

๒.๑ การประกอบวิสามัญอาชญากรรม ซึ่งได้แก่การกระทำความผิดต่างๆ ดังต่อไปนี้

๒.๑.๑ การติดสินบนเจ้าพนักงานในการยุติธรรม

๒.๑.๒ การติดสินบนพนักงานเจ้าหน้าที่

๒.๑.๓ การทุจริตต่อราชการ

๒.๑.๔ การกระทำความผิดต่อหน้าที่ราชการ

๒.๑.๕ การประพฤติมิชอบในวงราชการ

๒.๑.๖ การลักลอบเปิดบ่อนการพนัน

๒.๑.๗ การเล่นการพนัน

๒.๑.๘ การดำเนินกิจการซ่องโสเภณี

๒.๑.๙ การจัดหาหญิงมาเพื่อสำเร็จความใคร่ของผู้อื่น

๒.๑.๑๐ การฆาตกรรม

๒.๑.๑๑ การลักทรัพย์

๒.๑.๑๒ การปล้นทรัพย์

๒.๑.๑๓ การเรียกค่าคุ้มครอง

๒.๑.๑๔ การปลอมแปลงเอกสาร

๒.๑.๑๕ การใช้เอกสารปลอม

๒.๑.๑๖ การฉ้อโกง

๒.๑.๑๗ การฉ้อโกงหุ้น

๒.๑.๑๘ การกระทำอันเป็นองค์การได้ดิน

๒.๑.๑๙ การลอบวางเพลิง

๒.๑.๒๐ การปลอมแปลงเงินตรา

๒.๑.๒๑ การใช้เงินตราปลอม

๒.๑.๒๒ การเปลี่ยนสภาพผลประโยชน์ซึ่งได้รับมาจากการประกอบอาชญากรรม

๒.๒ การกระทำความผิดเฉพาะ ตลอดจนการสมคบหรือการพยายามที่จะกระทำความผิดเฉพาะซึ่งกฎหมายบัญญัติไว้ อันได้แก่

๒.๒.๑ การลักลอบค้ายาอันตรายตามกฎหมายอาหารและยา

๒.๒.๒ การครอบครองทรัพย์สินหรือผลกำไรจากทรัพย์สินที่ได้รับมาจากการลักลอบค้ายาอันตราย

๒.๒.๓ การแปรสภาพทรัพย์สินที่ได้รับมานั้นไม่ว่าโดยทางตรง หรือทางอ้อมจากการลักลอบค้ายาอันตราย

๒.๒.๔ การลักลอบค้ายาควบคุมพิเศษตามกฎหมายอาหารและยา

๒.๒.๕ การครอบครองทรัพย์สิน หรือผลกำไรจากการลักลอบค้ายาควบคุมพิเศษ

๒.๒.๖ การแปรสภาพทรัพย์สินซึ่งได้รับมาจากการลักลอบค้ายาควบคุมพิเศษ

๒.๒.๗ การลักลอบค้ายาเสพติดตามกฎหมายควบคุมยาเสพติด

๒.๒.๘ การลักลอบนำเข้าหรือส่งออกซึ่งยาเสพติด

๒.๒.๙ การลักลอบปลูกฝิ่น

๒.๒.๑๐ การครอบครองทรัพย์สิน หรือผลกำไรจากทรัพย์สินที่ได้รับมาจากการลักลอบค้ายาเสพติด จากการลักลอบนำเข้าหรือส่งออกซึ่งยาเสพติด หรือจากการลักลอบปลูกฝิ่นหรือปลูกกัญชา

๒.๒.๑๑ การแปรสภาพทรัพย์สินที่ได้รับมาจากการลักลอบค้ายาเสพติดจากการนำเข้าหรือส่งออกยาเสพติด หรือจากการลักลอบปลูกฝิ่นหรือปลูกกัญชา

ส่วนในกรณีที่บุคคลใดมิได้อยู่ในครอบครองซึ่งทรัพย์สิน หรือเงิน โดยรู้ว่าทรัพย์สินหรือเงินดังกล่าวได้มา ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมจากการกระทำความผิด ถือว่าเป็นความผิดตามกฎหมายอาญา ซึ่งต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หากความผิดเกิดจากทรัพย์มูลค่าเกิน ๑,๐๐๐ เหรียญ หรือต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หากว่าความผิดเกิดจากทรัพย์มูลค่าต่ำกว่า ๑,๐๐๐ เหรียญ

นอกจากนี้ ได้มีการออกกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมสถาบันการเงินต่างๆ เพื่อให้ได้ผลในการบังคับใช้ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญาซึ่งว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยกำหนดให้สถาบันการเงินมีหน้าที่ต้องบันทึกรายละเอียดของลูกค้าผู้ที่ทำการโอนเงินตั้งแต่ ๑๐,๐๐๐ เหรียญแคนาดาขึ้นไป ลงในแผ่นไมโครฟิล์มหรือจัดเก็บด้วยเครื่องมือทางอิเล็คโทรนิค และต้องเก็บข้อมูลดังกล่าวไว้อย่างน้อยห้าปี เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของรัฐบาลสามารถทำการตรวจสอบเป็นหลักฐานสำหรับการดำเนินคดีในความผิดฐานฟอกเงินได้ ในส่วนรายละเอียดอันต้องทำการบันทึกนั้น เช่น แหล่งที่มาของเงิน ชื่อบัญชีเงินฝาก ที่อยู่ของผู้โอนหรือผู้รับโอน เป็นต้น

๓. ประเทศในกลุ่มประชาคมยุโรป

ประเทศในกลุ่มประชาคมยุโรปได้เข้าเป็นภาคีสมาชิกในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท พ.ศ.๒๕๓๑ หรือที่เรียกกันว่า อนุสัญญาเวียนนา นอกจากนี้ บางประเทศยังได้เข้าร่วมในโครงการความร่วมมือระหว่างประเทศที่เรียกว่า Financial Action Task Force หรือ FATF อีกด้วย ทั้งนี้เนื่องจากการขยายขอบเขตของการประกอบอาชญากรรมในประเทศที่พัฒนาแล้ว ได้ทวีความรุนแรงขึ้นอย่างรวดเร็วตามสภาพของสังคมเมือง โดยที่มาของความสามารถในการขยายขอบข่ายขององค์กรอาชญากรรมเกิดจากผลประโยชน์ที่ได้มาด้วยการฟอกเงิน โดยใช้บางประเทศเป็นแหล่งในการฟอกเงิน ด้วยเหตุนี้ แต่ละประเทศในกลุ่มประชาคมยุโรปจึงได้พยายามปรับปรุงแก้ไขกฎหมายภายในของตนเพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญาเวียนนาและข้อตกลงต่างๆ อันเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

อย่างไรก็ตาม ด้วยพื้นฐานทางกฎหมายและการเมืองอันแตกต่างกันของแต่ละประเทศในกลุ่มประชาคมยุโรป จึงทำให้รายละเอียดของกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของประเทศต่างๆ มีความแตกต่างไปบ้าง อันจะได้กล่าวถึงสาระสำคัญของหลักกฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงินในบางประเทศที่สำคัญของกลุ่มประชาคมยุโรปแต่พอสังเขปไว้ดังนี้คือ

๓.๑ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ด้วยเหตุที่ผู้กระทำความผิดเป็นจำนวนมากมักนิยมไปทำการฟอกเงินในประเทศสวิสเซอร์แลนด์นี้ เพราะมีกฎหมายคุ้มครองความลับของลูกค้า

ของสถาบันการเงิน ในอดีต รัฐบาลของประเทศสวิตเซอร์แลนด์จึงประสบปัญหาในเรื่องการป้องกันและการปราบปรามการฟอกเงินให้ได้ผลเป็นอย่างมาก ดังนั้น ในปี พ.ศ.๒๕๓๓ จึงได้มีการตรากฎหมายกำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดทางอาญา ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๐๕ ทวิ และมาตรา ๓๐๕ ตรี ซึ่งกำหนดโทษจำคุกและปรับ ตลอดจนบทบัญญัติดังกล่าวมิได้ใช้เฉพาะการฟอกเงินที่มีที่มาจากเรื่องยาเสพติดเท่านั้น แต่ยังขยายให้รวมถึงการฟอกเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิดฐานอื่นๆ อีกด้วย

อย่างไรก็ตาม การดำเนินการตามกฎหมายอาญาดังกล่าว ไม่ค่อยได้ผลตามเจตนารมณ์เท่าใดนัก เนื่องจากได้รับความร่วมมืออย่างน้อยมากจากสถาบันการเงินและได้มีการฝ่าฝืนในเรื่องต่างๆ ดังเช่นการที่ต้องเสนอรายงานการโอนเงินที่ต้องสงสัยว่ามีที่มาอันไม่ชอบด้วยกฎหมาย ด้วยเหตุนี้ รัฐบาลจึงได้ออกกฎหมายที่เรียกว่า "Federal Banking and Credit Institutions Law" ในปี พ.ศ.๒๕๓๓ เช่นกัน โดยคณะกรรมการธนาคารกลางแห่งสวิส(Swiss Federal Banking Commission "EBK") ได้ออกแถลงการณ์ยกเลิกการใช้บัญชีธนาคารซึ่งปกปิดชื่อจริงของลูกค้าในธนาคารสวิสทั้งหมด และมีการนำแบบฟอร์ม B มาใช้ ซึ่งเป็นเอกสารคำขอเกี่ยวกับการแสดงตนของผู้เป็นเจ้าของที่แท้จริงของบัญชี ผู้เปิดบัญชีใหม่จะต้องแสดงตนและจดทะเบียนไว้กับ EBK นอกจากนี้ EBK ได้พยายามหามาตรการต่างๆ เพื่อนำมาใช้ในการควบคุมการฟอกเงิน ตลอดจนมีการพัฒนาระบบการอนุญาตสำหรับการค้าเงินตรา หากผู้รับอนุญาตไม่มีระบบการป้องกันการฟอกเงินอย่างรัดกุมแล้ว คณะกรรมการบริหารจะต้องรับผิดชอบตามกฎหมายด้วย

๓.๒ ประเทศอังกฤษ ศูนย์กลางทางการเงินที่สำคัญของโลกอีกแห่งหนึ่งได้แก่ ประเทศอังกฤษ การหมุนเวียนของเงินตราต่างประเทศจึงมีเป็นจำนวนมาก และการประกอบอาชญากรรมชั้นรุนแรงโดยเฉพาะซึ่งมีที่มาจากการค้ายาเสพติดอันเกิดจากปัญหาต่างๆ ตามความเปลี่ยนแปลงของสภาวะในสังคมได้ทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น โดยเงินทุนเป็นจำนวนมากที่เหล่าอาชญากรได้ใช้ในการดำเนินงานต้องผ่านทางตลาดการเงินในรูปแบบต่างๆ และมีการแปรสภาพเพื่อหาผลประโยชน์เพิ่มขึ้นสำหรับใช้ขยายขอบข่ายในการดำเนินงานอันไม่ชอบด้วยกฎหมายต่างๆ ด้วยเหตุนี้ ในปี พ.ศ.๒๕๒๙ รัฐสภาอังกฤษจึงได้ตราพระราชบัญญัติความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด (Drug Trafficking Offences Act) เพื่อกำหนดให้การฟอกเงินที่ได้มาจากการค้ายาเสพติดเป็นความผิด รวมทั้งมีบทกำหนดโทษทางอาญาแก่ผู้กระทำ หรือการให้ความสะดวกในการเก็บ

รักษาควบคุม ดูแล หรือลงทุนให้แก่ผู้อื่น โดยรู้ว่าหรือควรรู้ว่าผู้นั้นค้ายาเสพติดเป็นความผิด และมีโทษทางอาญาด้วยเช่นกัน

นอกจากนี้ ถ้าสถาบันการเงินใดไม่รายงานต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในกรณีที่มีเหตุสงสัยหรือเชื่อได้ว่าเงินหรือการลงทุนของลูกค้าเกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติด สถาบันการเงินนั้นจะต้องมีความผิด รวมทั้งให้ศาลกำหนดข้อสันนิษฐานว่าทรัพย์สินของผู้ค้ายาเสพติดในช่วงหกปีย้อนหลังเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการค้ายาเสพติด แต่อนุญาตให้ผู้เป็นเจ้าของพิสูจน์ความเป็นมาของทรัพย์สินนั้นได้ และให้ถือว่าผู้รายงานการโอนเงินซึ่งทราบ หรือต้องสงสัยว่าเกี่ยวข้องกับการฟอกเงินซึ่งเกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติด ไม่ต้องรับผิดฐานเปิดเผยความลับของลูกค้า

ในปี พ.ศ.๒๕๓๓ ยังได้มีการตราพระราชบัญญัติความยุติธรรมทางอาญา (Criminal Justice Act) โดยการกำหนดความผิดทางอาญาสำหรับการเคลื่อนย้ายหรือสนับสนุนในการเคลื่อนย้ายทรัพย์สินที่ได้มาจากการค้ายาเสพติด เมื่อได้ทราบหรือสงสัยว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการค้ายาเสพติด รวมทั้งให้ศุลกากรและเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการยึดเงินสดซึ่งต้องสงสัยว่าได้รับขนอันเนื่องมาจากการค้ายาเสพติด

๓.๓ ประเทศฝรั่งเศส เนื่องจากเป็นประเทศที่มีชาวต่างชาติเป็นจำนวนมากเดินทางผ่านเข้าออกเพื่อท่องเที่ยว และเป็นแหล่งทางการเงินและอุตสาหกรรมของยุโรปเช่นกัน การฟอกเงินจึงเกิดขึ้นอย่างมาก รัฐบาลฝรั่งเศสจึงได้ออกกฎหมายเพื่อการปราบปรามการฟอกเงิน โดยให้ถือว่าการฟอกเงิน และการโอนเงินระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการค้ายาเสพติดเป็นความผิดทางอาญา รวมทั้งกำหนดให้สถาบันการเงินมีหน้าที่ต้องเปิดเผยลักษณะ และจำนวนของการโอนเงินใดๆ ซึ่งมีเหตุอันควรเชื่อว่าเป็นรายได้จากการค้ายาเสพติด ตลอดจนกำหนดให้ลูกค้าของสถาบันการเงินจะต้องแสดงตนทั้งก่อนเปิดบัญชี หรือเมื่อมีการโอนเงินในจำนวนที่มากกว่า ๕๐,๐๐๐ ฟรังค์ หากมีการฝ่าฝืนถือว่ามีความผิด

๓.๔ ประเทศอิตาลี ด้วยเหตุที่เป็นแหล่งกำเนิดขององค์การอาชญากรรมหรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่ามาเฟีย และมีการประกอบอาชญากรรมในลักษณะต่างๆ มากมาย โดยขยายเครือข่ายทั้งในและนอกประเทศ อันทำให้มีการขยายขอบเขตของการฟอกเงินของมาเฟียเหล่านั้นไปยังทั่วโลก รัฐบาลอิตาลีจึงได้ออกกฎหมายกำหนดให้การโอนเงินของบุคคลใดมากกว่า ๒๐ ล้านลีร์ขึ้นไป จะต้องกระทำผ่านผู้เป็นตัวกลางที่ได้รับอนุญาตและสามารถสืบสวนหรือตรวจสอบได้ง่าย ผู้เป็นตัวกลางจะต้องเก็บรักษาบันทึก และรายงานต่อหน่วยงานของรัฐบาลที่กำหนดไว้

๓.๔ ประเทศลักเซมเบิร์ก อาชญากรจำนวนมากนิยมไปทำการฟอกเงินในประเทศลักเซมเบิร์ก เนื่องจากเป็นประเทศเล็กๆ ที่ใกล้กับแหล่งอาชญากรรมทางด้านการค้ายาเสพติดและโสเภณีที่เกิดขึ้นแพร่หลายในประเทศต่างๆ บนภาคพื้นยุโรป รัฐบาลลักเซมเบิร์กจึงได้กำหนดมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินอย่างเข้มงวด ด้วยการที่ออกกฎหมายมีสาระสำคัญกำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดทางอาญา และกำหนดโทษบุคคลผู้ปิดบังแหล่งที่มาของรายได้ที่ได้มาจากการค้ายาเสพติด หรือแก่บุคคลซึ่งโดยอาชีพรู้ หรือโดยประมาทหรือสนับสนุนในการฟอกเงินที่ได้มาจากการค้ายาเสพติด รวมทั้งกำหนดให้มีการยึดและริบทรัพย์ที่ได้มาจากการค้ายาเสพติดซึ่งนำมาเปลี่ยนสภาพหรือทำการฟอกนั้น

ส่วนในกรณีที่เกี่ยวกับการควบคุมสถาบันการเงินนั้น ก็ได้มีการส่งหนังสือเวียนซึ่งกำหนดหน้าที่ของสถาบันการเงินในการที่จะต้องใช้ความระมัดระวังตามสมควร โดยให้สถาบันการเงินจัดให้ผู้รับประโยชน์จากบัญชีใหม่ต้องแสดงตน และเก็บรักษาบันทึกเกี่ยวกับผู้รับประโยชน์ไว้เพื่อการตรวจสอบ อย่างไรก็ตาม ในเวลาต่อมา รัฐบาลลักเซมเบิร์กได้ทำการแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองความลับทางการค้าให้เข้มงวดขึ้น แต่ประเทศลักเซมเบิร์กก็ยังให้ความร่วมมือกับต่างประเทศ ในการสืบสวนสอบสวนการกระทำใดๆ ซึ่งต้องสงสัยว่าเป็นการฟอกเงินระหว่างประเทศ โดยได้เข้าร่วมเป็นภาคีในอนุสัญญาเวียนนา และได้ร่วมในโครงการร่วมมือระหว่างประเทศ FATF ด้วย

๔. ประเทศออสเตรเลีย

ประเทศออสเตรเลีย เป็นประเทศที่มีความเจริญก้าวหน้าทางการเงินประเทศหนึ่งในโลก และมีลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่เหมาะแก่การเป็นที่หลบซ่อนพักพิงของผู้กระทำความผิดต่างๆ ดังนั้น เหล่าอาชญากรจึงมักนำเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิดดังกล่าวนั้นไปใช้จ่ายหรือทำการเปลี่ยนสภาพเพื่อปกปิดการกระทำความผิดและเพื่อหาผลประโยชน์เพิ่มขึ้นในประเทศออสเตรเลีย รัฐบาลของประเทศออสเตรเลียจึงได้ตรากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ซึ่งมีอยู่ ๔ ฉบับ ได้แก่

๔.๑ Customs Act 1901 กฎหมายฉบับนี้ กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ว่า ให้รัฐมีอำนาจยึดรายได้ ซึ่งมีที่มาจากการซื้อขายยาเสพติด ไม่ว่ารายได้นั้น จะเป็นเงินสด เช็ค หรือทรัพย์สินก็ตาม(มาตรา ๒๒๙ เอ) รวมทั้งกำหนดให้อำนาจศาลสั่งปรับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับ

T18991144

ยาเสพติดได้ในจำนวนที่สูงเท่ากับผลประโยชน์ที่ได้รับจากการซื้อขายยาเสพติด(มาตรา ๒๔๓)

๔.๒ Proceeds of Crime Act 1987 กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ว่า

๔.๒.๑ ให้อำนาจศาลสั่งยึดทรัพย์สินที่ใช้หรือเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด

๔.๒.๒ ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถขออำนาจศาล สั่งให้สถาบันการเงินส่งข้อมูลของบุคคลใดให้แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจนั้น เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยหรือเชื่อว่าข้อมูลซึ่งอยู่ที่สถาบันการเงินนั้น แสดงว่าบุคคลนั้นกำลังหรือกำลังจะกระทำหรือเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดข้อหาชั้นรุนแรง(serious offence)อันได้แก่ การค้ายาเสพติด การร่วมกันฉ้อโกงการเลี่ยงภาษี และการฟอกเงิน หรือแสดงว่าบุคคลนั้นได้รับหรือกำลังจะได้รับผลประโยชน์ไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมจากการกระทำความผิด

๔.๒.๓ ให้สถาบันการเงินต้องทำการเก็บรักษาหลักฐานทางการเงินไว้อย่างน้อยเจ็ดปี

๔.๒.๔ ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถขอหมายค้นจากศาลได้หรือให้ขอหมายค้นจากศาลโดยทางโทรศัพท์ได้ ในกรณีมีเหตุเร่งด่วน หากเจ้าหน้าที่ตำรวจเชื่อว่าผู้ใดมีทรัพย์สินซึ่งได้มาจากการกระทำความผิดไว้ในครอบครอง

๔.๒.๕ บทกำหนดโทษสำหรับผู้กระทำการฟอกเงิน ได้แก่ ในกรณีผู้กระทำเป็นบุคคลธรรมดา ให้ปรับไม่เกิน ๒๐๐,๐๐๐ เหรียญ หรือจำคุกไม่เกิน ๒๐ ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ และในกรณีผู้กระทำเป็นนิติบุคคล ให้ปรับไม่เกิน ๖๐๐,๐๐๐ เหรียญ

๔.๓ Financial Transaction Reports Act 1988 กฎหมายฉบับนี้เดิมเรียกกันว่า "Cash Transaction Reports Act" แต่ผึ่งมาได้รับการเปลี่ยนชื่อเมื่อปี พ.ศ.๒๕๓๕ ที่ผ่านมา เพื่อให้เป็นที่เข้าใจกันว่ากฎหมายฉบับนี้ มีหลักการครอบคลุมถึงธุรกรรมเกี่ยวกับการเงินทุกประเภท ไม่จำกัดเฉพาะทรัพย์สินในลักษณะที่เป็นเงินสดเท่านั้น(AUSTRAC 1992 : 6) โดยกฎหมายฉบับนี้ มีเจตนารมณ์ใช้เป็นเครื่องมือในการสืบสวนสอบสวนการกระทำความผิดต่างๆ เช่น การหลีกเลี่ยงภาษี การกระทำความผิดตามกฎหมายหุ้นส่วนบริษัท การฟอกเงินจากการค้ายาเสพติดและจากองค์กรอาชญากรรม เป็นต้น ส่วนการดำเนินงานต่างๆ ภายใต้กฎหมายฉบับนี้ ให้เป็นหน้าที่ของหน่วยงานซึ่งเรียกว่า "Australian Transaction Reports and Analysis Centre (AUSTRAC)" ซึ่งก่อตั้งขึ้นแทน Cash Transaction

Reports Agency (CTRA) อันเป็นหน่วยงานเดิมที่ทำหน้าที่ตามกฎหมาย Cash Transaction Reports Act

หลักเกณฑ์อันเกี่ยวกับธุรกรรมซึ่งต้องรายงานแก่หน่วยงาน AUSTRAC ตามกฎหมายฉบับนี้ ได้แก่

๔.๓.๑ การรายงานธุรกรรมซึ่งเกี่ยวข้องกับการโอนเงินสด เป็นการกำหนดให้ต้องรายงานไว้สองกรณี คือ

กรณีแรก บุคคลใดโอนเงินตราออสเตรเลียหรือเงินตราต่างประเทศเป็นจำนวนไม่น้อยกว่า ๕,๐๐๐ เหรียญออสเตรเลีย ออกภายนอกประเทศหรือภายในประเทศออสเตรเลีย(มาตรา ๑๕ (๑))

กรณีที่สอง บุคคลใดได้รับโอนจากอีกบุคคลหนึ่ง ซึ่งเงินตราออสเตรเลียหรือเงินตราต่างประเทศเป็นจำนวนไม่น้อยกว่า ๕,๐๐๐ เหรียญออสเตรเลียจากภายนอกประเทศออสเตรเลีย(มาตรา ๑๕ (๔))

หากไม่ทำการรายงานตามที่กำหนดไว้ดังกล่าว บุคคลนั้นจะต้องได้รับโทษตามกฎหมาย คือ ถ้าผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลธรรมดา ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ๕,๐๐๐ เหรียญ หรือจำคุกไม่เกิน ๒ ปี หรือทั้งปรับทั้งจำ และถ้าผู้กระทำความผิดเป็นนิติบุคคล ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ๒๕,๐๐๐ เหรียญ(มาตรา ๑๕ (๖))

๔.๓.๒ การรายงานธุรกรรมซึ่งมีเหตุอันน่าสงสัย ซึ่งกำหนดให้ผู้ค้าเงินสด(cash dealer)ผู้เป็นคู่ค้าฝ่ายหนึ่งของธุรกรรมต้องรายงานธุรกรรมดังกล่าว เมื่อมีข้อมูลซึ่งเกี่ยวกับกรณี ดังนี้

กรณีแรก การสืบสวนในการหลบเลี่ยงหรือพยายามหลบเลี่ยงภาษี ตามกฎหมายภาษี หรือ

กรณีที่สอง การสืบสวนหรือวิธีพิจารณาความบุคคลใดในความผิดต่อกฎหมายแห่งเครือจักรภพหรือประเทศออสเตรเลีย หรือ

กรณีที่สาม การสนับสนุนในการบังคับใช้กฎหมาย Proceeds of Crimes Act 1987 หรือกฎข้อบังคับซึ่งออกมาภายใต้กฎหมายฉบับดังกล่าว(มาตรา ๑๖ (๑))

เมื่อผู้ค้าเงินสดได้รายงานข้อมูลดังกล่าวไปแล้ว ต้องไม่เปิด

เผยการรายงานนั้นแก่บุคคลใด มิฉะนั้น จะมีความผิดตามกฎหมายฉบับนี้ และต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ๕,๐๐๐ เหรียญ หรือจำคุกไม่เกิน ๒ ปี หรือทั้งปรับทั้งจำ(มาตรา ๑๖ (๕ เอ) และมาตรา ๑๖ (๕ บี))

หากผู้ค้าไม่ปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนดไว้ดังกล่าวนี้ จะต้องมีความผิด และมีบทกำหนดโทษ คือ ถ้าผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลธรรมดา ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ๕,๐๐๐ เหรียญ หรือจำคุกไม่เกิน ๒ ปี หรือทั้งปรับทั้งจำ และถ้าผู้กระทำความผิดเป็นนิติบุคคล ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ๒๕,๐๐๐ เหรียญ(มาตรา ๒๘)

๔.๓.๓ การรายงานคำสั่งเกี่ยวกับการโอนเงินทุนระหว่างประเทศจากลูกค้า โดยกำหนดให้ผู้ค้าเงินสดผู้กระทำการแทนหรือตามคำร้องขอของบุคคลใดซึ่งไม่ใช่ธนาคารพาณิชย์หรือผู้ค้านั้นไม่ใช่ธนาคารพาณิชย์ ต้องรายงานธุรกรรมดังกล่าว ในกรณีดังนี้

กรณีแรก ผู้ค้านั้นเป็นผู้ที่ส่งเงินทุนระหว่างประเทศออกนอกประเทศออสเตรเลีย หรือ

กรณีที่สอง ผู้ค้านั้นเป็นผู้รับเงินทุนระหว่างประเทศซึ่งได้ทำส่งในประเทศออสเตรเลีย(มาตรา ๑๗ บี)

หากผู้ค้าไม่ปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนดไว้ดังกล่าวนี้ จะต้องมีความผิด และมีบทกำหนดโทษ คือ ถ้าผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลธรรมดา ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ๕,๐๐๐ เหรียญ หรือจำคุกไม่เกิน ๒ ปี หรือทั้งปรับทั้งจำ และถ้าผู้กระทำความผิดเป็นนิติบุคคล ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ๒๕,๐๐๐ เหรียญ(มาตรา ๒๘)

๔.๔ Telecommunications Act 1991 กฎหมายฉบับนี้ กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถขอหมายศาล เพื่อดักฟังทางโทรศัพท์ได้ในคดีที่สำคัญๆ เช่น คดีฆาตกรรม ยาเสพติด การลักพา และการหลบเลี่ยงภาษี เป็นต้น จึงเป็นกฎหมายที่สนับสนุนในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานเพื่อตรวจสอบและทราบข้อมูลที่จำเป็นต่อการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิด

สาระสำคัญของกฎหมายว่าด้วยการฟอกเงิน

เมื่อพิจารณาหลักกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของต่าง

ประเทศดังที่กล่าวมา สามารถสรุปสาระสำคัญของกฎหมายฟอกเงินได้ ดังนี้คือ

๑. ลักษณะของการกระทำความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน

กฎหมายอันเกี่ยวกับการปราบปรามการฟอกเงินของแต่ละประเทศ ได้กำหนดรูปแบบของการกระทำอันถือว่าเป็นความผิดตามกฎหมายไว้หลายลักษณะ ได้แก่

๑.๑ การนำเข้าหรือส่งออกเงินตราของทุกประเทศหรือตราสารทางการเงินในจำนวนที่กำหนดไว้จากประเทศหนึ่งไปยังอีกประเทศหนึ่ง โดยไม่ได้รายงานการนำเข้าหรือส่งออกดังกล่าวแก่หน่วยงานของรัฐ

๑.๒ การดำเนินธุรกรรมทางการเงินใดๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับเงินอันได้มาจากการประกอบอาชญากรรม โดยผู้ดำเนินธุรกรรมมีเจตนาช่วยเหลือหรือรู้ว่าเงินที่ใช้ในธุรกรรมนั้นได้มาจากการประกอบอาชญากรรม

๑.๓ การกระทำการใดๆ อันเป็นการเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินซึ่งได้มาจากการประกอบอาชญากรรม เช่น การโอนและจำหน่าย เป็นต้น โดยเจตนาเพื่อช่วยเหลือหรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินดังกล่าวนั้น

๑.๔ การครอบครองดูแลทรัพย์สิน หรือผลกำไรจากทรัพย์สินซึ่งได้มาจากการประกอบอาชญากรรม โดยรู้ที่มาอันมิชอบด้วยกฎหมายของทรัพย์สินนั้น

๑.๕ การเคลื่อนย้าย หรือสนับสนุนในการเคลื่อนย้ายหรือยักย้ายทรัพย์สินใดๆ ที่ได้มาจากการกระทำความผิด โดยรู้ที่มาอันขัดต่อกฎหมายของทรัพย์สินนั้น

๒. ความผิดอันเป็นแหล่งที่มาของการฟอกเงิน

กฎหมายฟอกเงินของแต่ละประเทศได้กำหนดความผิดอันเกี่ยวกับแหล่งที่มาของเงินหรือทรัพย์สินไว้แตกต่างกัน ทั้งนี้ แล้วแต่สถานการณ์และความต้องการของแต่ละประเทศว่าจะบัญญัติให้กฎหมายฟอกเงินมีขอบเขตครอบคลุมในความผิดลักษณะใดบ้าง หรือที่เรียกกันตามกฎหมายว่าเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายฟอกเงิน โดยแยกลักษณะของความผิดมูลฐานต่างๆ ไว้ ดังนี้

๒.๑ ความผิดมูลฐานร่วม เจตนารมณ์ของการบังคับใช้กฎหมายฟอกเงินของแทบทุกประเทศ ได้แก่การป้องกันและปราบปรามความผิดอันเกี่ยวกับยาเสพติดซึ่งกลายเป็นปัญหา

สำคัญในทุกประเทศและขยายตัวอย่างรวดเร็วเป็นปัญหาระดับระหว่างประเทศ จนทุกประเทศซึ่งบังคับใช้กฎหมายฟอกเงินต้องกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับการค้ายาเสพติดเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายฟอกเงิน

๒.๒ ความผิดมูลฐานสากล ในปัจจุบันนี้ ยังมีความผิดบางประเภทที่เป็นการกระทำอันมชาติ ซึ่งแทบทุกประเทศเริ่มกำหนดให้เป็นความผิดมูลฐานอันอยู่ในบังคับของกฎหมายฟอกเงิน เช่น ความผิดเกี่ยวกับการค้าประเวณี และการค้าอาวุธเถื่อน เป็นต้น

๒.๓ ความผิดมูลฐานภายใน ยังมีความผิดบางประเภทอันมีผลกระทบเฉพาะในแต่ละประเทศ ซึ่งกฎหมายฟอกเงินของประเทศนั้นๆ ได้กำหนดให้เป็นความผิดมูลฐานในการฟอกเงิน เช่น การหลบเลี่ยงภาษี การทุจริตต่อหน้าที่ราชการ การฉ้อโกงประชาชน การพนัน และการลักพาตัวเพื่อเรียกค่าไถ่ เป็นต้น

๓. ข้อกำหนดเกี่ยวกับสถาบันการเงิน

การกำหนดให้สถาบันการเงินหรือผู้ประกอบวิชาชีพทางการเงินต้องรายงานการดำเนินงานบางอย่างให้หน่วยงานพิเศษของรัฐทราบเป็นหลักการสำคัญประการหนึ่งเพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในการทราบแหล่งที่มาของเงินซึ่งนำใช้ในธุรกรรมนั้น ส่วนการที่ก่อให้เกิดหน้าที่แก่สถาบันการเงินดังกล่าวนี้ ได้แก่

๓.๑ การทำธุรกรรมทางการเงินซึ่งมีเหตุอันควรสงสัยว่าธุรกรรมนั้น จะเกี่ยวข้องกับความผิดใดๆ

๓.๒ การโอนเงินหรือตราสารทางการเงินเป็นจำนวนเกินกว่าที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการฟอกเงิน

๔. การกำหนดโทษในความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน

กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของทุกประเทศได้กำหนดบทลงโทษในการกระทำต่างๆ อันขัดต่อบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวไว้ เช่น การเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินหรือเงินอันได้มาจากการกระทำความผิดโดยเจตนา การไม่รายงานธุรกรรมทางการเงินของสถาบันทางการเงิน และการไม่รายงานการนำเข้าหรือส่งออกเงินหรือตราสารทางการเงินของบุคคลผู้กระทำการดังกล่าวนั้น เป็นต้น โดยบทลงโทษตามกฎหมายสำหรับทั้งการพยายาม

กระทำและการกระทำความผิดถึงขั้นสำเร็จ ตลอดจนการสมคบหรือช่วยเหลือในการกระทำความผิดต่างๆ ดังกล่าว ได้แก่

๔.๑ การระวางโทษปรับ ซึ่งลงโทษปรับเป็นจำนวนไม่เกินกว่าที่กฎหมายได้กำหนดไว้ เช่น การปรับไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ ฟรังค์ และการปรับไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ เหรียญ หรือในจำนวนสองเท่าของมูลค่าตราสารทางการเงิน แล้วแต่ว่าจำนวนใดมากกว่ากัน เป็นต้น

๔.๒ การระวางโทษจำคุก เป็นการลงโทษจำคุกไม่เกินกว่าที่กฎหมายกำหนด เช่น จำคุกไม่เกิน ๒๐ ปี เป็นต้น

๔.๓ การยึดทรัพย์สิน กฎหมายของบางประเทศกำหนดให้รัฐมีอำนาจยึดทรัพย์ที่ได้มาจากการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน

๔.๔ การรับผิดทางแพ่ง กฎหมายฟอกเงินของบางประเทศกำหนดให้ผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินจะต้องรับผิดทางแพ่งต่อรัฐ ในจำนวนไม่เกินกว่ามูลค่าของทรัพย์ที่ใช้ในการกระทำความผิดหรือจำนวนซึ่งกฎหมายกำหนดไว้ เช่น ให้รับผิดทางแพ่งเป็นจำนวนไม่เกินกว่ามูลค่าของทรัพย์สิน เงินทุน หรือตราสารทางการเงินซึ่งเกี่ยวกับธุรกรรม หรือเป็นจำนวน ๑๐,๐๐๐ เหรียญ แล้วแต่ว่าจำนวนใดมากกว่ากัน เป็นต้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ ๔

มาตรการทางกฎหมายอันเกี่ยวกับการฟอกเงินในประเทศไทย

แนวความคิดว่าด้วยกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในประเทศไทย

เนื่องจากในปัจจุบัน กฎหมายต่างๆ ซึ่งใช้บังคับเพื่อป้องกันและปราบปรามการกระทำอันเป็นความผิดในประเทศไทย ยังมีขอบเขตอันจำกัดไม่ครอบคลุมการกระทำใดๆ ที่มีลักษณะเป็นการฟอกเงินโดยตรง จึงมีแนวความคิดว่าควรให้มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการฟอกเงินเพื่อกำหนดความผิดอันเกี่ยวกับการฟอกเงินอย่างชัดเจน แต่กระนั้น ยังมีข้อถกเถียงในระหว่างนักกฎหมายกันว่าสาระสำคัญของหลักเกณฑ์ภายใต้กฎหมายดังกล่าวควรเป็นเช่นใดจึงจะเหมาะสมกับสภาพการณ์ของสังคม เศรษฐกิจและการเมืองในประเทศไทยขณะนี้

อย่างไรก็ตาม ในการพิจารณาว่าสาระสำคัญของกฎหมายฟอกเงินของประเทศไทยจะมีลักษณะเป็นอย่างไรดังกล่าวนี้ ต้องคำนึงถึงแนวความคิดต่างๆ อันเกี่ยวกับหลักการกำหนดความผิดว่าด้วยการฟอกเงิน อันได้แก่

๑. ทฤษฎีที่ใช้ในการกำหนดความผิดทางอาญาเกี่ยวกับการฟอกเงิน

นอกจากการที่กำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดทางอาญา ซึ่งถือว่าเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจแล้ว นักกฎหมายของสหรัฐอเมริกาได้เสนอแนวความคิดว่าด้วยการสมคบกันกระทำการฟอกเงิน โดยให้นำทฤษฎีการสมคบกัน(Conspiracy Theory) และทฤษฎีการช่วยเหลือและสนับสนุน(Aiding and Abetting Theory) มาใช้ อันมีสาระสำคัญ ดังนี้(จำแลง กุลเจริญ ๒๕๓๗ : ๑๙ - ๒๑)

๑.๑ ทฤษฎีการสมคบกัน(Conspiracy Theory) ทฤษฎีนี้ได้เป็นไปตามหลักกฎหมายความผิดพื้นฐานของการสมคบกันกระทำความผิดทางอาญาที่ว่า "บุคคลที่ร่วมในการสมคบกันจะต้องมีความรับผิดเช่นเดียวกับตัวการ" โดย Pinkerton Rule วางหลักไว้ให้ถือว่าผู้ร่วม

สมคบกันร่วมกระทำความผิดต่อการกระทำของผู้ร่วมสมคบกันอย่างไม่จำกัด และการให้ความช่วยเหลือในการสมคบย่อมจะทำให้กลายเป็นกลุ่ม ทั้งนี้ ตามข้อตรรกวิทยาที่ว่า การก่อตั้งมีที่มาจากการตกลง และการตกลงนำไปสู่การสมคบกัน และการสมคบกันก่อให้เกิดความรับผิดเช่นเดียวกับตัวการ

นอกจากนี้ ยังมีแนวความคิดเพิ่มเติมที่ว่า การกระทำความผิดเกิดขึ้นเมื่อบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปสมคบกันกระทำความผิดหรือฉ้อฉลต่อสหรัฐ โดยให้ถือว่าสหรัฐเป็นผู้เสียหาย และเพื่อจะพิสูจน์ความผิดต้องแสดงให้เห็นว่า

๑.๑.๑ มีบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปสมคบกัน หรือตกลงจะกระทำความผิดหรือฉ้อฉลต่อสหรัฐ และ

๑.๑.๒ ต้องมีลักษณะที่ผู้สมคบกันมีการกระทำอันแสดงออก เพื่อจะบรรลุวัตถุประสงค์ของการสมคบกัน

ด้วยเหตุนี้ การสมคบกันต้องมีการตกลงกันที่จะกระทำความผิด โดยการกระทำนั้นต้องมีการแสดงออกมาอันไปสู่การบรรลุข้อตกลง ถ้าหากไม่สามารถฟ้องร้องในความผิดฐานฟอกเงิน ก็อาจฟ้องในข้อหาสมคบกันกระทำความผิด ตลอดจนการสมคบกันไม่ต้องการการกระทำถึงขั้นสำเร็จ แต่ต้องการการกระทำการอันเป็นความผิด

๑.๒ ทฤษฎีการช่วยเหลือและสนับสนุน(Aiding and Abetting Theory) การที่นำทฤษฎีนี้มาใช้ในคดีฟอกเงิน เนื่องจากการฟอกเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิดถือว่าเป็นการช่วยเหลือและสนับสนุนอาชญากร ไม่ว่าจะเป็นองค์การอาชญากรรมหรือไม่ก็ตาม ในการใช้เงินที่ได้มาเพื่อขยายอิทธิพลสำหรับการประกอบอาชญากรรมต่อไป โดยการพิสูจน์ว่าผู้กระทำการฟอกเงินได้รู้ว่าเงินดังกล่าวได้มาจากการกระทำความผิด และผู้กระทำได้ทำการฟอกเงินโดยมีเจตนาที่จะช่วยให้มีการกระทำความผิดต่อไป

๒. การกำหนดฐานความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงินของประเทศไทย

จากแนวความคิดของนักกฎหมายสหรัฐอเมริกาเกี่ยวกับทฤษฎีซึ่งใช้ในการกำหนดความผิดทางอาญาเกี่ยวกับการฟอกเงินดังกล่าว ประกอบกับหลักกฎหมายต่างๆ ของประเทศไทยซึ่งใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน ได้มีนักกฎหมายไทยบางท่านเสนอแนวความคิดในการกำหนดฐานความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงินไว้ภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอก

เงินของประเทศไทยต่อไปในอนาคต กล่าวคือควรกำหนดฐานความผิดดังต่อไปนี้(ปิยะพันธุ์ สารากรบริรักษ์ ๒๕๓๔ : ๑๒๒ - ๑๒๔)

๒.๑ การกำหนดความผิดฐานเป็นองค์กรอาชญากรรม เหตุที่สมควรกำหนดให้มีความผิดฐานเป็นองค์กรอาชญากรรม เนื่องมาจากกิจกรรมขององค์กรอาชญากรรมเป็นที่มาของการกระทำความผิดทางอาญาหลายประเภทอันร้ายแรง จึงต้องกำหนดมาตรการในการปราบการขยายขอบเขตและความรุนแรงของวงการอาชญากรรม

องค์กรอาชญากรรมเป็นอาชญากรโดยอาชีพ อันมีการรวมกันของอาชญากรรมหลายอย่าง โดยมีโครงสร้างของการทำงานที่สลับซับซ้อน ด้วยการควบคุมระหว่างกันโดยกฎระเบียบขององค์กร รวมทั้งการบังคับบัญชาอย่างเป็นความลับ และมีการติดต่อประสานงานกันในระหว่างกลุ่มอาชญากรที่มีส่วนร่วมในผลประโยชน์จากกิจกรรมอันไม่ชอบด้วยกฎหมายในแบบลักษณะเดียวกัน เช่น การค้ายาเสพติด บ่อนการพนัน โสเภณี และการค้าของเถื่อน เป็นต้น อันแตกต่างจากการประกอบอาชญากรรมโดยลำพังซึ่งเกิดขึ้นแต่โดยธรรมชาติจากกิเลสภายในจิตใจของเหล่าปัจเจกชน เช่น การลักทรัพย์ การวิ่งราวทรัพย์ การปล้นทรัพย์ และการข่มขืนกระทำชำเรา เป็นต้น

การร่วมกันในลักษณะเป็นองค์กรนั้น ย่อมมีข้อได้เปรียบกว่าการประกอบอาชญากรรมแต่โดยลำพังซึ่งต้องช่วยเหลือป้องกันตนเองเท่านั้น ส่วนในการเป็นองค์กรอาชญากรรมนี้ ก่อให้เกิดข้อได้เปรียบต่อการประกอบอาชญากรรมหลายประการ อันได้แก่

ประการแรก เป็นการทำให้เหล่าอาชญากรสามารถช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ง่าย เพราะมีการจัดรูปแบบขององค์กรเป็นหน่วยงานควบคุมดูแลเป็นหน่วยๆ อันสะดวกต่อการติดต่อและบังคับบัญชาของหัวหน้าองค์กร ซึ่งทำให้เกิดความยากลำบากแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรเหล่านั้น

ประการที่สอง เป็นการสะดวกในการควบคุมและจัดการรายได้ตลอดจนในการระดมทุน เพื่อหาผลประโยชน์จากรายได้ซึ่งได้มาจากการประกอบอาชญากรรมของบรรดาอาชญากรซึ่งเป็นสมาชิกในองค์กรนั้น

ประการที่สาม ด้วยการจัดระบบองค์กรที่ดีรวมทั้งการควบคุมของหัวหน้าตามระดับขั้นที่มีประสิทธิภาพ ย่อมสามารถนำผลประโยชน์ซึ่งได้มาจากการแปรสภาพจากรายได้ซึ่งมีที่มาอันไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้นมาใช้ในการขยายองค์กรเพื่อแผ่ขยายอิทธิพลขององค์กร โดย

วิธีการต่างๆ เช่น การติดสินบนด้วยจำนวนเงินอันมหาศาลเพื่อจูงใจให้ข้าราชการบางคนช่วยเหลือหรือปกปิดการกระทำความผิดใดๆ หรือการขยายกิจการอันไม่ชอบด้วยกฎหมายไปยังต่างประเทศจนกลายเป็นองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ เพื่อเพิ่มพูนรายได้และเพิ่มอิทธิพลขององค์กรให้มากขึ้น หรือการร่วมมือช่วยเหลือและสนับสนุนองค์กรอาชญากรรมอื่นๆ เพื่อเป็นพันธมิตรในการกระทำความผิดต่างๆ เป็นต้น

ด้วยเหตุนี้ องค์กรอาชญากรรมต่างๆ จึงเป็นที่มาแห่งการกระทำความผิดต่อกฎหมายซึ่งเป็นการยากที่จะทำการปราบปราม ดังตัวอย่างเช่น ในองค์กรค้ายาเสพติดย่อมมีการจำหน่ายยาเสพติดไปยัง ณ ที่ต่างๆ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งเป็นความผิดตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ในการจัดส่งยาเสพติดดังกล่าวนี้ อาจมีการให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งเป็นความผิดต่อเจ้าพนักงานตามกฎหมายอาญา และในบางกรณีอาจมีการต่อสู้ทำร้ายเจ้าพนักงานซึ่งขัดขวางการกระทำความผิด หรือลงโทษสมาชิกขององค์กรซึ่งละเมิดกฎขององค์กร หรือการทำร้ายประชาชนและทำการแก้แค้นเหล่าอาชญากรขององค์กรอื่นๆ ซึ่งมาขัดผลประโยชน์จากการกระทำความผิดขององค์กรอาชญากรรมนั้น อันเป็นความผิดต่อชีวิตและร่างกายตามกฎหมายอาญา

ในการที่กำหนดฐานความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงินเพื่อขัดขวางการขยายเครือข่ายขององค์กรอาชญากรรมนี้ เมื่อพิจารณาบทบัญญัติแห่งกฎหมายของประเทศไทยซึ่งบังคับใช้อยู่ในปัจจุบันแล้ว ความผิดฐานต่างๆ ตามบทบัญญัติของประมวลกฎหมายอาญา เช่น ความผิดฐานเป็นอั้งยี่ และความผิดฐานเป็นซ่องโจร เป็นต้น การปรับใช้ความผิดเหล่านี้ ยังไม่ตรงตามหลักการที่จะดำเนินการตามกฎหมายแก่องค์กรอาชญากรได้โดยตรง เนื่องจากความผิดฐานอั้งยี่ อันกำหนดไว้ในมาตรา ๒๐๙ ซึ่งบัญญัติไว้ว่า "ผู้ใดเป็นสมาชิกของคณะบุคคลซึ่งปกปิดวิธีดำเนินการ และมีความมุ่งหมายเพื่อการอันมิชอบด้วยกฎหมาย ผู้นั้นกระทำความผิดฐานเป็นอั้งยี่ ต้องระวางโทษ....." ดังกล่าวนี้ จำกัดขอบเขตในเรื่องตัวบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด เฉพาะกรณีที่มีการตกลงว่าจะกระทำความผิดใดๆ กันไว้แล้วในระหว่างผู้เป็นสมาชิกของคณะบุคคลดังกล่าวเท่านั้น และเป็นหลักกฎหมายซึ่งบัญญัติขึ้นโดยมีเจตนารมณ์เพื่อใช้ในการปราบปรามการก่อความไม่สงบของชนบางกลุ่มในอดีต จึงล้าสมัยที่ไม่มีการนำมาใช้แล้ว

ส่วนความผิดฐานสมคบกันเป็นซ่องโจร อันกำหนดไว้ในมาตรา ๒๑๐ ซึ่งบัญญัติไว้ว่า "ผู้ใดสมคบกันตั้งแต่ห้าคนขึ้นไป เพื่อกระทำความผิดอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่บัญญัติ

ไว้ในภาค ๒ นี้ และความผิดนั้นมีกำหนดโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่หนึ่งปีขึ้นไป ผู้นั้นกระทำความผิดฐานเป็นซ่องโจร ต้องระวางโทษ....." นั้น มีหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการสมคบกันที่ไม่ชัดเจนว่าลักษณะการกระทำอย่างไรจะถือได้ว่ามีการแสดงออกว่าเป็นการสมคบกัน และไม่ว่าจะเป็นความผิดฐานเป็นอั้งยี่หรือฐานสมคบกันเป็นซ่องโจร ต่างมุ่งเฉพาะเจาะจงไปที่ฐานความผิดแต่ละฐาน โดยมิได้พิจารณาถึงโครงสร้างขององค์การอาชญากรรมว่ามีความสลับซับซ้อนในการควบคุมบริหารตามสายการบังคับบัญชาจากหัวหน้าถึงบริวาร

ด้วยเหตุนี้ จึงไม่อาจนำหลักกฎหมายเรื่องตัวการ ตามกฎหมายอาญามาใช้ลงโทษแก่บุคคลชั้นหัวหน้าขององค์การอาชญากรรม เพราะหัวหน้าขององค์การดังกล่าวไม่ใช่ผู้ลงมือกระทำความผิดด้วยตนเอง และการประกอบอาชญากรรมขององค์การเหล่านี้มิได้จำกัดเฉพาะการใดการหนึ่ง แม้ว่าบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.๒๕๓๔ ได้กำหนดลักษณะการกระทำอันเป็นความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดไว้หลายๆ ฐานก็ตาม อันได้แก่ การผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อทำการจำหน่ายซึ่งยาเสพติด และให้หมายรวมถึง การสมคบ สนับสนุน ช่วยเหลือ หรือการพยายามกระทำความผิดดังกล่าวด้วย แต่เจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนี้ มุ่งปราบปรามเฉพาะการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเท่านั้น ไม่ได้มีมาตรการที่จะใช้ดำเนินการแก่องค์การอาชญากรรมโดยตรง เนื่องจากไม่อาจปรับหลักกฎหมายที่มีอยู่เพื่อนำไปใช้ลงโทษผู้บงการอันเป็นชนชั้นหัวหน้าขององค์การ จึงสมควรนำทฤษฎีสมคบกัน(Conspiracy Theory)มาปรับใช้ โดยให้สามารถลงโทษผู้ร่วมกระทำความผิดแต่ละขั้นตอนอันนำไปสู่ความผิดสำเร็จ ซึ่งจะเป็นมาตรการปราบปรามองค์การอาชญากรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๒ การกำหนดความผิดฐานฟอกเงิน ลักษณะของการฟอกเงิน ได้แก่การนำเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดมาทำการแปรสภาพให้กลายเป็นเงินหรือทรัพย์สินซึ่งบุคคลทั่วไปหลงเชื่อว่าได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย การฟอกเงินจึงคล้ายกับการรับของโจร และเงินสกปรกที่ได้มาจากการกระทำความผิดเป็นทรัพย์ที่ได้มาจากการกระทำความผิดซึ่งอาจริบได้ตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทย

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาหลักกฎหมายอาญา ไม่ว่าจะเป็นความผิดฐานรับของโจร หรือการริบทรัพย์ที่ได้ใช้หรือได้มาโดยการกระทำความผิดแล้ว จะเห็นได้ว่าไม่อาจนำมาปรับใช้กับการฟอกเงิน เพราะความผิดฐานรับของโจรตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา

๓๔๗ บัญญัติว่า "ผู้ใดช่วยซ่อนเร้น ช่วยจำหน่าย ช่วยพาเอาไปเสีย ซื้อ รับจำนำหรือรับไว้โดยประการใดซึ่งทรัพย์อันได้มาโดยการกระทำความผิด ถ้าความผิดนั้นเข้าลักษณะลักทรัพย์ วิ่งราวทรัพย์ กรรโชก รีดเอาทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ฉ้อโกง ยักยอก หรือเจ้าพนักงานยักยอกทรัพย์ ผู้นั้นกระทำความผิดฐานรับของโจร....." ดังนั้น การรับของโจรจึงมุ่งไปยังการกระทำต่อทรัพย์ซึ่งได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์บางฐาน อันกฎหมายอาญากำหนดไว้โดยเฉพาะ และไม่สามารถขยายไปลงโทษต่อผู้กระทำใดๆ ต่อทรัพย์ที่ได้มาจากการกระทำความผิดในลักษณะอื่นๆ

ส่วนการรับทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้มาโดยการกระทำความผิด ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๓ (๒) มีหลักเกณฑ์ที่แคบจนไม่อาจตีความให้รวมถึงการรับทรัพย์ในการฟอกเงิน เพราะในการที่มีการฟอกเงินสำเร็จ ย่อมทำให้ทรัพย์ที่ได้มาจากการกระทำความผิดนั้นเปลี่ยนสภาพเป็นทรัพย์อื่นหรือปะปนกับทรัพย์อื่น นอกจากนี้ ในการรับทรัพย์ของผู้กระทำความผิดนั้น ผู้ฟอกเงินเป็นเพียงตัวแทนของผู้กระทำความผิดและไม่ได้เป็นผู้ลงมือกระทำความผิดอันเป็นที่มาแห่งเงินสกปรกที่นำมาฟอกแต่ประการใด ตลอดจน ในขณะนี้ ยังไม่มีการกำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดทางอาญา อันทำให้ไม่สามารถริบทรัพย์จากการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน ส่วนมาตรการตรวจสอบทรัพย์สินซึ่งบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.๒๕๓๔ เป็นเพียงมาตรการในทางแพ่งที่ใช้ตรวจสอบและยึดทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด แต่ไม่ได้กำหนดความผิดทางอาญาแก่การกระทำอันมีลักษณะเป็นการฟอกเงินไว้

ด้วยเหตุที่การฟอกเงินเป็นปัจจัยสำคัญแห่งการขยายอำนาจขององค์กรอาชญากรรมจากการแปรสภาพทรัพย์สินอันก่อให้เกิดความเสียหายแก่เศรษฐกิจ การเมือง และสังคม จึงสมควรมีการกำหนดความผิดฐานฟอกเงินเพื่อลงโทษการกระทำใดๆ อันมีวัตถุประสงค์ในการเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดไว้ในบทบัญญัติของกฎหมายซึ่งเกี่ยวข้องกับการปราบปรามการกระทำความผิดบางประเภท เช่น กฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และกฎหมายว่าด้วยการปราบปรามการทุจริตและการประพฤติมิชอบในวงราชการ เป็นต้น หรือมีการบังคับใช้กฎหมายพิเศษอันมีหลักเกณฑ์สำหรับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิดโดยทั่วไปไว้เป็นการเฉพาะ ดังเช่นกฎหมายฟอกเงินของประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศออสเตรเลีย

กฎหมายไทยอันเกี่ยวข้องกับการฟอกเงิน

แม้ว่าในปัจจุบัน ประเทศไทยยังไม่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินโดยตรงก็ตาม แต่ก็มีกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิธีดำเนินการแก่ทรัพย์สินซึ่งได้มาโดยการกระทำความผิดประเภทต่างๆ ดังนี้คือ

๑. พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

ภายหลังจากที่มีพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.๒๕๑๙ และมีการแก้ไขในปี พ.ศ.๒๕๓๔ แต่การดำเนินงานเพื่อปราบปรามยาเสพติดก็ยังไม่ได้ผลเท่าที่ควร เนื่องจากวงจรการค้ายาเสพติดกลับขยายเครือข่ายกว้างขึ้น และเป็นการยากที่จะนำตัวผู้เป็นหัวหน้าใหญ่ของกิจการหรือองค์การค้ายาเสพติดมาลงโทษ ด้วยเหตุนี้ เพื่อให้การปราบปรามผู้ซึ่งกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องมีการกำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการปราบปรามผู้กระทำความผิดตามกฎหมายดังกล่าวโดยเฉพาะ อันได้แก่ การตรา "พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.๒๕๓๔" เพื่อใช้บังคับ โดยสาระสำคัญของหลักเกณฑ์ภายใต้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ

๑.๑ ความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ได้แก่ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หมายถึง การผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติด และให้หมายความรวมถึง การสมคบ สนับสนุน ช่วยเหลือหรือการพยายามกระทำความผิดต่างๆ ดังกล่าวด้วย (มาตรา ๓)

๑.๒ ทรัพย์สินที่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิด ในพระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้กำหนดให้ หมายความว่า เงิน หรือทรัพย์สินที่ได้มาเนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และให้หมายความรวมถึงเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยการใช้เงินหรือทรัพย์สินดังกล่าว ซื้อหรือกระทำไม่ว่าด้วยประการใดๆ ให้เงินหรือทรัพย์สินนั้นเปลี่ยนสภาพไปจากเดิม ไม่ว่าจะมีการเปลี่ยนสภาพกี่ครั้ง และไม่ว่าเงินหรือทรัพย์สินนั้นจะอยู่ในความครอบครองของบุคคลอื่น โอนไปเป็นของบุคคลอื่น หรือปรากฏตามหลักฐานทางทะเบียนว่าเป็นของบุคคลอื่นก็ตาม(มาตรา ๓)

๑.๓ มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการปราบปรามผู้กระทำความผิด ภายใต้บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้กำหนดให้อำนาจแก่คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน โดยมี

หลักเกณฑ์ดังนี้

๑.๓.๑ ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่า ทรัพย์สินของผู้ต้องหารายใดเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ให้คณะกรรมการสั่งให้มีการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้นั้น(มาตรา ๑๙)

๑.๓.๒ ในการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ต้องหา หากมีหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าทรัพย์สินใดของผู้อื่นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ต้องหาโดยได้รับทรัพย์สินนั้นมาโดยเสน่หา หรือรู้อยู่ว่าทรัพย์สินนั้น เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ก็ให้คณะกรรมการมีอำนาจสั่งให้มีการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้นั้นด้วย(มาตรา ๒๐)

๑.๓.๓ ในการตรวจสอบทรัพย์สินนั้น ถ้าหากว่าผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินไม่สามารถแสดงหลักฐานได้ว่า ทรัพย์สินที่ถูกตรวจสอบไม่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือได้รับโอนทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือเป็นทรัพย์สินที่ได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะ ก็ให้คณะกรรมการสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้จนกว่าจะมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี ซึ่งต้องไม่ช้ากว่าหนึ่งปีนับแต่วันยึดหรืออายัด หรือจนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้องในคดีที่ต้องหานั้น(มาตรา ๒๒ วรรคแรก)

๑.๓.๔ ในการตรวจสอบทรัพย์สินดังกล่าว หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าทรัพย์สินรายใดอาจมีการโอน ย้ายย้าย ซุกซ่อน หรือเป็นกรณีที่มีเหตุผลและความจำเป็นอย่างอื่น ให้คณะกรรมการมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินรายนั้นไว้ชั่วคราว จนกว่าจะมีการวินิจฉัยว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหรือไม่ ทั้งนี้ ไม่ตัดสิทธิผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่จะยื่นคำร้องขอผ่อนผันเพื่อขอรับทรัพย์สินนั้นไปใช้ประโยชน์โดยไม่มีประกัน หรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันก็ได้(มาตรา ๒๒ วรรคสอง)

๑.๓.๔ ลักษณะของทรัพย์สินซึ่งอยู่ในอำนาจของคณะกรรมการที่จะตรวจสอบเพื่อยึดหรืออายัดดังกล่าว ได้แก่

๑.๓.๔.๑ ทรัพย์ที่เปลี่ยนสภาพไป สิทธิเรียกร้อง และผลประโยชน์ รวมทั้งดอกผลจากทรัพย์สินนั้น

๑.๓.๔.๒ หนี้ที่บุคคลภายนอกถึงกำหนดชำระแก่ผู้ต้องหา

๑.๓.๔.๓ ทรัพย์สินซึ่งเกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ต้องหา ที่ได้รับ ขาย จำหน่าย โอนหรือยักย้ายไปเสีย ในระหว่างระยะเวลาสิบปีก่อนมีคำสั่งยึดหรืออายัดและภายหลังนั้น เว้นแต่ผู้รับโอนหรือผู้รับประโยชน์จะพิสูจน์ต่อคณะกรรมการได้ว่า การโอนหรือการกระทำนั้นได้กระทำไปโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน(มาตรา ๒๒ วรรคห้า)

๑.๓.๖ การยึดหรืออายัดทรัพย์สินของคณะกรรมการดังที่กล่าวมา ซึ่งได้กระทำไปโดยชอบด้วยกฎหมายนั้น หากก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ใด ผู้กระทำไม่ต้องรับผิดใช้ค่าสินไหมทดแทนเป็นส่วนตัว(มาตรา ๒๖)

๑.๓.๗ เมื่อพนักงานอัยการมีคำสั่งฟ้องผู้ต้องหาในความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดแล้ว และทรัพย์สินที่คณะกรรมการมีคำสั่งยึดหรืออายัดดังกล่าว เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ก็ให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องเพื่อขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์นั้น โดยจะยื่นไปพร้อมกับฟ้องหรือจะยื่นคำร้องก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาก็ได้(มาตรา ๒๗ วรรคแรก)

๑.๓.๘ บรรดาทรัพย์สินซึ่งพนักงานอัยการได้ยื่นคำร้องต่อศาลให้ไต่สวนนั้น หากคดีมีมูลว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินนั้น เว้นแต่บุคคลซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินได้ยื่นคำร้องก่อนคดีถึงที่สุด และแสดงให้ศาลเห็นว่า

๑.๓.๘.๑ บุคคลนั้นเป็นเจ้าของที่แท้จริง และทรัพย์สินนั้นไม่ได้เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือ

๑.๓.๘.๒ บุคคลนั้นเป็นผู้รับโอนหรือผู้รับประโยชน์ และได้ทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดี หรือในทางกุศลสาธารณ(มาตรา ๒๙ วรรคแรก)

๑.๓.๙ ในการที่ศาลทำการไต่สวนคำร้องดังกล่าว หากได้ปรากฏหลักฐานว่าจำเลยหรือผู้ถูกตรวจสอบทรัพย์สินเป็นผู้เกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า บรรดาเงินหรือทรัพย์สินที่ผู้นั้นมีอยู่ หรือได้มาเกินกว่าฐานะ หรือความสามารถในการประกอบอาชีพหรือกิจกรรมอย่างอื่นโดยสุจริต เป็นทรัพย์

สินที่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด(มาตรา ๒๙ วรรคสอง)

เมื่อได้พิจารณาหลักกฎหมายภายใต้พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.๒๕๓๔ ดังกล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่าพระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดมาตรการทางกฎหมายที่สำคัญไว้สองประการคือ

มาตรการแรก เป็นการลงโทษผู้สมคบในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เพื่อให้สามารถนำบุคคลผู้เป็นตัวการในคดียาเสพติด ซึ่งอยู่เบื้องหลังในการจำหน่ายยาเสพติดมาทำการดำเนินคดีและลงโทษตามกฎหมาย

มาตรการที่สอง คือการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เพื่อเป็นการตัดทอนความสามารถของผู้เป็นตัวการใหญ่ในคดียาเสพติดมิให้นำทรัพย์สินดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ในการกระทำความผิดอีกหรือนำไปใช้เป็นปัจจัยในการขยายขอบเขตของการกระทำความผิดหรือก่ออาชญากรรมอื่นๆ ในอนาคต

ลักษณะวิธีการริบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ เป็นวิธีการซึ่งเริ่มจากการสืบสวนจากแหล่งที่มาของความผิดไปสู่ตัวทรัพย์สิน กล่าวคือ ต้องมีผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเสียก่อน เช่น ผลิต จำหน่าย นำเข้า ส่งออก เป็นต้น หลังจากนั้นถ้ามีเหตุสงสัยว่ามีทรัพย์สินที่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด จึงจะมีการตรวจสอบทรัพย์สินอันนำไปสู่การริบทรัพย์สินในที่สุด ทั้งนี้ หากผู้ต้องหาหรือจำเลยสามารถพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของทรัพย์สินตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายได้แล้ว ก็จะได้รับทรัพย์สินดังกล่าวนั้นคืนกลับไป

อย่างไรก็ตาม แม้กฎหมายฉบับนี้จะเกี่ยวข้องกับการปราบปรามการฟอกเงินด้วยการให้ศาลมีอำนาจริบทรัพย์สินจากการกระทำความผิด ไม่ว่าจะมีการเปลี่ยนสภาพทรพย์สินไปกี่ครั้งหรือโอนหรืออยู่ในความครอบครองของบุคคลอื่นก็ตาม แต่ก็ยังไม่ถือว่ากฎหมายดังกล่าวเป็นกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดหรือกฎหมายฟอกเงินอย่างแท้จริง ทั้งนี้ ด้วยเหตุผลหลายประการ กล่าวคือ

ประการแรก พระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์จำกัดแต่เฉพาะในการปราบปรามการค้ายาเสพติดเท่านั้น โดยกำหนดให้มีอำนาจดำเนินการตรวจสอบและยึดหรืออายัดอันนำไปสู่การริบทรัพย์สินที่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หาได้มีบทบัญญัติให้ดำเนินการแก่ทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดประเภทอื่นๆ แต่อย่างใดไม่

ประการที่สอง กฎหมายฉบับนี้กำหนดแต่เพียงมาตรการริบทรัพย์สินที่เปลี่ยนสภาพ

ไปจากเดิมเท่านั้น แต่ไม่ได้กำหนดฐานความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงินโดยการเปลี่ยนสภาพเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดให้เป็นทรัพย์สินที่ถูกต้องตามกฎหมาย

ประการที่สาม จากหลักทั่วไปของกฎหมายอาญานั้น ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดนอกราชอาณาจักรไทยจะสามารถรับโทษตามพระราชบัญญัตินี้ ก็ต่อเมื่อมีคำพิพากษาของศาลต่างประเทศถึงที่สุด ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นการยากที่จะนำตัวหรือใช้เวลานานที่จะนำตัวบุคคลผู้กระทำความผิดมารับโทษตามพระราชบัญญัตินี้ได้

๒. พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องอาญา

เนื่องจากปัจจุบันนี้ การประกอบอาชญากรรมมีการกระทำร่วมกันในลักษณะเป็นเครือข่ายภายในดินแดนของหลายประเทศ อันเป็นผลให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาในแต่ละประเทศโดยลำพังไม่อาจทำการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมดังกล่าวได้อย่างเด็ดขาดในการป้องกันและปราบปรามเครือข่ายอาชญากรรมข้ามชาตินั้น จึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างประเทศ ประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศหนึ่งที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการประกอบอาชญากรรมในลักษณะเครือข่ายนั้น จึงสมควรให้ความร่วมมือในการปราบปรามอาชญากรรมดังกล่าว ด้วยการที่กำหนดมาตรการให้ความช่วยเหลือและรับความช่วยเหลือระหว่างประเทศในเรื่องอาญา ซึ่งได้มีการตรา "พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องอาญา พ.ศ. ๒๕๓๕" ส่วนในสาระสำคัญของบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ มีดังนี้คือ

๒.๑ ลักษณะของความช่วยเหลือ ได้แก่ ความช่วยเหลือในเรื่องเกี่ยวกับการดำเนินการสืบสวน สอบสวน ฟ้องคดี ริบทรัพย์สิน และการดำเนินการอื่นๆ ซึ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา(มาตรา ๔)

๒.๒ การให้ความช่วยเหลือแก่ต่างประเทศต้องอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

๒.๒.๑ ประเทศไทยอาจให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศผู้ร้องขอได้ แม้ว่าไม่มีสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญาระหว่างกัน แต่ประเทศผู้ร้องขอต้องแสดงว่าจะให้ความช่วยเหลือในทำนองเดียวกันเมื่อประเทศไทยร้องขอ

๒.๒.๒ การกระทำซึ่งเป็นมูลกรณีของความช่วยเหลือนั้นเป็นความผิดที่มีโทษฐานใดฐานหนึ่งตามกฎหมายไทย เว้นแต่เป็นกรณีที่ประเทศไทยกับประเทศผู้ร้องขอมีสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญาต่อกัน และข้อความในสนธิสัญญา

ระบุไว้เป็นอย่างอื่น

๒.๒.๓ ประเทศไทยอาจปฏิเสธคำร้องขอความช่วยเหลือ หากคำร้องขอนั้นกระทบกระเทือนอธิปไตย ความมั่นคงหรือสาธารณประโยชน์ที่สำคัญอื่นๆ ของประเทศไทย หรือเกี่ยวเนื่องกับความผิดทางการเมือง

๒.๒.๔ การให้ความช่วยเหลือต้องไม่เกี่ยวเนื่องกับความผิดทางทหาร (มาตรา ๙)

๒.๓ ในกรณีได้รับคำร้องขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศให้ดำเนินการริบหรือยึดทรัพย์สินที่อยู่ในประเทศไทย ให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจยื่นคำร้องต่อศาลที่ทรัพย์สินนั้นอยู่ในเขตอำนาจ เพื่อขอให้ศาลพิพากษาริบหรือมีคำสั่งให้ยึดทรัพย์สินนั้น(มาตรา ๓๒ วรรคแรก)

๒.๔ ศาลไทยจะพิพากษาให้ริบทรัพย์สินตามคำร้องขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศ ต่อเมื่อมีคำพิพากษาถึงที่สุดของศาลต่างประเทศให้ริบทรัพย์นั้น และทรัพย์สินนั้นอาจถูกริบได้ตามกฎหมายไทย(มาตรา ๓๓ วรรคแรก)

๒.๔ ในกรณีที่ศาลต่างประเทศมีคำสั่งให้ยึดทรัพย์สินก่อนมีคำพิพากษาหรือมีคำพิพากษาให้ริบทรัพย์สินแล้ว แต่คำพิพากษายังไม่ถึงที่สุดและทรัพย์สินนั้นอาจถูกยึดได้ตามกฎหมายไทย ถ้าศาลไทยเห็นสมควร ศาลจะมีคำสั่งให้ยึดทรัพย์สินนั้นก็ได้(มาตรา ๓๓ วรรคสอง)

๒.๕ ในการริบหรือยึดทรัพย์สินดังกล่าวนี้ ให้ศาลไทยพิพากษาหรือมีคำสั่งได้แม้ว่าการกระทำความผิดอันเป็นเหตุให้มีการริบหรือยึดทรัพย์สินนั้นจะมิได้เกิดขึ้นในประเทศไทยก็ตาม(มาตรา ๓๓ วรรคสาม)

เมื่อพิจารณาหลักเกณฑ์ดังกล่าวที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติฉบับนี้แล้ว จะเห็นได้ว่าไม่ได้บัญญัติมาตรการปราบปรามการฟอกเงินไว้โดยตรง แต่ผลของการให้ความช่วยเหลือในการริบหรือยึดทรัพย์สินแก่ต่างประเทศที่ร้องขอความร่วมมือในเรื่องอาญานั้น ย่อมถือว่าเป็นมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามการฟอกเงินโดยทางอ้อม กล่าวคือเหล่าอาชญากรผู้ได้รับทรัพย์สินมาจากการกระทำความผิดในต่างประเทศ และอาศัยประเทศไทยเป็นแหล่งในการฟอกเงิน ซึ่งนำทรัพย์สินดังกล่าวเข้ามาเปลี่ยนสภาพและถือครองทรัพย์สินที่เปลี่ยนสภาพหรือผ่านการฟอกแล้วในประเทศไทย เมื่อมีคำพิพากษาของศาลต่างประเทศถึงที่สุด ให้ริบทรัพย์สินของบุคคลนั้นซึ่งอยู่ในประเทศไทย หากมีคำร้องขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศให้ดำเนินการริบทรัพย์ที่อยู่ในประเทศไทย ศาลไทยก็จะมีคำพิพากษาริบหรือยึดทรัพย์สินนั้นได้

๓. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ

การคอรัปชั่นหรือทุจริตในวงราชการเป็นปัญหาสำคัญที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงเศรษฐกิจและสังคมของทุกประเทศเป็นอย่างมาก เช่นเดียวกับปัญหายาเสพติด ดังนั้น ในแต่ละประเทศจึงต้องกำหนดมาตรการทางกฎหมายเพื่อยับยั้งไม่ให้ข้าราชการจะทำการทุจริตและเพื่อทำการปราบปรามเหล่าข้าราชการที่ทุจริตและประพฤติมิชอบอันก่อให้เกิดความเสียหายแก่เหล่าประชาชนและประเทศชาติ

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งซึ่งประสบปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการอย่างมาก จนได้มีการตราพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ.๒๕๑๘ และมีการแก้ไขเพิ่มเติมในปี พ.ศ.๒๕๓๐ โดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๓๐ ในสาระสำคัญของพระราชบัญญัติฉบับนี้ นอกจากกำหนดให้อำนาจแก่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการเพื่อทำการสอบสวนการทุจริตหรือประพฤติมิชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมทั้งเสนอมาตรการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการของเจ้าหน้าที่ของรัฐต่อคณะรัฐมนตรีแล้ว กฎหมายยังได้กำหนดมาตรการลักษณะใหม่ อันเกี่ยวข้องกับการดำเนินการแก่ทรัพย์สินที่ข้าราชการได้มาจากการทุจริตหรือประพฤติมิชอบด้วย ซึ่งมีหลักการคล้ายคลึงกับการดำเนินการแก่ทรัพย์สินที่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดดังที่ได้กล่าวมา

ส่วนหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวกับมาตรการสำหรับดำเนินการแก่ทรัพย์สินที่ได้มาจากการทุจริตและประพฤติมิชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ มีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

๓.๑ ลักษณะของการทุจริตในวงราชการ หมายความว่า การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติหรือละเว้นไม่ปฏิบัติการอย่างใดในตำแหน่งหรือหน้าที่ หรือได้ใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบสำหรับตนเองหรือผู้อื่น ในส่วนลักษณะของการประพฤติมิชอบในวงราชการ หมายความว่าการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติหรือละเว้นไม่ปฏิบัติการอย่างใดในตำแหน่งหรือหน้าที่ หรือการใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่อันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง มติของคณะรัฐมนตรีอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งมุ่งหมายจะควบคุมดูแลการ

รับ การรักษา หรือการใช้เงินหรือทรัพย์สินของแผ่นดิน ไม่ว่าการปฏิบัติหรือละเว้นไม่ปฏิบัตินั้นเป็นการทุจริตในวงราชการด้วยหรือไม่ก็ตาม และให้หมายความรวมถึงการประมาทเลินเล่อในหน้าที่ดังกล่าวด้วย(มาตรา ๓)

๓.๒ เมื่อมีพฤติการณ์ปรากฏแก่คณะกรรมการหรือมีการร้องเรียนว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ ให้คณะกรรมการพิจารณาวินิจฉัยเบื้องต้นก่อนว่า พฤติการณ์หรือเรื่องที่กล่าวหาร้องเรียนนั้นมีมูลเพียงพอที่คณะกรรมการจะรับไว้พิจารณาหรือไม่ ในการณีที่คณะกรรมการมีมติตามการณีดังกล่าวว่าพฤติการณ์หรือเรื่องที่กล่าวหาร้องเรียนมีมูลเพียงพอที่คณะกรรมการจะรับไว้พิจารณาได้ ก็ให้คณะกรรมการดำเนินการสืบสวนสอบสวนเพื่อทราบข้อเท็จจริงต่อไป(มาตรา ๒๐)

๓.๓ ในการณีที่คณะกรรมการพิจารณาผลการสืบสวนสอบสวนดังกล่าวแล้ว มีมติว่า กรณีมีมูลน่าเชื่อว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ ให้คณะกรรมการสั่งให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นแสดงสินทรัพย์และหนี้สินของตน ตามรายการ วิธีการ และระยะเวลาที่คณะกรรมการกำหนด แต่ระยะเวลาดังกล่าวนั้นจะต้องไม่น้อยกว่าสามสิบวันแต่ไม่เกินหนึ่งร้อยแปดสิบวัน(มาตรา ๒๑)

๓.๔ เมื่อคณะกรรมการได้ดำเนินการตามมาตรา ๒๑ แล้ว หากได้พิจารณาวินิจฉัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ และไม่สามารถชี้แจงได้ว่าทรัพย์สินดังกล่าวนั้นตนได้มาโดยชอบ ให้ถือว่าผู้นั้นได้กระทำทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ และให้คณะกรรมการแจ้งให้พนักงานอัยการดำเนินการตามกฎหมาย แล้วเสนอความเห็นไปยังนายกรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาสั่งหรือดำเนินการให้มีการสั่งลงโทษไล่ออก ปลดออก หรือให้ออก(มาตรา ๒๑ ทวิ)

๓.๕ บรรดาทรัพย์สินที่คณะกรรมการมีมติว่า เป็นทรัพย์สินที่ร่ำรวยผิดปกติหรือเพิ่มขึ้นผิดปกติดังกล่าวนั้น ให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลโดยไม่ชักช้าเพื่อขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน เว้นแต่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นจะสามารถนำพยานหลักฐานมาแสดงให้ศาลเห็นว่าทรัพย์สินดังกล่าวนั้นตนได้มาโดยชอบ(มาตรา ๒๑ ตรี)

แม้ว่าพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและการประพฤติมิชอบในวงราชการนี้ จะมีมาตรการทางกฎหมายที่ใช้รับทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ได้มาจากการฉ้อราษฎร์บังหลวง อันถือว่าเป็นการดำเนินการแก่ทรัพย์สินซึ่งได้มาจากการกระทำความผิดก็ตาม

แต่หลักการดังกล่าว เป็นเพียงส่วนหนึ่งของมาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเท่านั้น เนื่องจากเป็นการริบทรัพย์สินโดยมีวิธีการดำเนินการจากแหล่งของการกระทำความผิดซึ่งต้องมีพฤติการณ์หรือการร้องเรียนว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดผู้หนึ่งร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติเสียก่อน จึงจะสามารถทำการสืบสวนสอบสวนในตัวทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่ผู้นั้นได้ ดังเช่นหลักเกณฑ์ของพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดดังที่กล่าวมาแล้วนั่นเอง

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาหลักเกณฑ์ตามกฎหมายฉบับนี้แล้ว จะเห็นได้ว่ายังมีช่องโหว่หลายประการ กล่าวคือ

ประการแรก กฎหมายฉบับนี้ดำเนินการได้เฉพาะแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ที่ร่ำรวยผิดปกติเท่านั้น หากเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้กระทำความผิดนำทรัพย์สินดังกล่าวไปแจกจ่ายให้แก่ผู้อื่น มาตรการทางกฎหมายนั้นไม่สามารถใช้บังคับได้

ประการที่สอง กฎหมายฉบับนี้ไม่ได้ให้อำนาจแก่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการที่จะเข้าไปตรวจสอบบุคคล หรือหน่วยงานที่เก็บดูแลพยานหลักฐานเกี่ยวกับทรัพย์สินนั้นๆ

ประการสุดท้าย กฎหมายฉบับนี้ไม่ได้กำหนดกลไกใดๆ เกี่ยวกับการติดตามเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการคอรัปชั่นที่นำไปฝากหรือลงทุนในสถาบันการเงิน

๔. ประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ

เมื่อคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติได้ยึดทำการปฏิวัติยึดอำนาจแล้ว ได้มีการออกประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ ๒๖ พ.ศ.๒๕๓๕ โดยกฎหมายฉบับนี้เป็นกฎหมายเฉพาะกิจ ซึ่งมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการดำเนินการให้ริบทรัพย์สินที่สงสัยว่าจะได้มาโดยทุจริต โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อทำการตรวจสอบนักการเมืองที่มีพฤติการณ์ที่จะแสดงว่าร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ ทั้งนี้ กฎหมายฉบับดังกล่าวจึงมีหลักการไม่แตกต่างไปจากหลักการในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการดังที่กล่าวมา

อย่างไรก็ตาม กฎหมายฉบับนี้มีที่มาจากปัญหาทางการเมือง และได้ประกาศใช้อย่างเร่งรีบ อันทำให้ขาดรายละเอียดสำคัญ รวมทั้งเป็นผลให้ไม่สามารถใช้บังคับได้อย่างมี

ประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ยังได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ถึงความไม่เป็นธรรมของกฎหมายดังกล่าวจากบรรดานักวิชาการและนักการเมือง โดยต่อมากฎหมายฉบับนี้จึงหมดสภาพบังคับใช้ไปแล้วหลังจากการสิ้นสุดอำนาจของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ

๔. ประมวลกฎหมายอาญา

นอกจากมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินโดยทางอ้อมตามที่บัญญัติไว้ในบทบัญญัติของกฎหมายเฉพาะของประเทศไทยดังที่กล่าวมาแล้ว ในประมวลกฎหมายอาญาได้กำหนดหลักเกณฑ์ทั่วไปที่เกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการริบทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดทางอาญาทุกลักษณะไว้เช่นเดียวกัน ดังเช่น ฐานฉ้อโกง ยักยอกทรัพย์ กรรโชกทรัพย์ และรับของโจร ซึ่งถือว่าเป็นมาตรการที่มีผลในการปราบปรามการฟอกเงินโดยทางอ้อมอย่างหนึ่ง

ส่วนสาระสำคัญของหลักเกณฑ์อันเกี่ยวกับการริบทรัพย์ดังกล่าวภายใต้ประมวลกฎหมายอาญา มีดังนี้คือ

๔.๑ ในการริบทรัพย์สินนั้น นอกจากศาลจะมีอำนาจริบตามกฎหมายซึ่งบัญญัติไว้โดยเฉพาะแล้ว ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ริบทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้มาโดยการกระทำความผิดด้วย เว้นแต่ทรัพย์สินเหล่านี้เป็นทรัพย์สินของผู้อื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิด(มาตรา ๓๓ (๒))

๔.๒ ในกรณีที่ผู้ที่ศาลสั่งให้ส่งทรัพย์สินที่ริบ ไม่ทำการส่งทรัพย์สินนั้นภายในเวลาที่ศาลกำหนดไว้ ให้ศาลมีอำนาจสั่ง ดังนี้

๔.๒.๑ ให้ยึดทรัพย์สินนั้น หรือ

๔.๒.๒ ให้ชำระราคาหรือสั่งยึดทรัพย์สินอื่นของผู้นั้นชดใช้ราคาจนเต็ม (มาตรา ๓๗ (๑) และมาตรา ๓๗ (๒))

อย่างไรก็ตาม หลักการภายใต้บทบัญญัติว่าด้วยการริบทรัพย์สินซึ่งได้มาจากการกระทำความผิดตามที่ประมวลกฎหมายอาญากำหนดไว้นี้ ก็มีลักษณะเช่นเดียวกันกับหลักการของพระราชบัญญัติต่างๆ ดังที่กล่าวมา โดยต้องมีการดำเนินการแก่ผู้ต้องหาหรือผู้ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดใดๆ เสียก่อน จึงจะสามารถก้าวล่วงมาร้องขอต่อศาลหรือให้อำนาจศาลในการสั่งริบทรัพย์สินอันมีที่มาจากการกระทำความผิดนั้นๆ

การดำเนินการร่างกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในประเทศไทย

ด้วยเหตุที่การฟอกเงินเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินงานและการขยายเครือข่ายของเหล่าองค์กรอาชญากรรมทั้งในประเทศและระดับระหว่างประเทศ จึงเริ่มทวีความรุนแรงของการฟอกเงินเพิ่มมากขึ้นจนกลายเป็นปัญหาที่สำคัญของทุกประเทศ รวมทั้งในประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศที่มีอาณาเขตติดกับแหล่งผลิตยาเสพติดของโลกแห่งหนึ่ง และเป็นทางผ่านของการขนส่งยาเสพติด นอกจากนี้ ประเทศไทยยังถูกใช้เป็นแหล่งในการส่งผู้หญิงออกนอกประเทศเพื่อการค้าประเวณีด้วย องค์กรอาชญากรรมจึงมักใช้ประเทศไทยเป็นแหล่งทำการฟอกเงินที่เกิดจากการกระทำความผิดดังกล่าว เพื่อใช้เป็นทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชญากรรมต่อไป

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากหลักการเกี่ยวกับฟอกเงิน ตลอดจนมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเป็นเรื่องซึ่งมีรายละเอียดที่ซับซ้อนมาก เสียจนหลักกฎหมายทั่วไปที่มีอยู่ไม่สามารถนำมาปรับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รัฐบาลไทยจึงมีแนวความคิดที่จะนำกฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงินมาใช้บังคับโดยตรงเพื่อความสำเร็จในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน ตลอดจนเพื่อให้อารยประเทศยอมรับในความจริงใจในการแก้ปัญหาการฟอกเงิน ซึ่งจะเป็นผลให้เกิดการริดรอนอำนาจและความสามารถในการประกอบอาชญากรรมขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติต่างๆ

ส่วนสาระสำคัญอันควรพิจารณาเกี่ยวกับการดำเนินการร่างกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในประเทศไทย ได้แก่

๑. ลักษณะเฉพาะของกฎหมายฟอกเงิน

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติแห่งกฎหมายฉบับต่างๆ ดังกล่าวมา จะเห็นได้ว่าหลักการของกฎหมายเหล่านี้ เป็นการดำเนินการริบทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดแต่ละลักษณะตามที่กฎหมายกำหนดไว้เป็นการเฉพาะเท่านั้น เช่น การค้ายาเสพติด และทุจริตหรือประพฤติมิชอบในวงราชการ เป็นต้น หรือแม้แต่การริบทรัพย์อันได้มาจากการกระทำความผิดทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา ก็ต้องเกิดจากการกระทำความผิดซึ่งมีกฎหมายบัญญัติไว้ ด้วยเหตุนี้ การดำเนินการแก่ตัวทรัพย์ซึ่งได้มาจากการกระทำความผิดย่อมจะเกิดขึ้น ต่อเมื่อมีผู้ต้องหาหรือจำเลยในความผิดเหล่านั้นเสียก่อน หากยังไม่มีผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีใดๆ แล้ว ก็ยังไม่มีมูล

ที่จะทำการพิจารณาริบทรัพย์จากการกระทำความผิดแต่ประการใด

ส่วนวัตถุประสงค์ของการริบทรัพย์ตามกฎหมายฟอกเงิน ก็เพื่อป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดแต่ละลักษณะที่กฎหมายนี้กำหนดไว้ โดยวิธีการริบทรัพย์ตามกฎหมายฟอกเงินเป็นวิธีการที่แตกต่างจากกฎหมายฉบับอื่นๆ ดังกล่าว เนื่องจากวิธีการตามกฎหมายฟอกเงินเป็นวิธีการที่ดำเนินการจากเงินหรือตัวทรัพย์สินไปหาแหล่งที่มาของตัวทรัพย์สิน กล่าวคือจะพบความผิดปกติหรือความผิดที่เงินหรือตัวทรัพย์สินก่อน ซึ่งถ้าพิสูจน์ความบริสุทธิ์ไม่ได้ เงินหรือทรัพย์สินนั้นก็จะถูกริบ และถ้าพบหลักฐานการกระทำความผิดเชื่อมโยงไปถึงตัวบุคคลใด บุคคลนั้นๆ ก็อาจถูกดำเนินคดีตามกฎหมายในความผิดอันเป็นที่มาแห่งเงินหรือทรัพย์สินนั้น

ดังนั้น ในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินนั้น จึงไม่สามารถนำบทบัญญัติของกฎหมายเพียงเท่าที่กำหนดไว้ดังกล่าวมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยกฎหมายฟอกเงินจะต้องมีลักษณะเฉพาะที่สำคัญ ดังนี้คือ

๑.๑ กำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดทางอาญา ปัจจุบันนี้ยังไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายไทยฉบับใดที่กำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดตามกฎหมาย ผู้กระทำความผิดจึงสามารถนำเงินซึ่งได้มาจากการกระทำความผิดไปทำการเปลี่ยนสภาพให้เป็นเงินหรือทรัพย์สินที่ถูกต้องตามกฎหมาย

๑.๒ กำหนดให้มีฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นกลไกของกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันการเงินต้องให้ลูกค้าแสดงตน เพื่อให้รู้จักว่าลูกค้าเป็นใคร ได้เงินหรือทรัพย์สินมาอย่างไร อันเป็นการแสดงถึงความบริสุทธิ์ของเงินหรือทรัพย์สิน ในกรณีที่มีข้อสงสัยหรือกรณีผิดปกติอันเกี่ยวกับเงินหรือทรัพย์สินดังกล่าว สถาบันการเงินจะต้องรายงานต่อสำนักงานบริหารข้อมูลกลาง อันเป็นหน่วยงานของรัฐซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบ วิเคราะห์ รวบรวมหลักฐาน และออกคำสั่งยับยั้งการทำธุรกรรมนั้น ในกรณีที่มีหลักฐานชัดเจน สำนักบริหารข้อมูลกลางจะขอให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์ที่นำมาฟอกนั้นตกเป็นของแผ่นดิน

๑.๓ กำหนดให้ผู้มีหน้าที่ตามกฎหมายต้องปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนดไว้ เช่น ต้องรายงานการนำเข้าหรือออกจากประเทศ ซึ่งเงินสดหรือตราสารทางการเงินในจำนวนที่ได้กำหนดไว้ตามกฎหมาย เป็นต้น มิฉะนั้น จะต้องมีความผิดและต้องรับโทษตามกฎหมาย

๑.๔ กำหนดให้มีบทบัญญัติคุ้มครองเจ้าหน้าที่ของรัฐ และผู้มีหน้าที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายในการปฏิบัติตามหน้าที่ และในทางตรงกันข้าม หากผู้มีตำแหน่งหน้าที่ตามกฎหมาย

ใช้อำนาจในตำแหน่งไปในทางมิชอบ ก็จะต้องได้รับโทษมากกว่าปกติสำหรับการกระทำความผิดนั้น เพื่อป้องกันมิให้เกิดความเสียหายแก่ผู้บริสุทธิ์

ดังนั้น กฎหมายฟอกเงินจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำใดๆ อันมีลักษณะเป็นการเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด เพราะหากมีเพียงมาตรการตามกฎหมายอื่นที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน คงจะสามารถดำเนินการปราบปรามการกระทำความผิดได้เพียงระดับหนึ่ง โดยอาจนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามกฎหมายได้และริบทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด แต่ไม่อาจลงโทษผู้ทำการฟอกเงินได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สถาบันการเงินก็จะกลายเป็นเครื่องมือสนับสนุนอาชญากรรมไม่ว่าโดยเจตนาหรือไม่

๒. โครงสร้างของกฎหมายฟอกเงิน

ด้วยเหตุที่ ในปัจจุบันได้มีการปกปิดหรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่ได้รับมาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยมีเจตนาเพื่อปิดบังแหล่งที่มาและเจ้าของที่แท้จริงของทรัพย์สินเหล่านั้น หรือเพื่อปิดบังการกระทำความผิดและมิให้ทางการสืบสวนสอบสวนติดตามและริบทรัพย์สินจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดได้ ซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นปัญหาสำคัญในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดโดยตรง ตลอดจนยังไม่มีบทกฎหมายใช้บังคับเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ในช่วงเดือนพฤษภาคม พ.ศ.๒๕๓๗ นายอำนวย วีรวรรณ รองนายกรัฐมนตรีในฐานะประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจึงอาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.๒๕๑๙ ได้ทำการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการพิจารณายกร่างกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการปกปิดหรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เพื่อเสนอต่อคณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป

ในช่วงกลางปี พ.ศ.๒๕๓๘ คณะอนุกรรมการดังกล่าวได้เสนอ "ร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการปกปิดหรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิด พ.ศ...." ต่อคณะรัฐมนตรี โดยโครงสร้างของร่างกฎหมายฉบับนี้ มีดังต่อไปนี้

๒.๑ ความหมายของการกระทำความผิด ร่างกฎหมายฉบับนี้ ได้ให้คำจำกัดความของลักษณะการกระทำความผิดซึ่งเกี่ยวกับการฟอกเงินไว้ ได้แก่

๒.๑.๑ ธุรกรรม หมายความว่ากิจการทางธุรกิจใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำนิติกรรมสัญญา หรือการดำเนินการทางธุรกิจ

๒.๑.๒ ธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย หมายความว่า

๒.๑.๒.๑ ธุรกรรมที่มีความซับซ้อนผิดปกติ หรือ

๒.๑.๒.๒ ธุรกรรมที่ขาดความเป็นไปได้ในเชิงเศรษฐกิจ หรือ

๒.๑.๒.๓ ธุรกรรมที่มีลักษณะตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

๒.๑.๓ ความผิดมูลฐาน หมายความว่า การผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติด และให้หมายความรวมถึง การสมคบ สนับสนุน ช่วยเหลือ หรือพยายามกระทำความผิดดังกล่าวด้วย

๒.๑.๔ ทรัพย์สินที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิด หมายความว่า

๒.๑.๔.๑ ทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดมูลฐาน หรือการมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดมูลฐาน

๒.๑.๔.๒ ทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน

๒.๑.๔.๓ ทรัพย์สินที่ได้มาจากการแปรสภาพ หรือโอนไปซึ่งทรัพย์สินดังกล่าว โดยผู้ได้มารู้ว่าเป็นการได้มาจากการแปรสภาพหรือโอนทรัพย์สินเพื่อการฟอกเงินนั้น

๒.๒ สำนักงานบริหารข้อมูล ร่างกฎหมายฉบับนี้กำหนดให้มีสำนักงานบริหารข้อมูลเกี่ยวกับการปกปิดหรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิดอันเป็นองค์กร ซึ่งมีรูปแบบของการดำเนินงานเช่นเดียวกับ Financial Crime Enforcement Network (Fincen) ของประเทศสหรัฐอเมริกา หรือ The National Criminal Intelligence Service(NCIS) ของประเทศอังกฤษ หรือ Australian Transaction Reports and Analysis Centre(AUSTRAC) ของประเทศออสเตรเลีย

ส่วนอำนาจหน้าที่ของสำนักงานบริหารข้อมูลมีดังต่อไปนี้

๒.๒.๑ รับรายงานเกี่ยวกับทรัพย์สินซึ่งมีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิด รวมทั้งธุรกรรมใดๆ ที่เกี่ยวข้อง และทำการออกหลักฐานใบรับรายงานให้แก่สถาบันการเงิน

๒.๒.๒ ติดตามและตรวจสอบทรัพย์สินที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิด

๒.๒.๓ มีหนังสือแจ้งสถาบันการเงินให้ยับยั้งหรือระงับการทำธุรกรรมไว้ชั่วคราว

๒.๒.๔ วินิจฉัยว่าทรัพย์สินใดเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิดหรือไม่

๒.๒.๕ รวบรวมเอกสารหรือบันทึกหลักฐานใดๆ เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาหรือตรวจสอบ

๒.๒.๖ รวบรวมพยานหลักฐานส่งพนักงานสอบสวน เพื่อดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดมูลฐานและความผิดตามร่างกฎหมายฉบับนี้

๒.๒.๗ รวบรวมพยานหลักฐานส่งแก่พนักงานอัยการเพื่อดำเนินการริบทรัพย์สินให้ตกเป็นของแผ่นดิน

๒.๓ วิธีการสืบสวนสอบสวนของสำนักงานบริหารข้อมูล ในส่วนของการติดตามธุรกรรมหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิดนั้น ร่างกฎหมายนี้ กำหนดให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานบริหารข้อมูลไว้ ได้แก่

๒.๓.๑ วิธีการทั่วไป หัวหน้าสำนักงาน และพนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน มีอำนาจในการสืบสวนสอบสวนด้วยวิธีการดังนี้

๒.๓.๑.๑ สอบถามหรือเรียกสถาบันการเงิน และบุคคลใดๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการ องค์การหรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจมาเพื่อให้ถ้อยคำ ส่งคำชี้แจง หรือส่งบัญชีเอกสารใดๆ เพื่อตรวจสอบหรือประกอบการพิจารณา

๒.๓.๑.๒ เข้าไปในเคหสถาน สถานที่ หรือยานพาหนะใดๆ ที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการซุกซ่อนหรือปกปิดทรัพย์สิน พยานหลักฐานหรือวัตถุใดๆ ที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิดมูลฐาน เพื่อทำการตรวจค้นหรือเพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบ การยึดหรืออายัด

การดำเนินการดังกล่าวนั้น สามารถกระทำได้ในเวลากลางวันระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก แต่ในกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่า หากไม่ดำเนินการในทันที เอกสารหรือวัตถุดังกล่าวนั้น จะถูกย้ายย้าย ก็ให้มีอำนาจเข้าไปในเวลากลางคืนได้ โดยไม่ต้องมีหมาย

๒.๓.๒ วิธีการพิเศษ ในกรณีที่บัญชีลูกค้าของสถาบัน เครื่องมือ หรือ

อุปกรณ์ในการสื่อสาร หรือเครื่องคอมพิวเตอร์ ที่ถูกใช้ หรืออาจถูกใช้ในธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย หรือหากตราสารหรือเอกสารใดๆเกี่ยวข้องหรืออาจเกี่ยวข้องกับธุรกรรมดังกล่าว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่อศาลส่วนแพ่งที่มีเขตอำนาจ เพื่อมีคำสั่งอนุญาตให้ดำเนินการดังนี้

๒.๓.๒.๑ เข้าถึงข้อมูลทางการสื่อสารของบุคคลโดยการใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์ใดๆ

๒.๓.๒.๒ เข้าถึงข้อมูลคอมพิวเตอร์

อย่างไรก็ตาม คำสั่งอนุญาตของศาลดังกล่าว ควรให้มีกำหนดได้คราวละไม่เกินเก้าสิบวัน

๒.๔ สถาบันการเงิน หมายความถึงหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรเอกชนทางธุรกิจตามที่ร่างกฎหมายกำหนดไว้ ได้แก่

๒.๔.๑ ธนาคารพาณิชย์

๒.๔.๒ ธนาคารเฉพาะกิจของรัฐ เช่น ธนาคารออมสิน ธนาคารอาคารสงเคราะห์ ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

๒.๔.๓ บริษัทเงินทุน บริษัทหลักทรัพย์ และบริษัทเครดิตฟองซิเอร์

๒.๔.๔ บริษัทจัดการกองทุนรวม

๒.๔.๕ บรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

๒.๔.๖ บรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อม

๒.๔.๗ บริษัทประกันภัย เช่น บริษัทประกันชีวิต และบริษัทประกันวินาศภัย

๒.๔.๘ สหกรณ์ออมทรัพย์

๒.๔.๙ นิติบุคคลซึ่งดำเนินธุรกิจเกี่ยวข้องทางการเงินตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

๒.๕ หน้าที่ของสถาบันการเงิน ร่างกฎหมายฉบับนี้ กำหนดหน้าที่ของสถาบันการเงินไว้ดังนี้

๒.๕.๑ จัดให้ลูกค้าแสดงตนและที่อยู่ทุกครั้งก่อนทำธุรกรรม เว้นแต่ลูก

ค้าได้แสดงตนไว้ก่อนแล้ว

๒.๔.๒ จัดให้ลูกค้าบันทึกข้อเท็จจริงเกี่ยวกับธุรกรรมก่อนทำธุรกรรมที่มีมูลค่าเกินกว่าที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐาน หากลูกค้าปฏิเสธการทำบันทึกดังกล่าว ให้สถาบันการเงินจัดทำบันทึกเองและดำเนินการทำธุรกรรมต่อไปได้ และแจ้งให้สำนักงานบริหารข้อมูลทราบทันที

ส่วนการแสดงตนนั้น ในการีบุคคลธรรมดา ให้แสดงเอกสารแสดงตนที่ออกโดยราชการ และในการีนิติบุคคล ให้แสดงสำเนาหนังสือรับรองการจดทะเบียนนิติบุคคลที่ออกโดยทางราชการ พร้อมกับหนังสือมอบอำนาจให้ทำธุรกรรม และเอกสารแสดงตนของผู้รับมอบอำนาจที่ออกโดยทางราชการ

๒.๔.๓ ให้เก็บรักษาหลักฐานเกี่ยวกับการแสดงตน และที่อยู่ของลูกค้า รวมทั้งบันทึกข้อเท็จจริงไว้ เป็นระยะเวลาห้าปีนับแต่ปิดบัญชีหรือยุติความสัมพันธ์กับลูกค้าหรือนับแต่ได้มีการทำธุรกรรมนั้น เว้นแต่จะได้รับแจ้งเป็นหนังสือจากพนักงานเจ้าหน้าที่ให้ปฏิบัติเป็นอย่างอื่นตามระยะเวลาที่พนักงานเจ้าหน้าที่กำหนด

๒.๔.๔ ให้รายงานธุรกรรมที่มีมูลค่าเกินกว่าที่กำหนดในกฎกระทรวง หรือที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐาน แต่ในการีที่ธุรกรรมใดได้กระทำไปแล้ว หากปรากฏในภายหลังว่าเป็นธุรกรรมที่มีลักษณะดังกล่าว ก็ให้รายงานการทำธุรกรรมนั้นเช่นกัน นอกจากนี้ จะต้องรายงานเกี่ยวกับข้อเท็จจริงใดๆ ที่อาจจะยืนยันหรือยกเลิกเหตุอันควรสงสัยนั้นด้วย

๒.๔.๕ จัดให้มีโครงการเพื่อต่อต้านการปกปิดหรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิด โดยกำหนดให้มี

๒.๔.๕.๑ การแต่งตั้งเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติตามวิธีการที่กำหนดไว้ในร่างกฎหมายฉบับนี้ ในระดับผู้จัดการในแต่ละหน่วยงานหรือแต่ละสาขา

๒.๔.๕.๒ การฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องแก่บรรดาเจ้าหน้าที่หรือพนักงานของตน

๒.๔.๕.๓ การรวมศูนย์ข้อมูลที่ได้มีการรวบรวมไว้

๒.๔.๕.๔ การตรวจสอบภายในเพื่อทดสอบการปฏิบัติการและเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินการตามหลักเกณฑ์ในร่างกฎหมายฉบับนี้

๒.๖ บุคคลผู้รายงานการทำธุรกรรม เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงบางอย่าง ร่างกฎหมายฉบับนี้ ได้กำหนดให้บุคคลบางคนที่เกี่ยวข้องกับการทำธุรกรรม ต้องทำการรายงาน ดังต่อไปนี้

๒.๖.๑ บุคคลผู้ที่ดำเนินการ กำกับ ดูแล หรือให้คำแนะนำในการทำธุรกรรมที่เกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายเงินทุน รายงานเกี่ยวกับเงินหรือทรัพย์สินที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิด รวมทั้งธุรกรรมที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนให้บุคคลดังกล่าว รายงานเกี่ยวกับข้อเท็จจริงใดๆ ที่อาจยืนยันหรือยกเลิกเหตุอันควรสงสัยนั้น

๒.๖.๒ สำนักงานที่ดินรายงานการทำนิติกรรมสัญญาซึ่งเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ใดที่มีมูลค่าเกินกว่าที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

๒.๖.๓ บุคคลใดที่พบเงิน ทรัพย์สินหรือธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐาน อาจรายงานเกี่ยวกับเงิน ทรัพย์สินหรือธุรกรรมนั้นก็ได้

๒.๗ วิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการรายงาน อำนาจหน้าที่ของสำนักงานบริหารข้อมูลเมื่อได้รับรายงานตามที่ร่างกฎหมายกำหนดไว้ ได้แก่

๒.๗.๑ สำนักงานอาจแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรให้สถาบันการเงิน หรือบุคคลอื่นยับยั้งการทำธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐาน ซึ่งการยับยั้งการทำธุรกรรมดังกล่าว ให้มีระยะเวลาไม่เกินหนึ่งวันทำการธนาคาร

๒.๗.๒ ในกรณีที่มีหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าธุรกรรมใดเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐาน สำนักงานอาจมีคำสั่งให้สถาบันการเงินระงับการทำธุรกรรมไว้ชั่วคราวเป็นเวลาสิบวันทำการธนาคาร

๒.๗.๓ ในกรณีที่สำนักงานแจ้งยับยั้ง หรือมีคำสั่งระงับการทำธุรกรรมใด แต่สถาบันการเงินยังไม่ได้รับการแจ้งหรือคำสั่งนั้น หรือเมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาหนึ่งวันทำการธนาคาร และสิบวันทำการธนาคาร แล้วแต่กรณี โดยสถาบันการเงินอาจยอมให้มีการทำธุรกรรมต่อไปได้

๒.๗.๔ การรายงานใดๆ ต่อสำนักงานบริหารข้อมูล ซึ่งผู้รายงานได้กระทำโดยสุจริต หากว่าก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลใด ผู้รายงานไม่ต้องรับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแต่ประการใด

๒.๘ การริบทรัพย์สิน วิธีการให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิดตก

เป็นของแผ่นดินตามร่างกฎหมายฉบับนี้ คือ

๒.๘.๑ ทรัพย์สินที่อาจขอให้ตกเป็นของแผ่นดิน ได้แก่

๒.๘.๑.๑ ทรัพย์สินที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิด

๒.๘.๑.๒ ดอกผลของทรัพย์สินนั้น

๒.๘.๒ ในการตรวจสอบธุรกรรมของสำนักงานบริหารข้อมูล หากว่ามีพยานหลักฐานเชื่อได้ว่าธุรกรรมนั้นเป็นการโอนหรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สิน หรือเป็นการปกปิดหรืออำพรางที่มาของทรัพย์สินที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิด หรือในการตรวจสอบทรัพย์สินที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิด หากมีพยานหลักฐานเชื่อว่าทรัพย์สินนั้นเป็นวัตถุแห่งการโอนหรือเปลี่ยนสภาพ หรือถูกปกปิดหรือถูกอำพรางที่มาแห่งทรัพย์สินนั้น ให้สำนักงานเสนอเรื่องให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอต่อศาลให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน ไม่ว่าจะมีผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาส่วนอาญาหรือไม่ก็ตาม เว้นแต่บุคคลซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินจะแสดงให้ศาลเห็นว่า

๒.๘.๒.๑ ตนเป็นเจ้าของที่แท้จริง และทรัพย์สินนั้นไม่ใช่ทรัพย์ที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิด และไม่ใช่ดอกผลหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการทำธุรกรรมดังกล่าว

๒.๘.๒.๒ ตนเป็นผู้รับโอนหรือผู้รับประโยชน์และได้รับทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดี หรือในทางกุศลสาธารณะ

๒.๘.๓ ถ้าปรากฏหลักฐานว่าผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินนั้นเป็นผู้เกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐาน หรือความผิดอันเกี่ยวกับการฟอกเงินตามร่างกฎหมายฉบับนี้มาก่อน ก็ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบรรดาทรัพย์สินที่ผู้นั้นมีอยู่หรือได้มาเกินกว่าฐานะหรือความสามารถในการประกอบอาชีพหรือกิจกรรมอย่างอื่นโดยสุจริต เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิด

๒.๘.๔ ในกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วน เพื่อมิให้ทรัพย์สินที่จะขอให้ตกเป็นของแผ่นดินดังที่กล่าวมา ถูกโอน ขาย จำหน่าย หรือถูกยักย้ายไปเสียให้พ้นตามอำนาจศาล สำนักงานบริหารข้อมูลอาจเสนอเรื่องให้พนักงานอัยการยื่นคำขอฝ่ายเดียวร้องขอให้ศาลมีคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวก่อนพิพากษา ให้ศาลพิจารณาคำขอเป็นการด่วน ถ้าเป็นที่

พอใจว่าคำขอนั้นมีเหตุอันสมควร ให้ศาลมีคำสั่งหรือออกหมายตามที่ขอโดยไม่ชักช้า

๒.๘.๕ ก่อนยื่นคำร้องขอหรือคำขอดังกล่าว หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าทรัพย์สินรายใดอาจมีการโอน ยักย้าย ซุกซ่อน หรือเป็นกรณีที่มีเหตุผลและความจำเป็นเร่งด่วนอย่างอื่น ให้สำนักงานบริหารข้อมูลมีอำนาจสั่งยึด หรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราว โดยมีกำหนดไม่เกินเก้าสิบวัน

๒.๙ ความผิดอันเกี่ยวกับการฟอกเงิน ลักษณะฐานความผิดตามร่างกฎหมายฉบับนี้อันเกิดจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงินโดยตรง ซึ่งเป็นฐานความผิดที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาเวียนนา ได้แก่

๒.๙.๑ โอน รับโอนหรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิดเพื่อซุกซ่อนหรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สิน หรือเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นไม่ว่าก่อน ขณะหรือหลังการกระทำความผิดมิให้ต้องรับโทษหรือรับโทษน้อยลงในความผิดมูลฐาน

๒.๙.๒ ปกปิด หรืออำพรางลักษณะที่แท้จริงของการได้มา แหล่งที่ตั้ง การจำหน่าย การโอน การได้สิทธิใดๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิด

๒.๙.๓ สนับสนุน ช่วยเหลือ พยายาม หรือสมคบ โดยการตกลงกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป เพื่อกระทำความผิดดังที่กล่าวมา

๒.๙.๔ การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ใดๆ ซึ่งได้กำหนดไว้ในร่างกฎหมายฉบับนี้ ของสถาบันการเงินและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับธุรกรรม

๒.๑๐ บทกำหนดโทษในกรณีพิเศษ นอกจากการฟอกเงินซึ่งเป็นความผิดและต้องรับโทษตามร่างกฎหมายฉบับนี้แล้ว ยังมีบทกำหนดโทษในบางกรณี อันได้แก่

๒.๑๐.๑ ผู้ที่ไม่มาให้ถ้อยคำ หรือไม่ส่งคำชี้แจงเป็นหนังสือหรือไม่ส่งบัญชีเอกสารหรือหลักฐาน หรือขัดขวางหรือไม่ให้ความสะดวกตามที่พนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานบริหารข้อมูลสั่งหรือดำเนินการ

๒.๑๐.๒ ผู้ที่รู้หรืออาจรู้ความลับในราชการเกี่ยวกับการดำเนินการตามร่างกฎหมายฉบับนี้ ได้กระทำด้วยประการใดๆ ให้ผู้อื่นรู้หรืออาจรู้ความลับดังกล่าว เว้นแต่เป็นการปฏิบัติการตามหน้าที่หรือกฎหมาย

๒.๑๐.๓ ผู้ยักย้าย ซ่อนเร้น เอาไปเสีย ทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้สูญหายหรือไร้ประโยชน์ ซึ่งเอกสาร หรือบันทึกข้อมูล หรือทรัพย์สิน ที่ตนรู้หรือควรรู้ว่าจะตก

เป็นของแผ่นดินตามกฎหมายฉบับนี้

๒.๑๐.๔ ในกรณีที่ผู้กระทำผิดเกี่ยวกับการฟอกเงินเป็นนิติบุคคล ให้ผู้แทนของนิติบุคคล กรรมการของนิติบุคคล หรือบุคคลใดก็ตามซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น ต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้นๆ ด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนในการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้น

๒.๑๐.๕ ในกรณีที่หัวหน้าสำนักงานบริหารข้อมูล พนักงานเจ้าหน้าที่ เจ้าพนักงาน สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งรัฐ สมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาเทศบาลหรือสภาท้องถิ่น ข้าราชการพนักงานส่วนท้องถิ่น พนักงานองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ หรือพนักงานรัฐวิสาหกิจผู้ใด กระทำความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน หรือทำการยักย้าย ซ่อนเร้น เอาไปเสีย ทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้สูญหายหรือไร้ประโยชน์ ซึ่งเอกสารหรือบันทึกข้อมูล หรือทรัพย์สินที่จะตกเป็นของแผ่นดินดังที่กล่าวมาแล้ว ต้องระวางโทษเป็นสามเท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

๒.๑๐.๖ ในกรณีที่หัวหน้าสำนักงานบริหารข้อมูล เจ้าพนักงานหรือข้าราชการผู้ใดกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาอันเกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดตามกฎหมายฉบับนี้ ต้องระวางโทษสามเท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

๒.๑๑ การขยายเขตอำนาจศาล นอกจากการที่ร่างกฎหมายฉบับนี้ จะมีวัตถุประสงค์เพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินในประเทศไทยแล้ว ยังได้กำหนดให้ในกรณีที่แม้จะกระทำความผิดนอกประเทศไทย ผู้กระทำความผิดนั้นจะต้องรับโทษในประเทศไทย ถ้าปรากฏว่า

๒.๑๑.๑ ผู้กระทำความผิดหรือผู้ร่วมกระทำความผิดคนใดคนหนึ่งเป็นคนไทย หรือมีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย หรือ

๒.๑๑.๒ ผู้กระทำความผิดเป็นคนต่างด้าวและได้กระทำโดยประสงค์ให้ความผิดเกิดขึ้นในประเทศไทย หรือรัฐบาลไทยเป็นผู้เสียหาย หรือ

๒.๑๑.๓ ผู้กระทำความผิดเป็นคนต่างด้าว และการกระทำนั้นเป็นความผิดตามกฎหมายของรัฐที่การกระทำเกิดขึ้นในเขตอำนาจของรัฐนั้น หากผู้นั้นได้ปรากฏตัวอยู่ในประเทศไทยและมิได้มีการส่งตัวผู้นั้นออกไปตามกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน

เมื่อพิจารณาหลักเกณฑ์ซึ่งกำหนดไว้ในโครงสร้างของร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการปกปิดหรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิดดังกล่าวแล้ว สามารถสรุปข้อสังเกตเกี่ยวกับร่างกฎหมายฉบับนี้ ได้หลายประการดังนี้คือ

ประการแรก ในส่วนนิยามของความผิดมูลฐานนี้ ได้กำหนดให้ครอบคลุมเฉพาะการกระทำต่างๆ ซึ่งเกี่ยวกับยาเสพติดเท่านั้น ไม่รวมถึงการกระทำซึ่งเกี่ยวกับความผิดลักษณะอื่นๆ ดังเช่น การค้าประเวณี การค้าอาวุธเถื่อน การหลบเลี่ยงภาษี และการฉ้อโกงประชาชน เนื่องจากต้องการให้พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้เข้าสู่การพิจารณาของรัฐสภาโดยเร็วและมีผลบังคับใช้โดยเร็วที่สุด เพื่อที่จะได้ทดลองดูว่ากฎหมายฉบับนี้มีผลในการใช้บังคับได้อย่างสมบูรณ์หรือไม่ หากสามารถใช้ได้อย่างสมบูรณ์แล้ว ก็จะได้ทำการแก้ไขให้ไปบังคับแก่การกระทำใดๆ ซึ่งเกี่ยวกับความผิดลักษณะอื่นๆเพิ่มเติมต่อไปในอนาคต(ร่างกฎหมายฟอกเงินลงตัว ๓๓ มาตรา มุ่งเป้าแรกฟันแก๊งค้ายาเสพติด ๒๔๓๘ : ๔)

อย่างไรก็ตาม การกำหนดความผิดมูลฐานให้เกี่ยวกับการกระทำต่างๆ เกี่ยวกับยาเสพติดไม่ว่าโดยตรง เช่น การผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายยาเสพติด รวมทั้งการกระทำการในลักษณะเป็นการสมคบ สนับสนุนหรือช่วยเหลือในการกระทำความผิดโดยตรงเกี่ยวกับยาเสพติดดังกล่าว เป็นหลักเกณฑ์ในการป้องกันและปราบปรามการค้ายาเสพติดเช่นเดียวกับที่ได้บัญญัติไว้ในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ.๒๕๓๑ หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า "อนุสัญญาเวียนนา" ซึ่งอนุสัญญาฉบับนี้กำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดทางอาญา อันเป็นแนวความคิดที่องค์การสหประชาชาติได้พยายามให้ทุกประเทศยอมรับให้เป็นหลักสากล ด้วยเหตุนี้ ประเทศไทยจึงได้สนองรับแนวความคิดนี้ โดยการนำมาบัญญัติไว้ให้มีการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นการณีเริ่มแรกภายใต้ร่างกฎหมายฉบับนี้ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความจริงใจของประเทศไทยในการให้ความสำคัญเร่งด่วนแก่การขจัดปัญหาการค้ายาเสพติด

ประการที่สอง ได้กำหนดความหมายของธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยไว้ให้เปิดกว้างแก่ทางรัฐ เนื่องที่จะสามารถบัญญัติเพิ่มเติมให้ครอบคลุมถึงลักษณะของธุรกรรมอื่นๆ ที่ควรถือว่ามีเหตุอันควรสงสัย ด้วยการกำหนดเพิ่มเติมไว้ในกฎกระทรวง เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงใดเกี่ยวกับการทำธุรกรรมในรูปแบบใหม่ๆ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการฟอกเงิน

ประการที่สาม การกำหนดความหมายเกี่ยวกับทรัพย์สินที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิดซึ่งอาจขอให้รับได้ตามร่างกฎหมายฟอกเงินฉบับนี้ โดยให้ครอบคลุมทรัพย์สินทุกอย่างที่ได้มาจากการกระทำความผิดมูลฐานและรวมถึงที่ได้มาจากการกระทำใดๆ อันเป็นความผิดฐานฟอกเงินด้วย ตลอดจนขยายไปถึงทรัพย์สินต่างๆ ซึ่งได้มาจากการแปรสภาพ หรือที่โอนไปซึ่งทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดมูลฐานและที่ได้จากการกระทำความผิดฐานฟอกเงินนั้นด้วย ทั้งนี้ เพื่อเจตนารมณ์หลักของกฎหมายฟอกเงินในสกัดกั้นการได้มาซึ่งผลประโยชน์ทุกอย่างของผู้กระทำความผิดที่เกี่ยวกับความผิดมูลฐานและความผิดฐานฟอกเงิน

ประการที่สี่ ได้กำหนดให้มีการจัดตั้งสำนักงานบริหารข้อมูลเกี่ยวกับการปกปิดหรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิด อันเป็นสำนักงานที่มีหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินตามแบบอย่างจากอารยประเทศซึ่งมีการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการฟอกเงิน ดังเช่นประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศออสเตรเลีย โดยมีอำนาจหน้าที่ตามที่ร่างกฎหมายฉบับนี้กำหนดไว้ เช่น รับรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยใดๆ จากสถาบันการเงินหรือหน่วยงานที่มีหน้าที่ต้องรายงานตามกฎหมาย ทำการติดตามตรวจสอบทรัพย์สินและรวบรวมเอกสารหรือหลักฐานต่างๆ เพื่อส่งให้พนักงานสอบสวนในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงิน หรือเพื่อส่งให้แก่พนักงานอัยการในการดำเนินการริบทรัพย์สินให้ตกเป็นของแผ่นดินตามหลักเกณฑ์ที่ร่างกฎหมายนี้กำหนดไว้ เป็นต้น

ประการที่ห้า การที่กำหนดอำนาจในการสืบสวนสอบสวนให้แก่สำนักงานบริหารข้อมูลไว้อย่างค่อนข้างมาก เช่น การเข้าไปในเคหสถาน สถานที่ หรือยานพาหนะ เพื่อทำการตรวจค้น ยึด หรืออายัดทรัพย์สิน พยานหลักฐาน หรือวัตถุใดๆ ในเวลากลางวัน และในกรณีที่มีเหตุรีบด่วนเพื่อรักษาพยานหลักฐาน ก็ให้สามารถดำเนินการดังกล่าวได้ในเวลากลางคืนโดยไม่ต้องมีหมาย รวมทั้งกำหนดอำนาจพิเศษในการดำเนินการเพื่อเข้าถึงข้อมูลทางการสื่อสารและข้อมูลคอมพิวเตอร์ โดยการยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่อศาล เพื่อประโยชน์ในการติดตามธุรกรรมหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิด

อย่างไรก็ตาม การที่ร่างกฎหมายนี้ ให้อำนาจเข้าถึงข้อมูลทางการสื่อสารและข้อมูลคอมพิวเตอร์ของบุคคลใดแก่สำนักงานบริหารข้อมูลนั้น ยังมีบางท่านได้แสดงความคิดเห็นโต้แย้งว่าการให้อำนาจดำเนินการดังกล่าว จะเป็นการให้อำนาจที่มีผลกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคลอันขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชนหรือไม่ ในกรณีนี้ เมื่อพิจารณาโดยเปรียบเทียบถึงผลประโยชน์ของ

สาธารณชนและความมั่นคงของชาติกับผลกระทบที่อาจเกิดของปัจเจกชนแล้ว จะเห็นได้ว่าผลดีย่อมเกิดแก่ประชาชนส่วนรวมมากกว่า นอกจากนี้ ในการใช้อำนาจดังกล่าว กฎหมายยังได้กำหนดให้ต้องยื่นคำขอให้ศาลพิจารณาก่อนล่วงล้ำลองเพื่อมีคำสั่งอนุญาตก่อน จึงสมควรที่จะถือว่าเป็นอำนาจที่ชอบด้วยเหตุผล อันจะทำให้การปราบปรามอาชญากรรมขั้นรุนแรงบางประเภทได้ผลสำเร็จ เพราะสามารถทำการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาหลักฐานมัดตัวผู้กระทำความผิด อันทำให้ดำเนินการได้อย่างรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์และเล่ห์เหลี่ยมของเหล่าบรรดาอาชญากรตามความก้าวหน้าของวิทยาการ ทั้งนี้ ในกฎหมายซึ่งเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการกระทำอันเป็นการฟอกเงินของประเทศออสเตรเลีย ซึ่งได้แก่ Telecommunications Act 1991 ก็ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในลักษณะดังกล่าวไว้เช่นเดียวกัน

ประการที่หก การกำหนดให้สถาบันการเงินมีหน้าที่ต่างๆ เกี่ยวกับความร่วมมือแก่ทางรัฐ ในการตรวจสอบธุรกรรมไว้เป็นอย่างมาก เช่น การจัดให้ลูกค้าแสดงตนทุกครั้งก่อนทำธุรกรรมและต้องให้ลูกค้าทำการบันทึกข้อเท็จจริงเกี่ยวกับธุรกรรมที่มีมูลค่าเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้หรือธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย โดยสถาบันการเงินจะต้องจัดเก็บรักษาหลักฐานดังกล่าวไว้เป็นเวลาห้าปี และจะต้องรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยหรือที่มีมูลค่าเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ เป็นต้น

หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการกำหนดหน้าที่แก่สถาบันการเงินที่กล่าวมานี้ เป็นหลักการพื้นฐานที่ได้เสนอไว้ในข้อแนะนำของโครงการความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อต่อต้านการฟอกเงินผ่านทางสถาบันการเงิน(FATF) ซึ่งมีหลักการสอดคล้องกับอนุสัญญาเวียนนา ในการต่อต้านการใช้ระบบธนาคารเพื่อการฟอกเงิน

อย่างไรก็ตาม การที่ร่างกฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดหน้าที่รายงานการทำธุรกรรมต่างๆ ดังกล่าวนี้ ย่อมถือว่าเป็นข้อยกเว้นหลักกฎหมายว่าด้วยการรักษาความลับของลูกค้า โดยพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.๒๕๐๕ (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๓ พ.ศ.๒๕๓๕) มาตรา ๔๖ สัตต บัญญัติว่า "ผู้ใดล่วงรู้กิจการของธนาคารพาณิชย์ใด เนื่องจากการปฏิบัติตามอำนาจและหน้าที่ที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ อันเป็นกิจการที่ตามปกติวิสัยของธนาคารพาณิชย์จะพึงสงวนไม่เปิดเผย ถ้าผู้นั้นนำไปเปิดเผยนอกจากตามหน้าที่หรือเพื่อประโยชน์แก่การสอบสวนหรือการพิจารณาคดี ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ" ด้วยเหตุนี้ พนักงานของสถาบันการเงินใดๆ ย่อมไม่มีความผิดตามมาตรา ๔๖ สัตต นี้

ในการที่จะต้องรายงานการทำธุรกรรมต่อสำนักงานบริหารข้อมูลซึ่งถือว่าเป็นการเปิดเผยข้อมูลต่างๆ อันเป็นความลับของลูกค้าตามหน้าที่ในร่างกฎหมายฟอกเงินนี้ ตลอดจนร่างกฎหมายฉบับนี้ยังกำหนดให้ผู้รายงานไม่ต้องรับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทน หากเป็นการกระทำโดยสุจริตและก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลใด

นอกจากนี้ บรรดาสถาบันการเงินยังมีความเห็นว่า การกำหนดหน้าที่ในการให้ความร่วมมือแก่ทางสำนักงานบริหารข้อมูลเกี่ยวกับการตรวจสอบธุรกรรมต่างๆ แก่สถาบันการเงินย่อมจะเป็นการเพิ่มภาระในการปฏิบัติงานแก่พนักงานของสถาบันการเงินและมีผลกระทบต่อต้นทุนอันมีที่มาจากค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานที่เพิ่มขึ้นแก่ผู้ประกอบกิจการสถาบันการเงินเหล่านั้น แต่ถ้าหากพิจารณาถึงผลดีที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินการตามหน้าที่ดังกล่าวแล้ว ย่อมก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคมส่วนรวมมากกว่า ไม่ว่าจะเป็นการขจัดหรือจำกัดการขยายตัวขององค์กรอาชญากรรมตามเจตนารมณ์เบื้องต้นของกฎหมายฟอกเงินหรือการทำให้ระบบการหมุนเวียนของการเงินเป็นไปอย่างถูกต้องตามกลไกทางเศรษฐกิจ

ประการที่เจ็ด กำหนดให้สำนักงานบริหารข้อมูลสามารถเสนอเรื่องให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอต่อศาลให้สั่งให้ริบทรัพย์สินที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิด โดยถือว่าเป็นหลักการเบื้องต้นซึ่งกำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการฟอกเงินแทบทุกฉบับ เพราะได้กำหนดไว้ในอนุสัญญาเวียนนาเพื่อให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถใช้เป็นมาตรการขั้นเด็ดขาดในการป้องกันและปราบปรามการกระทำใดๆ อันเป็นการฟอกเงิน

ร่างกฎหมายฉบับนี้กำหนดหลักเกณฑ์ในการริบทรัพย์ไว้ในกรณีที่สำนักงานบริหารข้อมูลได้ทำการตรวจสอบธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยแล้ว มีหลักฐานเชื่อว่าธุรกรรมนั้นเป็นการกระทำในลักษณะเป็นการฟอกเงิน ก็ให้สำนักงานบริหารข้อมูลเสนอแก่พนักงานอัยการเพื่อยื่นต่อศาลให้สั่งริบทรัพย์ที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิดและดอกผลของทรัพย์นั้นให้ตกเป็นของแผ่นดิน ไม่ว่าจะมีผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาในคดีที่เกี่ยวกับความผิดมูลฐาน ทั้งนี้ หลักเกณฑ์ดังกล่าวทำให้การริบทรัพย์ตามกฎหมายฟอกเงินแตกต่างไปจากการริบทรัพย์ตามกฎหมายอื่นๆ ดังเช่นในพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.๒๕๓๔ และในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ.๒๕๑๘ ซึ่งกำหนดให้สามารถร้องขอต่อศาลให้สั่งริบทรัพย์ที่ได้มาจากการกระทำความผิดตามกฎหมายนั้นก็ต่อเมื่อได้ทราบมูลความผิด และมีผู้ต้องหาในความผิดดังกล่าวแล้วเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม ร่างกฎหมายนี้ยังเปิดโอกาสให้บุคคลผู้อ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินดังกล่าวพิสูจน์ความเป็นเจ้าของและไม่ใช่ทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด และไม่ใช่ดอกผลของทรัพย์สินนั้น รวมทั้งสามารถพิสูจน์ว่าได้ทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและเสียค่าตอบแทนหรือตามสมควรในทางศีลธรรมหรือการกุศล เพื่อไม่ให้มีการริบทรัพย์สินเหล่านั้น อันเป็นผลทำให้การระหน้าที่นำสืบตามกฎหมายตกแก่บุคคลผู้กล่าวอ้างดังกล่าวนั้น

นอกจากนี้ ร่างกฎหมายนี้ยังกำหนดข้อสันนิษฐานในการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิด โดยพิจารณาจากการกระทำในอดีตที่เคยเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน ตลอดจนการให้อำนาจแก่สำนักงานบริหารข้อมูลในการเสนอเรื่องให้พนักงานอัยการสามารถยื่นคำขอฝ่ายเดียวเพื่อขอให้ศาลสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราวก่อนพิพากษาคดีนั้น รวมทั้งยังให้อำนาจแก่สำนักงานบริหารข้อมูลสามารถยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราว ในกำหนดเวลาไม่เกินเก้าสิบวัน ในกรณีที่มีเหตุผลและความจำเป็นเร่งด่วนเพื่อป้องกันการสูญหายหรือยักย้ายทรัพย์สินดังกล่าว ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถดำเนินการปราบปรามการฟอกเงินได้อย่างเต็มที่ โดยให้ผ่านการพิจารณาของศาลก่อนหรือให้มีการจำกัดระยะเวลาเพื่อตรวจสอบการใช้อำนาจดังกล่าว อันจะเป็นหลักประกันต่อการล่วงละเมิดสิทธิขั้นฐานของประชาชน

ประการที่แปด ได้กำหนดลักษณะของการกระทำความผิดและบทกำหนดโทษตามร่างกฎหมายฉบับนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งลักษณะของการกระทำต่างๆ อันเป็นการฟอกเงินอย่างแท้จริง เช่น การโอน รับโอน หรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิด เป็นต้น และการกระทำใดๆ อันเกี่ยวกับทรัพย์สินที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิด ซึ่งมิใช่การหาประโยชน์จากทรัพย์สินนั้น เช่น การปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริงของการได้มาหรือแหล่งที่มาของทรัพย์สิน เป็นต้น รวมทั้งการกระทำความผิดในลักษณะของการสนับสนุน ช่วยเหลือหรือสมคบกัน ตลอดจนการกระทำความผิดของสถาบันการเงินและบุคคลที่เกี่ยวข้องด้วยการฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ ตามที่ร่างกฎหมายนี้กำหนดไว้

ประการสุดท้าย ร่างกฎหมายฉบับนี้ ได้วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินนอกราชอาณาจักรไทย ด้วยการกำหนดให้มีการขยายเขตอำนาจศาล เพื่อให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์เบื้องต้นภายใต้บทบัญญัติของมาตรา ๘ แห่งประมวลกฎหมายอาญา และขยายไปยังผู้กระทำความผิดเป็นคนต่างด้าวซึ่งได้เข้ามาในราชอาณาจักรไทยด้วย

๓. แนวความเห็นเกี่ยวกับร่างกฎหมายฟอกเงิน

เมื่อคณะอนุกรรมการพิจารณายกร่างกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการปกปิดหรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ได้ดำเนินการยกร่างกฎหมายดังกล่าวจนเสร็จอันได้แก่ "ร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการปกปิดหรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิด พ.ศ. ...." แล้ว สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด(ป.ป.ส.) จึงได้ทำการส่งร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวไปยังหน่วยงานต่างๆ ของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายเพื่อป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินให้พิจารณาและทำความเห็นเกี่ยวกับบทบัญญัติในร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้

ในการพิจารณาร่างกฎหมายเพื่อเสนอความเห็นดังกล่าว หน่วยงานต่างๆ ได้มีแนวความคิดเห็นไว้ดังต่อไปนี้

๓.๑ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา หน่วยงานนี้ทำการตรวจพิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว โดยมีความเห็นดังนี้(สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา , หนังสือด่วน)

๓.๑.๑ ในส่วนของโครงสร้างและบทบัญญัติ ในร่างกฎหมายฉบับนี้ยังมีบทบัญญัติหลายมาตราที่ยังไม่ชัดเจน ได้แก่

๓.๑.๑.๑ เนื่องจากหลักการตามร่างพระราชบัญญัตินี้ เป็นการกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดอันเกี่ยวกับยาเสพติด จึงสมควรพิจารณากำหนดชื่อกฎหมายให้สอดคล้องกับหลักการดังกล่าว

๓.๑.๑.๒ นิยามของคำว่า "ธุรกรรม" นั้น ยังไม่ชัดเจนว่าหมายถึงการประกอบกิจการในลักษณะใดบ้าง และคำว่า "ธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย" ซึ่งให้หมายถึงธุรกรรมที่มีความซับซ้อนผิดปกติ หรือธุรกรรมที่ขาดความเป็นไปได้ในเชิงเศรษฐกิจนั้น จำเป็นต้องมีการขยายความให้ชัดเจนว่าธุรกรรมดังกล่าว เป็นการประกอบกิจการในลักษณะใด เพื่อให้สถาบันการเงินที่จะต้องมีหน้าที่รายงานได้ทราบขอบเขตการปฏิบัติตามกฎหมายนี้ได้อย่างถูกต้อง

๓.๑.๑.๓ การกำหนดให้สำนักงานบริหารข้อมูลมีอำนาจหน้าที่ในการวินิจฉัยว่า ทรัพย์ใดเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิดหรือไม่นั้น เป็นการซ้ำซ้อนกับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติมาตรการในการ

ปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.๒๕๓๔ ซึ่งกำหนดให้คณะกรรมการดังกล่าวนี้ มีอำนาจวินิจฉัยว่า ทรัพย์สินใดของผู้ต้องหาหรือผู้อื่นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหรือไม่เช่นกัน

นอกจากนี้ สำนักงานบริหารข้อมูลซึ่งจะต้องจัดตั้งขึ้นตามร่างพระราชบัญญัตินี้ ยังกำหนดให้มีอำนาจรวบรวมพยานหลักฐานส่งพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดมูลฐาน อันได้แก่ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งจะเป็นการซ้ำซ้อนกับการปฏิบัติหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.๒๕๑๙ ที่ได้กำหนดให้มีอำนาจในการสอบสวนการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดด้วย

ด้วยเหตุนี้ จึงเห็นว่าจำเป็นต้องปรับปรุงกฎหมายดังกล่าวให้สอดคล้องกันเพื่อที่จะทราบได้อย่างแน่ชัดว่าขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานดังกล่าวมีขอบเขตเพียงใดและใช้อำนาจหน้าที่ได้โดยถูกต้อง

๓.๑.๑.๔ สำนักงานบริหารข้อมูลซึ่งจะจัดตั้งขึ้นใหม่ตามร่างกฎหมายฉบับนี้ ยังมิได้มีการกำหนดว่าเป็นส่วนราชการระดับใดและสังกัดอยู่ในหน่วยงานใด แต่เมื่อร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นผู้รักษาการ และมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ จึงอาจเข้าใจได้ว่าสำนักงานบริหารข้อมูลดังกล่าวนี้ คงจะเป็นหน่วยงานสังกัดกับกระทรวงการคลัง หากเป็นเช่นนั้นอาจจำเป็นต้องมีบทบัญญัติรองรับการปฏิบัติหน้าที่ให้สอดคล้องและให้สัมพันธ์กับการปฏิบัติหน้าที่ของสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดซึ่งสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี

๓.๑.๑.๕ การที่ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจดำเนินการ เพื่อเข้าถึงข้อมูลการสื่อสารของบุคคลและข้อมูลคอมพิวเตอร์ของสถาบันการเงินหรือของบุคคลใดนั้น แม้จะกำหนดให้กระทำได้ต่อเมื่อมีคำสั่งศาลก็ตาม แต่การดำเนินการดังกล่าวเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลเป็นอย่างมาก หากประสงค์จะให้มีหลักการเช่นนี้ จึงน่าจะพิจารณาเพิ่มบทบัญญัติเกี่ยวกับการจำกัดขอบเขตหรือมีการควบคุมการดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่ให้ชัดเจน เพื่อให้เป็นหลักประกันในการป้องกันความเสียหายเกินเหตุแก่ประชาชนผู้สุจริต

๓.๑.๑.๖ การกำหนดให้ลูกค้าของสถาบันการเงินต้องแสดง

ตนต่อสถาบันการเงินด้วยตนก่อนทำธุรกรรมนั้น สมควรมีบทยกเว้นบางกรณีที่เป็นเหตุสุดวิสัยเพื่อมิให้เกิดความเสียหายแก่สถาบันการเงิน ตลอดจนไม่สร้างความเดือดร้อนแก่เจ้าของทรัพย์สินเกินสมควร

๓.๑.๑.๗ การกำหนดให้ลูกค้าของสถาบันการเงินบันทึกข้อเท็จจริงเกี่ยวกับธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐาน เมื่อจะทำธุรกรรมกับสถาบันการเงิน อาจเป็นปัญหาในทางปฏิบัติที่จะให้เกิดผลบังคับได้อย่างจริงจัง เพราะลูกค้าของสถาบันการเงินทุกรายคงจะไม่อาจทราบได้ว่า เป็นธุรกรรมที่ต้องชี้แจงข้อเท็จจริงหรือไม่ จึงสมควรกำหนดไว้ให้ชัดเจนพอสมควรว่าประเภทหรือลักษณะการประกอบธุรกรรมอย่างใดที่จะต้องแจ้ง นอกจากนี้ สมควรระบุรายละเอียดของกรณีที่จะต้องแจ้งข้อเท็จจริงไว้ในกฎหมายด้วย เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง

๓.๑.๑.๘ การที่กำหนดให้สถาบันการเงินดำเนินการจัดให้มีโครงการเพื่อต่อต้านการปกปิดหรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิด มิได้มีบทบังคับให้สถาบันการเงินต้องดำเนินการ จึงทำให้มีลักษณะเป็นเพียงคำแนะนำซึ่งไม่จำเป็นต้องบัญญัติเป็นกฎหมายไว้เลย

๓.๑.๑.๙ ในส่วนที่เกี่ยวกับวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับรายงาน ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ให้อำนาจสำนักงานบริหารข้อมูลตามร่างพระราชบัญญัตินี้ อันได้กำหนดให้มีคำสั่งระงับการทำธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐาน ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้นั้น ยังมิได้มีบทบัญญัติให้ชัดเจนว่าการสั่งยับยั้งชั่วคราวดังกล่าวนี้ สำนักงานบริหารข้อมูลจะดำเนินการต่อไปอย่างไร หรือมีวัตถุประสงค์อย่างไรในการสั่งยับยั้ง ตลอดจนยังไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการอุทธรณ์คำสั่ง ในกรณีที่ประชาชนอาจได้รับความเสียหายเกินสมควรจากคำสั่งนั้น

๓.๑.๑.๑๐ ส่วนที่เกี่ยวกับการให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินนั้น โดยที่ทรัพย์สินตามร่างพระราชบัญญัตินี้ มีลักษณะเดียวกับทรัพย์สินที่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๓๔ แต่วิธีการในการยึดหรืออายัดทรัพย์สินเหล่านั้น ดำเนินการโดยหน่วยงานและหลักเกณฑ์ที่แตกต่างกัน จึงอาจเกิดการสับสนในการบังคับใช้กฎหมาย และอาจเกิดปัญหาข้อกฎหมายขึ้นได้ว่าร่างพระราชบัญญัตินี้เมื่อออกมาใช้บังคับภายหลังจะมีผลเป็นการยกเลิกมาตรการการ

ยึดและอายัดทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.๒๕๓๔ หรือไม่ ฉะนั้น หากมีความประสงค์จะแยกวิธีดำเนินการกับทรัพย์สินเหล่านี้ต่างกัน ก็สมควรที่จะบัญญัติให้ชัดเจนว่า การยึดหรืออายัดทรัพย์สินใดจึงจะใช้วิธีการตามร่างพระราชบัญญัตินี้

๓.๑.๒ ในส่วนของหลักการนั้น โดยที่หลักการตามร่างพระราชบัญญัตินี้ หมายถึงการกำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเฉพาะที่เกี่ยวกับยาเสพติดเป็นประการสำคัญ ดังจะเห็นได้จากนิยามของคำว่า "ความผิดมูลฐาน" ซึ่งกำหนดการกระทำต่างๆ อันเกี่ยวกับยาเสพติดเท่านั้น และกำหนดมาตรการในเรื่องการยึดหรืออายัด ตลอดจนให้รับทรัพย์สินหรือเงินที่ได้มาหรือเกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยมิได้ครอบคลุมถึงการกระทำความผิดที่มีผลกระทบต่อสังคมและที่เป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจอื่นๆ เช่น การค้าโสเภณีเด็ก การฉ้อโกงประชาชนและการลักลอบนำสินค้าเข้าประเทศโดยหลีกเลี่ยงภาษี เป็นต้น

ด้วยเหตุนี้ จึงมีข้อน่าพิจารณาว่า ในการนี้จำเป็นต้องดำเนินการร่างกฎหมายเพื่อบังคับใช้เป็นการเฉพาะหรือไม่ เพราะในปัจจุบันมีพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.๒๕๓๔ ใช้บังคับอยู่แล้ว ทั้งนี้ ในหมวด ๒ ของพระราชบัญญัติดังกล่าว ได้กำหนดมาตรการในการยึดหรืออายัดเงินหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดอยู่แล้ว ไม่ว่าเงินหรือทรัพย์สินนั้น จะมีการโอน ย้าย ถ่ายเท เปลี่ยนสภาพไปด้วยประการใดก็ตาม ซึ่งครอบคลุมถึงการฟอกเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดอยู่ด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายทั้งสองฉบับได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการตรวจสอบและวินิจฉัยทรัพย์สินที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดไว้แต่องค์กรและขั้นตอนการบังคับใช้มาตรการในการยึดหรืออายัดแตกต่างกัน จึงอาจทำให้เกิดความสับสนในการปฏิบัติงานได้ว่าการดำเนินการดังกล่าวจะเป็นอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานใด

นอกจากนี้ ยังก่อให้เกิดปัญหาข้อกฎหมายต่างๆ ตามมาอีกด้วย ดังเช่นตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.๒๕๓๔ กำหนดให้ทรัพย์สินต่างๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่ได้ถูกยึดหรืออายัดไว้ต้องคืนให้ผู้ต้องหา หากมีคำสั่งไม่ฟ้องคดีหรือศาลยกฟ้องผู้ต้องหา แต่ร่างพระราชบัญญัตินี้ มิได้บัญญัติในลักษณะเดียวกัน โดยกำหนดให้ตกเป็นของแผ่นดินไม่ว่าจะมีผู้ถูกลงโทษทาง

อาญาหรือไม่ ทั้งๆ ที่เมื่อพิจารณาจากทรัพย์สินตามกฎหมายทั้งสองฉบับแล้ว เป็นทรัพย์สินเดียวกัน ดังนั้น เมื่อร่างกฎหมายฉบับนี้เป็นการดำเนินการเพื่อปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดโดยเฉพาะ หากเห็นว่ากฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันคือพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.๒๕๓๔ ยังไม่เพียงพอ แนวทางเพื่อให้การตรากฎหมายในเรื่องนี้เป็นไปโดยสอดคล้องกัน ก็สมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายดังกล่าว ให้รัดกุมขึ้น โดยการนำมาตรการต่างๆ เกี่ยวกับการรายงานและการตรวจสอบทรัพย์สินจากสถาบันการเงิน และการกำหนดความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน เนื่องมาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาบัญญัติไว้ในกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันให้ครบถ้วน น่าที่จะเหมาะสมกว่าการตรากฎหมายขึ้นใหม่ตามร่างที่เสนอให้พิจารณาดังกล่าว

๓.๒ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย องค์การนี้ได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ และได้เสนอความเห็นในการแก้ไขคำจำกัดความคำว่า "สถาบันการเงิน" โดยให้กำหนดเป็นหลักการว่า สถาบันการเงินให้เป็นไปตามที่จะกำหนดในกฎกระทรวง เพื่อให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องจะได้มีความคล่องตัวในการพิจารณากำหนดสถาบันการเงินประเภทต่างๆ ได้ตามความเหมาะสมต่อไปในอนาคต(ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย , หนังสือ)

๓.๓ กระทรวงการต่างประเทศ หลังจากกระทรวงการต่างประเทศพิจารณาร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้แล้ว ได้เห็นพ้องว่าควรดำเนินการตราพระราชบัญญัติดังกล่าว และโดยที่ร่างกฎหมายนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประเทศไทยสามารถเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท ค.ศ.๑๙๘๘ หรือที่เรียกกันว่าอนุสัญญาเวียนนา ค.ศ.๑๙๘๘ กระทรวงการต่างประเทศจึงมีข้อสังเกตเกี่ยวกับบทบัญญัติในร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ ประกอบกับหลักเกณฑ์ของอนุสัญญาดังกล่าว ดังนี้(กระทรวงการต่างประเทศ , หนังสือด่วนที่สุด)

๓.๓.๑ ตามอนุสัญญาฯ ข้อ ๓ กำหนดให้ภาคีอนุสัญญาฯนี้ จะต้องทำการออกกฎหมายระบุว่า การได้มา การครอบครอง หรือการใช้ทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นความผิดตามกฎหมายภายในของภาคีด้วย ซึ่งประเด็นเรื่อง "การใช้" นี้ กระทรวงการต่างประเทศเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้อาจยังไม่มีข้อบทรองรับและกฎหมายอื่นที่มีอยู่ก็ไม่มีข้อบทรองรับเช่นกัน

๓.๓.๒ ตามอนุสัญญาฯ ข้อ ๕ ระบุให้ประเทศภาคีอาจทำความตกลงให้

แบ่งทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด ซึ่งรัฐริบไว้ตามกฎหมาย ให้กับองค์กรระดับรัฐบาลที่มีวัตถุประสงค์ในการต่อสู้กับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือให้กับรัฐภาคีอื่น แต่ขณะนี้ พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ.๒๕๓๕ มาตรา ๓๕ ระบุให้ทรัพย์สินที่ศาลพิพากษาให้ริบนั้น ตกเป็นของแผ่นดิน และร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ ก็มิได้บัญญัติให้อำนาจเกี่ยวกับเรื่องการทำความตกลงแบ่งทรัพย์สินนี้ไว้ ในกรณีดังกล่าวนี้ แม้จะไม่ทำให้ประเทศไทยผิดพันธกรณีระหว่างประเทศก็ตาม แต่อาจทำให้ประเทศไทยไม่มีความยืดหยุ่น หากมีความจำเป็นที่จะต้องทำความตกลงดังกล่าวในอนาคต นอกจากนี้ ยังมีข้อบทเกี่ยวกับเรื่องการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุมของเจ้าหน้าที่(Controlled Delivery) ตามข้อ ๑๑ ของอนุสัญญาฯ ซึ่งยังไม่มีกฎหมายรองรับ อย่างไรก็ตาม กรณีทั้งสองเรื่องนี้ อาจนำไปบรรจุไว้ในกฎหมายฉบับอื่นที่เกี่ยวข้องได้

๓.๓.๓ ด้วยเหตุที่ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ มีหลักการและวัตถุประสงค์ที่จะควบคุมการฟอกเงินที่ดำเนินการผ่านธนาคารหรือสถาบันการเงิน จึงอาจพิจารณาได้ถึงความเหมาะสมที่จะเพิ่มโทษ ในกรณีนิติบุคคลที่กระทำความผิดหรือสมคบกันกระทำความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงินตามร่างกฎหมายดังกล่าวเป็นธนาคารหรือสถาบันการเงิน เพื่อให้การใช้บังคับพระราชบัญญัตินี้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและได้ผลอย่างจริงจัง นอกจากนี้ ธนาคารหรือสถาบันการเงินต่างๆ ก็อยู่ในฐานะที่จะมีส่วนตรวจสอบธุรกรรมที่ผิดกฎหมายได้ง่ายกว่านิติบุคคลทั่วไปอยู่แล้ว ซึ่งบทเพิ่มโทษดังที่กล่าวนี้ อาจพิจารณาบัญญัติไว้ในบทบัญญัติซึ่งเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดโดยนิติบุคคล ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของหน่วยราชการที่รับผิดชอบนโยบายที่เกี่ยวข้องโดยตรง

๓.๔ กระทรวงมหาดไทย หน่วยงานนี้ ได้เสนอความเห็นเกี่ยวกับบทบัญญัติซึ่งกำหนดหน้าที่ให้สำนักงานที่ดินต้องรายงานการทำนิติกรรมสัญญาที่เกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ใดที่มีมูลค่าเกินกว่าที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง โดยหากว่ามีการกำหนดมูลค่าของอสังหาริมทรัพย์ไว้ในกฎกระทรวงในจำนวนที่ไม่สูง ย่อมจะทำให้สำนักงานที่ดินต้องรายงานการทำนิติกรรมสัญญาดังกล่าวเป็นจำนวนมาก ซึ่งอาจทำให้เกิดภาระในการรายงานแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานที่ดินในแต่ละแห่ง และหากจะกำหนดมูลค่าไว้สูงแล้ว ผู้กระทำการฟอกเงินอาจหลีกเลี่ยงด้วยการแจ้งการทำธุรกรรมอันเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ในมูลค่าที่ต่ำกว่าความเป็นจริง ซึ่งจะทำให้การตรวจสอบไม่เป็นผล(๕ หน่วยงาน ๑๔ ข้อสังเกตชี้ "จุดบอด" กฎหมายฟอกเงิน ๒๕๓๙ : ๓๕)

๓.๕ กระทรวงการคลัง หลังจากพิจารณาร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้แล้ว เห็นด้วยในหลักการของการร่างกฎหมายเกี่ยวกับการปราบปรามการฟอกเงินดังกล่าว แต่ได้แสดงความเห็นไว้ ดังนี้(๕ หน่วยงาน ๑๙ ข้อสังเกต ชี้ "จุดบอด" กฎหมายฟอกเงิน ๒๕๓๙ : ๓๙)

๓.๕.๑ นิยามของคำว่า "ธุรกรรม" มีความหมายกว้างเกินไป และความหมายของ "ธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย" ยังไม่ชัดเจน อันอาจก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติแก่ผู้รายงานธุรกรรมตามที่ร่างกฎหมายกำหนดไว้

๓.๕.๒ ส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของสำนักงานบริหารข้อมูลนั้น สมควรกำหนดหน้าที่เป็นแต่เพียงหน่วยงานกลางในการเก็บรวบรวมรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยและทำการตรวจสอบ หรือส่งข้อมูลให้เมื่อได้รับการร้องขอจากสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ไม่ควรมีหน้าที่ติดตามและตรวจสอบข้อมูลทางธุรกรรมของประชาชนตลอดเวลา

๓.๕.๓ ในส่วนเกี่ยวกับอำนาจในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้มีการกำหนดให้ไว้ค่อนข้างมาก เช่น การเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ใดๆ เพื่อจะทำการตรวจค้นทรัพย์สิน พยานหลักฐานหรือวัตถุที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิดมูลฐาน เป็นต้น อันจะเป็นผลให้ทราบข้อมูลทางธุรกิจต่างๆ ของประชาชน ซึ่งอาจเปิดโอกาสให้เกิดการกลั่นแกล้งประชาชนผู้บริสุทธิ์ เมื่อมีการใช้อำนาจในทางมิชอบหรือการหาประโยชน์จากข้อมูลความลับโดยมิชอบ จึงอาจได้รับการต่อต้านจากองค์กรคุ้มครองสิทธิมนุษยชนที่อ้างว่ากฎหมายดังกล่าวมีหลักเกณฑ์ซึ่งลิดรอนสิทธิเสรีภาพของประชาชนจนเกินไป

๓.๕.๔ ขอบเขตของการบังคับใช้กฎหมายนี้ จะต้องไม่มีผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย เช่นในการกำหนดวงเงินขั้นต่ำในการทำธุรกรรมที่สถาบันการเงินจะต้องรายงานนั้น ควรที่จะต้องไม่ต่ำจนเกินไป จนเป็นภาระแก่ประชาชนและสถาบันการเงิน เนื่องจากการทำธุรกรรมในประเทศไทยยังนิยมทำกันในรูปแบบของเงินสด เป็นต้น

๓.๖ สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ เมื่อได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้แล้ว สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการได้เห็นชอบด้วยกับหลักการของร่างกฎหมายนี้ โดยมีความเห็นและข้อสังเกต ดังนี้(สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ , หนังสือด่วนที่สุด)

๓.๖.๑ ในบทนิยามคำว่า "ความผิดมูลฐาน" ซึ่งให้หมายความว่าการผลิตนำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติด และให้หมายความรวมถึง การสมคบ สนับสนุน ช่วยเหลือ หรือพยายามกระทำความผิดดังกล่าวด้วย นั้น น่า

จะเป็นเพียงคำจำกัดความในเบื้องต้นของวัตถุประสงค์ที่จะป้องกันและปราบปรามการปกปิดหรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิด โดยไม่ได้ระบุว่าจะต้องเป็นความผิดซึ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ทั้งนี้ สังเกตได้จากชื่อของพระราชบัญญัติฯ ซึ่งไม่ได้ระบุว่าจะต้องเกี่ยวพันกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หากแต่เจตนารมณ์ในเบื้องต้นมุ่งเน้นที่จะควบคุมเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยในอนาคตอาจจะขยายขอบเขตไปครอบคลุมถึงความผิดประเภทอื่นๆ เช่น การทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ เป็นต้น จึงเห็นสมควรเพิ่มข้อความในตอนท้ายของบทนิยามคำว่า "ความผิดมูลฐาน" ไว้ว่า ".....หรือความผิดอื่นที่มีลักษณะอย่างเดียวกันดังที่บัญญัติไว้ในกฎกระทรวง" เพื่อที่จะได้เพิ่มขอบเขตแห่งอำนาจในการควบคุมการกระทำความผิดประเภทอื่นได้ในอนาคต

๓.๖.๒ ในกรณีที่ร่างพระราชบัญญัตินี้ ได้กำหนดให้อำนาจแก่หัวหน้าสำนักงานปริหารข้อมูล และพนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานปริหารข้อมูล ในการสอบถามหรือเรียกเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการ องค์การหรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจมาเพื่อให้ถ้อยคำ ส่งคำชี้แจง หรือส่งบัญชีเอกสารหรือหลักฐานใดๆ นั้น ควรให้อำนาจตรวจสอบการทำธุรกรรมที่น่าสงสัยจากธนาคารพาณิชย์ สถาบันการเงิน และตลาดหลักทรัพย์ด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งตลาดหลักทรัพย์เป็นองค์กรอิสระ ซึ่งไม่ได้เป็นหน่วยงานของรัฐ แต่เป็นองค์กรเกี่ยวกับการเงินที่อาจมีการกระทำความผิดตามร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้อย่างมากมายและกว้างขวาง จึงสมควรเพิ่มข้อความไว้ในบทบัญญัติดังกล่าวให้รวมถึงการตรวจสอบธนาคาร ตลาดหลักทรัพย์ และสถาบันการเงินด้วย ดังเช่นที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๕ (๒) แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.๒๕๓๔

๓.๖.๓ กรณีที่ร่างพระราชบัญญัตินี้ ให้อำนาจหัวหน้าสำนักงานปริหารข้อมูล และพนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานปริหารข้อมูลเข้าไปเพื่อทำการตรวจค้นในเคหสถานโดยไม่ต้องมีหมายค้นนั้น น่าจะเป็นการให้อำนาจเจ้าพนักงานของรัฐมากเกินกว่าการเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และอาจจะขัดกับบทบัญญัติในเรื่องการคุ้มครองเสรีภาพของบุคคลในเคหสถานตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงควรบัญญัติอำนาจในการค้นดังกล่าวไว้สองกรณี คือ กรณีทั่วไปจะต้องขอให้ศาลออกหมายค้น แต่หากเป็นกรณีที่มีเหตุฉุกเฉินอย่างยิ่งก็ให้มีอำนาจค้นได้โดยไม่ต้องมีหมายค้น แต่ต้องแสดงนามและตำแหน่ง ดังเช่นหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในเรื่องการค้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๕๑ - ๕๔

๓.๖.๔ ในกรณีที่ร่างพระราชบัญญัตินี้ กำหนดให้อำนาจแก่สำนักงานบริหารข้อมูล ในการยึดและอายัดชั่วคราวก่อนการยื่นคำร้องหรือคำขอต่อศาลให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดินนั้น ในร่างกฎหมายฉบับนี้ กลับไม่ได้มีบทนิยามของคำว่า "ยึด" และ "อายัด" ไว้ แต่ในร่างพระราชบัญญัตินี้ ให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับกับการยื่นคำร้องขอหรือคำขอต่อศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินดังกล่าว จึงเห็นว่าควรนำวิธีการชั่วคราวตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาบัญญัติให้สำนักงานบริหารข้อมูล มีอำนาจสั่งห้ามผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สิน จำหน่าย จ่าย โอนทรัพย์สินด้วย เนื่องจากมีทรัพย์สินบางอย่างที่สำนักงานบริหารข้อมูลไม่อาจรวบรวมโดยวิธีการยึดหรืออายัด

๓.๗ สำนักงานอัยการสูงสุด หลังจากพิจารณาแล้ว สำนักงานอัยการสูงสุดมีความเห็นรับหลักการในร่างพระราชบัญญัตินี้ แต่มีข้อสังเกตบางประการ ดังนี้(๕ หน่วยงาน ๑๕ ข้อสังเกต ซึ่ "จุดบอด" กฎหมายฟอกเงิน ๒๕๓๙ : ๔๐)

๓.๗.๑ ควรกำหนดให้มีบทนิยามคำว่า "ยาเสพติด" ซึ่งมีความหมายครอบคลุมถึงวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท เช่นเดียวกับที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.๒๕๓๔

๓.๗.๒ ทรัพย์สินที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงินและทรัพย์สินซึ่งจะร้องขอให้ตกเป็นของแผ่นดินตามร่างกฎหมายฉบับนี้ ควรจะกำหนดให้ชัดเจนว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวเนื่องกับความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเท่านั้น ไม่ควรขยายไปถึงทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดฐานฟอกเงินด้วย

๓.๗.๓ ส่วนที่เกี่ยวกับการให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเป็นมาตรการเดียวกับมาตรการริบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดซึ่งเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.๒๕๓๔ เพียงแต่เป็นการแก้ไขปรับปรุงมาตรการริบทรัพย์ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ด้วยเหตุนี้ จึงควรทำการบัญญัติเพิ่มเติมไว้ในพระราชบัญญัติดังกล่าวมากกว่าจะนำมาบัญญัติไว้ในร่างกฎหมายฉบับนี้ ซึ่งเป็นคนละเรื่องกัน

๓.๗.๔ การกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงานบริหารข้อมูลมีอำนาจยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่อศาลแพ่งที่มีเขตอำนาจ เพื่อเข้าถึงข้อมูลทางการสื่อสารของบุคคลโดยใช้เครื่องมือหรือเครื่องอุปกรณ์ใดๆ หรือเข้าถึงข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้น ควรกำหนดให้เป็นอำนาจของพนักงานอัยการเป็นผู้ยื่นคำขอดังกล่าว เพื่อที่จะได้มีการตรวจสอบกลั่นกรองจากพนัก

งานอัยการก่อน

๓.๗.๔ การกำหนดให้อำนาจสำนักงานบริหารข้อมูลมีคำสั่งระงับการทำธุรกรรมไว้ชั่วคราวแก่สถาบันการเงิน ในกรณีที่มีหลักฐานเชื่อได้ว่าธุรกรรมนั้นเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐานตามร่างกฎหมายนี้ ภายหลังจากการมีคำสั่งดังกล่าวแล้ว ควรให้หน่วยงานของรัฐบางแห่งสามารถทำการพิจารณาความถูกต้องของคำสั่งนั้นได้ เพื่อให้มีการตรวจสอบการใช้อำนาจของสำนักงานบริหารข้อมูล

๓.๗.๖ การที่ร่างกฎหมายฉบับนี้ กำหนดให้สำนักงานบริหารข้อมูลเสนอเรื่องให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอต่อศาล ให้สั่งให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดินนั้น ควรจะบัญญัติให้อำนาจแก่พนักงานอัยการในการใช้ดุลพินิจพิจารณาว่ากรณีใดสมควรจะยื่นคำร้องดังกล่าวหรือไม่ และให้พนักงานอัยการสามารถดำเนินคดีได้โดยไม่ต้องเสียค่าฤชาธรรมเนียม

เมื่อได้พิจารณาแนวความคิดเห็นอันเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการปกปิดหรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิดจากหน่วยงานต่างๆ ดังกล่าวแล้ว สามารถสรุปสาระสำคัญของปัญหาตามความเห็นต่างๆ นั้น ตลอดจนแนวทางของการแก้ไขไว้ ดังนี้

ประการแรก ชื่อร่างกฎหมายประกอบกับนิยามของความผิดมูลฐานซึ่งกำหนดไว้เกี่ยวกับการฟอกเงินที่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดนั้น ทำให้เกิดความเข้าใจว่าสมควรกำหนดชื่อกฎหมายให้สอดคล้องกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเท่านั้น แต่โดยแท้จริงแล้วเจตนารมณ์ภายใต้ร่างกฎหมายฉบับนี้ เพื่อการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินซึ่งมีที่มาจากอาชญากรรมอื่นๆ ด้วยซึ่งจะบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมให้ขยายไปยังความผิดอื่นที่สำคัญๆ ต่อไปในอนาคต จึงไม่ได้ระบุชื่อร่างกฎหมายไว้เฉพาะการป้องกันและปราบปรามการปกปิดหรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวพันกับการฟอกเงินไว้แต่ประการใด

ประการที่สอง การกำหนดบทนิยามของความผิดมูลฐานว่า เกี่ยวกับการกระทำต่างๆ ซึ่งเกี่ยวพันกับความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และกำหนดอำนาจของสำนักงานบริหารข้อมูลในการวินิจฉัยว่าทรัพย์ใดเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิด รวมทั้งในการรวบรวมพยานหลักฐานส่งพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดมูลฐานนั้น ทำให้หน่วยงานส่วนใหญ่

ซึ่งได้รับมอบหมายให้พิจารณาและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบัญญัติของร่างกฎหมายฉบับนี้ ต่างมีความคิดเห็นกันว่าเป็นบทบัญญัติที่กำหนดขึ้นซ้ำซ้อนกับอำนาจในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.๒๕๓๔ แต่เมื่อได้พิจารณาหลักการของกฎหมายทั้งสองฉบับแล้ว อำนาจของหน่วยงานซึ่งตั้งขึ้นตามกฎหมายทั้งสองฉบับไม่ได้ซ้ำซ้อนแต่อย่างใด เนื่องจากตามร่างกฎหมายฟอกเงินนี้ สำนักงานบริหารข้อมูลมีอำนาจหน้าที่รวินิจฉัยทรัพย์สินที่เข้ามาในระบบสถาบันการเงิน โดยไม่ต้องมีผู้ต้องหาจากการกระทำความผิดใดก่อน ในกรณีที่ผู้ทำธุรกรรมกับสถาบันการเงินไม่อาจชี้แจงแหล่งที่มาของทรัพย์สิน ก็จะต้องมีความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน และหากมีข้อเท็จจริงปรากฏเพิ่มเติมว่า บุคคลผู้ทำธุรกรรมเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดใดก็ตาม ย่อมจะต้องดำเนินการตามกฎหมายที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดนั้นต่อไป อันแตกต่างจากหลักการในพระราชบัญญัติมาตรการฯ ซึ่งต้องมีความผิดปรากฏที่บุคคลใดเสียก่อน แล้วจึงมีอำนาจสอบสวนไปถึงทรัพย์สินว่าเกี่ยวข้องกับยาเสพติดหรือไม่

ประการที่สาม ในส่วนของความเห็นที่ว่าทรัพย์สินซึ่งจะขอให้ตกเป็นของแผ่นดินตามร่างกฎหมายฟอกเงินนี้ มีลักษณะเดียวกับทรัพย์สินที่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามที่พระราชบัญญัติมาตรการฯ แต่มีวิธีการอันแตกต่างกันในการยึดหรืออายัดทรัพย์สินเหล่านั้นซึ่งกระทำโดยหน่วยงานคนละแห่ง อาจเกิดการสับสนในการบังคับใช้กฎหมายนั้น ด้วยเหตุผลอันเกี่ยวกับความแตกต่างในหลักการของกฎหมายทั้งสองฉบับดังที่กล่าวมาแล้ว ย่อมไม่ถือว่าเป็นการยึดหรืออายัดที่ซ้ำซ้อนกัน ตลอดจนการยึดหรืออายัดตามร่างกฎหมายฟอกเงินนี้ ไม่ได้จำกัดไว้เฉพาะการดำเนินการแก่ทรัพย์สินที่ได้มาจากความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเท่านั้น แต่จะรวมถึงทรัพย์สินอันมีที่มาจากความผิดประเภทอื่นๆ ซึ่งจะบัญญัติเพิ่มเติมในอนาคต

นอกจากนี้ ส่วนกรณีที่บางหน่วยงานมีความเห็นว่าทรัพย์สินซึ่งจะมีการร้องขอให้ตกเป็นของแผ่นดินตามร่างกฎหมายนี้ ควรจะเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวเนื่องกับความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเท่านั้น ไม่ควรขยายไปถึงทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดฐานฟอกเงินด้วยนั้น ในกรณีนี้หากพิจารณาถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายฟอกเงินซึ่งมุ่งป้องกันและปราบปรามการปกปิดและเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิดแล้ว จะเห็นได้ว่าการริบทรัพย์สินที่ได้มาจากการฟอกเงินย่อมเป็นหลักการสำคัญเบื้องต้นของการปราบปรามอาชญากรรม ตลอดจนเมื่อพิจารณาข้อความของบทบัญญัติเกี่ยวกับการร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินซึ่งได้กำหนดให้เสนอเรื่อง

ให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอต่อศาลให้สั่งให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิด รวมทั้งดอกผลของทรัพย์สินนั้นให้ตกเป็นของแผ่นดิน และในบทนิยามความหมายของทรัพย์สินที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิดภายใต้ร่างกฎหมายฉบับนี้ ก็ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนให้หมายถึงทรัพย์สินทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับความผิดมูลฐานและความผิดฐานฟอกเงิน รวมไปถึงทรัพย์สินที่ได้โอนหรือแปรสภาพไปจากทรัพย์สินดังกล่าวด้วยแล้ว จึงย่อมแสดงให้เห็นถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ต้องการให้มีการริบทรัพย์ครอบคลุมทรัพย์สินทุกอย่างไม่ว่าจะมีที่มาจากการกระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินก็ตาม ทั้งนี้ เพื่อสกัดกั้นและปราบปรามการกระทำความผิด ด้วยเหตุนี้ความเห็นดังกล่าวจึงยังคลาดเคลื่อนต่อความเข้าใจในหลักการของกฎหมายฟอกเงิน และในอนาคต การดำเนินการเพื่อริบทรัพย์สินที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิดตามร่างกฎหมายฟอกเงินฉบับนี้ ก็คงมิได้จำกัดให้ทำการริบทรัพย์ที่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเท่านั้น เพราะร่างกฎหมายฟอกเงินฉบับนี้ จะได้มีการขยายความหมายของความผิดมูลฐานไปยังการกระทำความผิดประเภทอื่นๆ ต่อไป ภายหลังจากที่มีการบังคับใช้ เมื่อหน่วยงานต่างๆ ที่มีหน้าที่ดำเนินการตามกฎหมายมีความพร้อมมากขึ้น

ประการที่สี่ ในความเห็นที่ว่าในการส่งเรื่องให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอต่อศาลให้สั่งให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดิน ควรจะบัญญัติให้ชัดเจนว่าพนักงานอัยการมีดุลพินิจที่จะพิจารณาได้ว่าสมควรจะยื่นคำร้องดังกล่าวหรือไม่นั้น อาจจะเป็นก่อให้เกิดปัญหาตามมาในเรื่องความขัดแย้งทางความเห็นในการสั่งริบทรัพย์จากผู้ดำเนินการตามกฎหมาย ดังเช่นในหลายคดีสำคัญๆ ที่เกี่ยวกับการใช้อำนาจของพนักงานอัยการในการสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาด้วยเหตุผลต่างๆ ที่ปรากฏขึ้นมาแล้ว โดยคดีเหล่านั้น ต่างมีความเห็นแย้งจากทางฝ่ายพนักงานตำรวจและฝ่ายปกครองว่า พนักงานอัยการควรสั่งฟ้อง เพื่อให้คดีไปสิ้นสุดที่การพิจารณาของศาลตามพยานหลักฐานที่ปรากฏ อันถือว่าเป็นกลไกสุดท้ายของระบบยุติธรรม ซึ่งจะไม่ก่อให้เกิดความสับสนแก่ประชาชนในด้านความน่าเชื่อถือต่อระบบยุติธรรมดังในปัจจุบัน ดังนั้น การที่จะบัญญัติให้อำนาจในการใช้ดุลพินิจสั่งยื่นคำร้องขอริบทรัพย์ต่อศาลหรือไม่แก่พนักงานอัยการ อาจเป็นภาระให้อำนาจทางกระบวนการยุติธรรมนี้ ตกอยู่กับหน่วยงานเดียวที่เป็นเพียงกลไกเบื้องต้นของระบบยุติธรรมมากจนเกินไป ซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งในอนาคต

นอกจากนี้ ก่อนที่สำนักงานบริหารข้อมูลได้เสนอเรื่องการริบทรัพย์ให้แก่พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอต่อศาลนั้น ก็ได้มีกระบวนการในการตรวจสอบและรวบรวมหลักฐานตามหลัก

เกณฑ์ของกฎหมายแล้ว การที่จะกำหนดให้อำนาจพนักงานอัยการพิจารณาใช้ดุลพินิจพิจารณาอีกย่อมทำให้การดำเนินการตามกฎหมายฟอกเงินซึ่งมีเจตนารมณ์เพื่อสกัดกั้นและปราบปรามการกระทำความผิดต่างๆ ต้องผ่านขั้นตอนเพิ่มขึ้น อันทำให้เกิดความล่าช้าในการบังคับใช้ให้ได้ผลสมตามเจตนารมณ์ของกฎหมายนี้

ประการที่ห้า การกำหนดอำนาจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อหาพยานหลักฐานด้วยการตรวจค้นสถานที่ต่างๆ ทั้งในการมีที่ต้องมีหมายและไม่ต้องมีหมาย และการใช้อำนาจยับยั้งหรือมีคำสั่งระงับการทำธุรกรรมใดๆ รวมทั้งการดำเนินการเข้าถึงข้อมูลสื่อสารและข้อมูลคอมพิวเตอร์ของบุคคลใดตามร่างกฎหมายฉบับนี้ มีความเห็นของหลายหน่วยงานกันว่าเป็นการให้อำนาจมากเกินไป ซึ่งน่าจะเป็นการขัดต่อสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลและอาจเป็นช่องทางให้เกิดการใช้อำนาจโดยไม่ชอบได้ อันจะก่อให้เกิดการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลและเกิดความเสียหายแก่ประชาชนผู้บริสุทธิ์นั้น ในกรณีนี้ อาจมีทางแก้ไขได้ด้วยการออกกฎกระทรวงหรือระเบียบเพื่อควบคุมการดำเนินการของพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานตามร่างกฎหมายดังกล่าวนี้ และในการดำเนินการเข้าถึงข้อมูลทางการสื่อสารและเข้าถึงข้อมูลคอมพิวเตอร์ตามร่างกฎหมายนี้ ก็ให้หัวหน้าสำนักงานบริหารข้อมูลต้องยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่อศาลส่วนแพ่ง เพื่อมีคำสั่งอนุญาตให้ดำเนินการได้ ซึ่งถือว่าเป็นการใช้อำนาจโดยผ่านการพิจารณากลั่นกรองจากศาลก่อน เพื่อให้เป็นหลักประกันต่อสิทธิส่วนบุคคลของประชาชน ตลอดจนในร่างกฎหมายฉบับนี้ กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ สำนักงานบริหารข้อมูลดังกล่าวจึงน่าจะอยู่ในสังกัดดูแลโดยกระทรวงการคลัง ด้วยเหตุนี้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังจึงต้องรับผิดชอบในการปฏิบัติงานของสำนักงานบริหารข้อมูลภายใต้ร่างกฎหมายฟอกเงินฉบับนี้ ต่อรัฐสภาและประชาชนตามหลักการของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย

นอกจากนี้ ยังมีความคิดเห็นของหน่วยงานต่างๆ ในส่วนที่เกี่ยวกับรายละเอียดของบทบัญญัติภายใต้ร่างกฎหมายฉบับนี้ เช่น การเสนอความเห็นให้กำหนดนิยามของสถาบันการเงินไว้กฎกระทรวงเพื่อที่จะสะดวกในการแก้ไขเพิ่มเติมได้ตามความเหมาะสมในอนาคต การกำหนดมูลค่าของอสังหาริมทรัพย์ในการทำนิติกรรมสัญญาไว้ไม่ให้ต่ำจนเกินไปเพื่อไม่ให้เป็นภาระในการปฏิบัติงานแก่เจ้าหน้าที่ของสำนักงานที่ดินและทำให้การบังคับใช้กฎหมายอย่างได้ผล การเสนอให้กำหนดความผิดในการใช้ทรัพย์สินซึ่งได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดด้วย และการกำหนดให้แบ่งทรัพย์สินที่รัฐได้รับไว้ตามกฎหมายนี้แก่องค์การปราบปรามการค้ายาเสพติด

ตลอดจนการเสนอให้เพิ่มโทษแก่สถาบันการเงินซึ่งกระทำความผิดฐานฟอกเงิน รวมทั้งเสนอให้กำหนดนิยามของคำว่า "ธุรกรรม" และ "ธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย" ให้มีความชัดเจนแก่ผู้มีหน้าที่รายงานธุรกรรม เป็นต้น ซึ่งเป็นแนวความเห็นของหน่วยงานต่างๆ ที่จะต้องพิจารณาโดยคณะรัฐมนตรีเพื่อให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมหรือไม่ในโอกาสต่อไป

ผลกระทบของการใช้กฎหมายว่าด้วยการฟอกเงินในประเทศไทย

การบังคับใช้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการปกปิดหรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิด เพื่อเป็นมาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินนั้น ย่อมก่อให้เกิดผลกระทบบางประการแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในธุรกรรมต่างๆ อย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ เนื่องจากกฎหมายดังกล่าวได้กำหนดหน้าที่บางอย่างเพิ่มขึ้นจากปกติซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องจำต้องปฏิบัติตามกฎหมายและธรรมเนียมในทางการค้า แม้ว่ากฎหมายฉบับนี้ จะมีหลักการอันถูกต้องชอบธรรมในการผดุงความสงบสุขของสังคมก็ตาม

ผลกระทบในการบังคับใช้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินซึ่งอาจเกิดขึ้นแก่บุคคลผู้เกี่ยวข้องกับธุรกรรม ดังนี้คือ

๑. ผลกระทบต่อสถาบันการเงิน

สถาบันการเงินเป็นหน่วยงานที่จะได้รับผลกระทบในการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการฟอกเงินมากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งธนาคารพาณิชย์ซึ่งเป็นแหล่งสำคัญที่สุดในการทำธุรกิจซึ่งเกี่ยวกับการหมุนเวียนของเงินตราหรือตราสารทางการเงิน รวมทั้งในการค้ำประกันด้วยหลักทรัพย์ที่เป็นทรัพย์สินประเภทต่างๆ โดยผลกระทบใดๆ อันเกิดขึ้นต่อสถาบันการเงินย่อมส่งผลอันก่อให้เกิดความสูญเสียไปถึงระบบเศรษฐกิจของประเทศชาติ หากว่าหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวดำเนินการอย่างไร้ประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ผลกระทบแก่สถาบันการเงิน อันอาจเกิดขึ้นจากการดำเนินการตามมาตรการในการตรวจสอบซึ่งกำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการฟอกเงินมีหลายประการ กล่าวคือ

๑.๑ ปริมาณธุรกิจน้อยลง ด้วยเหตุที่ต้องมีการเปิดเผยแสดงตนเมื่อทำการติดต่อเพื่อเปิดบัญชี ส่งเงิน หรือโอนเงินเป็นจำนวนมากของลูกค้านั้น ย่อมจะทำให้ลาชญากรต่างๆ

งดการติดต่อ หรือยกเลิกการใช้บริการ และเงินส่วนใหญ่ที่นำมาทำธุรกรรมนั้น เป็นเงินจำนวนมหาศาล ซึ่งส่งผลต่อการหมุนเวียนกระแสการเงินของสถาบันการเงิน นอกจากนี้ บุคคลผู้สุจริตบางคนที่ไม่ต้องการเปิดเผยทรัพย์สินของตน ด้วยเหตุผลบางประการ ดังเช่น ไม่ต้องการให้ญาติทราบถึงการมีทรัพย์สมบัติของตน อาจหลีกเลี่ยงไม่ต้องการติดต่อดำเนินธุรกรรมใดๆ กับสถาบันการเงินต่างๆ เช่นกัน

๑.๒ รายได้ของสถาบันการเงินลดลง เนื่องจากมีผู้ติดต่อทำธุรกรรมกับสถาบันการเงินน้อยลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสูญเสียลูกค้ารายใหญ่ จะส่งผลต่อรายได้ทางธุรกิจของสถาบันการเงิน อันก่อให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจต่อการดำเนินกิจการและการจ้างงานของลูกจ้างภายในสถาบันการเงินนั้น

๑.๓ ก่อให้เกิดภาระในการรวบรวม และรายงานข้อมูลทางธุรกรรมแก่สถาบันการเงิน โดยสถาบันการเงินจะต้องเสียค่าใช้จ่ายต่างๆ เพิ่มมากขึ้น เช่น การเพิ่มพนักงานเพื่อจัดเก็บข้อมูลของลูกค้า การจัดหาสถานที่เก็บข้อมูล และจัดหาสิ่งที่ใช้เป็นเอกสารเพื่อใช้ในการจัดเก็บและรายงาน เป็นต้น นอกจากนี้ สถาบันการเงินจะต้องจัดเจ้าหน้าที่ที่มีอยู่เพื่อทำหน้าที่เกี่ยวกับการรวบรวมและรายงานข้อมูลทางธุรกรรม อันเป็นการสูญเสียกำลังเจ้าหน้าที่ซึ่งมีอยู่จากการปฏิบัติงานปกติ

๑.๔ ก่อให้เกิดความรับผิดชอบทางกฎหมายเพิ่มมากขึ้น การที่กฎหมายกำหนดให้สถาบันการเงินจะต้องรายงานให้สำนักงานบริหารข้อมูลทราบถึงการฟอกเงิน หากว่ามีเหตุอันควรสงสัย หรือเมื่อมีการขอข้อมูลนั้น ในกรณีที่สถาบันการเงินรายงานผิดพลาดหรือไม่ครบถ้วน สถาบันการเงินอาจถูกลงโทษตามกฎหมาย หรือต้องสงสัยว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับอาชญากร

๒. ผลกระทบต่อประชาชนผู้ทำธุรกรรม

นอกจากเกิดผลกระทบแก่สถาบันการเงินแล้ว ในการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการฟอกเงินอาจก่อให้เกิดผลกระทบบางประการแก่ประชาชนผู้ทำธุรกรรมกับสถาบันการเงิน ได้ดังนี้

๒.๑ ก่อให้เกิดภาระในการทำธุรกรรม โดยประชาชน นักธุรกิจและนักลงทุนผู้ประสงค์จะทำธุรกรรม จะต้องจัดเตรียมหาพยานหลักฐานต่างๆ เพื่อใช้สำหรับในการติดต่อกับสถาบันการเงิน ซึ่งเพิ่มความยุ่งยากและสูญเสียเวลาในการประกอบธุรกิจของบุคคลเหล่านี้

๒.๒ ก่อให้เกิดรายจ่ายเพิ่มขึ้น ค่าใช้จ่ายใดๆ อันเกิดขึ้นจากการที่กำหนดให้สถาบันการเงินต้องจัดทำเอกสารเพื่อการตรวจสอบ รวมทั้งรายจ่ายที่เพิ่มขึ้นในการดำเนินการต่างๆ ตามกฎหมายฟอกเงินนี้ หากสถาบันการเงินได้ผลักภาระความสูญเสียทางการเงินนั้นแก่ลูกค้าผู้ใช้บริการเพื่อทำธุรกรรมกับสถาบันการเงิน ก็จะย่อมก่อให้เกิดรายจ่ายเพิ่มมากขึ้นในการประกอบธุรกิจ ซึ่งอาจมีการผลักภาระต่อเนื่องไปยังราคาของสินค้าและบริการของธุรกิจที่ได้รับผลกระทบทางด้านรายจ่ายนั้น

๒.๓ ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชน ในกรณีที่เกิดความเข้าใจผิด หรือเกิดการกลั่นแกล้งจากผู้ไม่หวังดีได้แจ้งข่าวไปทางหน่วยราชการว่า บุคคลบางคนกระทำความผิดตามกฎหมายนี้ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้บังคับใช้กฎหมายเลือกปฏิบัติหรือใช้เป็นเครื่องมือในการกลั่นแกล้งประชาชนบางคน เพราะกฎหมายฟอกเงินกำหนดให้อำนาจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่หลายประการ เช่น การเข้าไปค้นในเคหสถานใด และการสั่งระงับการทำธุรกรรมไว้ชั่วคราว เป็นต้น อันเป็นการรบกวนสิทธิส่วนบุคคล รวมทั้งอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่การดำเนินธุรกิจและทำให้เกิดความเสียหายแก่ชื่อเสียงทางธุรกิจแก่บุคคลผู้นั้น แม้ภายหลังจะสามารถพิสูจน์ว่ามิได้มีความผิดตามที่ถูกกล่าวหาก็ตาม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ ๔

สรุปและข้อเสนอแนะ

บทสรุป

เมื่อได้ประกอบอาชญากรรมใดๆ แล้ว ความต้องการพื้นฐานของเหล่าอาชญากร ได้แก่การปกปิดการกระทำความผิดของตนไม่ว่าด้วยวิธีการใดๆ ด้วยการที่นำผลประโยชน์ในรูปของเงินสดหรือทรัพย์สินต่างๆ ที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิด ไปทำการเปลี่ยนสภาพให้กลายเป็นเงินหรือทรัพย์สินซึ่งบุคคลทั่วไปหลงเชื่อว่าเป็นเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย ก็เป็นวิธีการหนึ่งในการขจัดร่องรอยของการกระทำความผิด นอกจากนี้ ในปัจจุบันอันเป็นยุคโลกาภิวัตน์ การประกอบอาชญากรรมไม่ได้จำกัดขอบเขตอยู่แต่ในประเทศใดประเทศหนึ่งโดยเฉพาะ แต่ได้ขยายเครือข่ายอาชญากรรมไปยังประเทศอื่นๆ เพื่อเพิ่มพูนผลประโยชน์จากการประกอบอาชญากรรมต่างๆนั้นให้มากขึ้นไปเรื่อยๆ จนกลายเป็นองค์กรอาชญากรรมใหญ่ที่มีอิทธิพลและสร้างความเดือดร้อนแก่ประชาชนในสังคม โดยนำเงินหรือทรัพย์สินหรือผลประโยชน์ที่ได้มาจากการเปลี่ยนสภาพดังกล่าวมาใช้เป็นทุนในการขยายเครือข่ายอาชญากรรมนั้น เพื่อเพิ่มผลประโยชน์จากการกระทำความผิดให้มากขึ้น

การปกปิดหรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินซึ่งเกี่ยวพันกับการกระทำความผิด หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่าการฟอกเงินจึงวิธีการสนับสนุนอาชญากรรมซึ่งเป็นภัยอย่างมหันต์ต่อสังคมและความมั่นคงในด้านต่างๆ ของประเทศชาติ ดังนั้น มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจึงเป็นเครื่องมือสำคัญเพื่อการจำกัดขอบเขตของการประกอบอาชญากรรมจนนำไปสู่การปราบปรามพวกอาชญากรให้หมดสิ้นไปจากสังคมตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย เนื่องมาจากเหล่าอาชญากรไม่อาจมีแหล่งทางการเงินที่จะใช้เป็นทุนรอนเพื่อสนับสนุนในการประกอบอาชญากรรมของพวกตนอีกต่อไป

ในปัจจุบันนี้ กฎหมายซึ่งมีหลักเกณฑ์บางส่วนเกี่ยวข้องกับการปราบปรามการฟอกเงินโดยทางอ้อมในประเทศไทย ได้แก่ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิด

เกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.๒๕๓๔ แต่หลักการของกฎหมายฉบับนี้ จำกัดไว้เฉพาะเกี่ยวกับการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเท่านั้น นอกจากนี้ ในกฎหมายฉบับนี้ ยังกำหนดให้การตรวจสอบทรัพย์สินซึ่งจะขอสั่งให้ริบนั้น จะกระทำได้ต่อเมื่อมีผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามลักษณะความผิดที่ได้กำหนดไว้ เช่น ผลิต นำเข้า ส่งออก และจำหน่าย เป็นต้น และต้องมีเหตุอันควรสงสัยว่าทรัพย์สินของผู้ต้องหานั้นเกี่ยวเนื่องกับความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เช่นเดียวกับพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ.๒๕๑๘ ซึ่งมีหลักการจำกัดเฉพาะเกี่ยวกับการริบทรัพย์สินที่ได้มาจากการทุจริตคอรัปชั่นเท่านั้น รวมทั้งในประมวลกฎหมายอาญาซึ่งกำหนดให้ยึดทรัพย์ที่ได้มาจากการกระทำความผิด แต่การริบทรัพย์สินในกฎหมายทั้งสองฉบับดังกล่าวนี้ จะกระทำได้ต่อเมื่อมีผู้ต้องหาในความผิดที่บัญญัติไว้ในกฎหมายแต่ละฉบับนั้น

สำหรับหลักเกณฑ์ทั่วไปของกฎหมายฟอกเงินนั้น การตรวจสอบทรัพย์สินที่เข้ามาในระบบธุรกิจของสถาบันการเงินย่อมกระทำได้โดยไม่ต้องมีผู้ต้องหาในความผิดฐานใดก่อนเลย เพียงแต่เมื่อใดสถาบันการเงินได้แจ้งถึงธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยแก่หน่วยงานที่มีอำนาจตรวจสอบตามที่กฎหมายฟอกเงินกำหนดไว้แล้ว หน่วยงานดังกล่าวก็สามารถเข้ามาทำการตรวจสอบข้อมูลทางธุรกรรมนั้น ด้วยเหตุนี้ จึงกล่าวได้ว่า ตามกฎหมายฟอกเงินนี้ การตรวจสอบย่อมจะมุ่งไปที่ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับธุรกรรมก่อน หากไม่สามารถชี้แจงแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้นได้ ก็จะมีความผิดอันเกี่ยวกับการฟอกเงิน และหากมีข้อเท็จจริงเพิ่มเติมว่าทรัพย์สินที่นำมาทำธุรกรรมนั้นมีที่มาจากการกระทำความผิดใดๆ แล้ว ก็จะต้องดำเนินการตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่อไป ดังนั้น การที่จะมีกฎหมายฟอกเงินบังคับใช้ จึงไม่เป็นการซ้ำซ้อนกับพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดซึ่งใช้บังคับอยู่แล้วในขณะนี้อย่างที่นักกฎหมายบางท่านได้ให้ความเห็นไว้แต่ประการใด

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันนี้ ด้วยเหตุที่การเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินใดๆ ที่ได้มาจากการกระทำความผิดหรือการฟอกเงิน ยังไม่ได้มีกฎหมายฉบับใดกำหนดให้เป็นความผิดไว้แต่ประการใด จึงทำให้บุคคลผู้กระทำการฟอกเงินหรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ในการประกอบอาชญากรรมนั้นไม่มีความผิดใดๆ ดังนั้น กฎหมายซึ่งมีหลักเกณฑ์ในการสกัดกั้นการฟอกเงินจึงเป็นเครื่องมืออันจำเป็นในการปราบปรามอาชญากรรมในประเทศไทย ในขณะนี้ จึงได้มีการยกร่างกฎหมายฟอกเงินจนแล้วเสร็จ เรียกว่า "พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการปกปิด

และเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิด พ.ศ. ...." โดยกำลังจะนำเข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรี เพื่อทำการแก้ไขเพิ่มเติมจนสมบูรณ์และจะนำเสนอให้รัฐสภาทำการพิจารณาต่อไป แต่ในขั้นแรกนี้ ร่างกฎหมายดังกล่าวกำหนดเฉพาะแต่การตรวจสอบทรัพย์สินที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดก่อน และเมื่อกลไกต่างๆ ในการตรวจสอบตามที่กฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดไว้ มีความพร้อมในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่แล้ว ก็จะมีการกำหนดให้ขยายไปยังการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่เกี่ยวกับความผิดประเภทอื่นๆ ต่อไป เช่น ความผิดเกี่ยวกับการค้าประเวณี และความผิดเกี่ยวกับการค้าอาวุธเถื่อน เป็นต้น ดังจะเห็นได้จากการตั้งชื่อร่างกฎหมายฉบับนี้ไว้ โดยไม่ได้ระบุเจาะจงว่าเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิดในลักษณะใดโดยเฉพาะ

ส่วนกลไกที่สำคัญในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินซึ่งกฎหมายกำหนดไว้ คือ การให้สถาบันการเงินมีบทบาทหรือหน้าที่ตามกฎหมายในการกวดขันการดำเนินการต่างๆ เกี่ยวกับการเงินหรือการทำธุรกรรมใดๆ ที่ผ่านเข้ามาในระบบการทำธุรกิจของสถาบันการเงินเหล่านั้น รวมทั้งมีการเก็บข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบอีกด้วย แม้ว่าหน้าที่ตามกฎหมายนั้นจะก่อให้เกิดผลกระทบบางประการแก่สถาบันการเงินก็ตาม

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาถึงผลกระทบต่างๆ ต่อบุคคลเพียงกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเปรียบเทียบกับประโยชน์ที่สาธารณชนส่วนใหญ่จะได้รับแล้ว การที่จะมีกฎหมายว่าด้วยการฟอกเงินบังคับใช้ในประเทศไทยย่อมมีผลดีหลายด้าน อันได้แก่

ประการแรก ผลดีทางด้านเศรษฐกิจ กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจะทำให้เศรษฐกิจของประเทศดำเนินไปตามกลไกที่กำหนดไว้อย่างถูกต้อง โดยไม่มีการนำเงินที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายเข้ามาในระบบเศรษฐกิจซึ่งอาจจะส่งผลให้เกิดภาวะเงินเฟ้ออันกระทบต่อการพัฒนาระบบเศรษฐกิจเพื่อความมั่นคงของชาติต่อไป

ประการที่สอง ผลดีทางด้านสังคม เมื่อแหล่งหนึ่งของการสนับสนุนอาชญากรรมได้รับการควบคุมและปราบปราม ย่อมเป็นผลทำให้เหล่าอาชญากรถูกจำกัดขอบเขตของการกระทำความผิด การปราบปรามอาชญากรรมจะทำได้ง่ายขึ้น จนทำให้เกิดความเกรงกลัวที่จะกระทำความผิดหรือทำความผิดน้อยลง ดังนั้น สังคมย่อมมีความสงบสุขมากขึ้น และสุจริตชนจึงพัฒนาประเทศชาติได้อย่างเต็มความสามารถ

ประการที่สาม ผลดีทางด้านการเมือง นักการเมืองผู้ทุจริตที่ได้รับส่วนแบ่งจากการ

กระทำความผิดเพื่อช่วยเหลืออาชญากรย่อมเกรงกลัวที่จะถูกตรวจสอบทรัพย์สิน ตลอดจนเมื่อเงินที่จะได้รับจากเหล่าอาชญากรมีน้อยลง นักการเมืองเหล่านี้จึงไม่มีเงินทุนไปใช้ในทางการเมือง ดังนั้น โอกาสที่จะกลับเข้าสู่วงการเมืองย่อมยากขึ้น จึงเท่ากับว่าเป็นการขจัดนักการเมืองทุจริตไร้คุณธรรมที่จะเข้ามาบริหารบ้านเมือง ประเทศชาติจะมีนักการเมืองที่มีคุณภาพมากขึ้น นอกจากนี้ในส่วนของข้าราชการก็มีเหตุผลอย่างเดียวกัน โดยเหล่าข้าราชการย่อมไม่กล้าทำการทุจริตและเป็นการจำกัดโอกาสทุจริตแก่บรรดาข้าราชการ ดังนั้น จึงทำให้เกิดเสถียรภาพความมั่นคงแก่วงการเมืองและข้าราชการในการบริหารประเทศสู่ความเจริญรุ่งเรือง

ประการที่สี่ ผลดีทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หากว่าประเทศไทยมีการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการฟอกเงิน ย่อมทำให้อารยประเทศเห็นว่าประเทศไทยมีความจริงใจในการร่วมมือป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ด้วยการไม่ยอมตกเป็นเครื่องมือในการหาผลประโยชน์จากการกระทำความผิดข้ามชาติต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดซึ่งเป็นปัญหาระดับโลกในขณะนี้ ตลอดจนต่างประเทศจะมีทัศนคติที่ดีต่อประเทศไทย โดยเห็นว่าเป็นประเทศที่มีการพัฒนาระบบการเมือง เศรษฐกิจและสังคมแล้ว จึงเป็นประเทศที่เหมาะสมแก่การลงทุนและการค้าระหว่างประเทศ

ข้อเสนอแนะ

แม้ว่าหลักการของกฎหมายป้องกันและปราบปรามการปกปิดหรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิดจะเป็นสิ่งที่ได้รับความเห็นชอบจากหน่วยงานและประชาชนโดยทั่วไป เนื่องจากมีวัตถุประสงค์ในการบั่นทอน และขัดขวางการเจริญเติบโตขององค์การอาชญากรรมและอาชญากรทั่วไป ตลอดจนอาจนำไปสู่แหล่งที่มาของเงินที่นำมาเปลี่ยนสภาพเพื่อปราบปรามผู้กระทำความผิดอย่างมีประสิทธิภาพ แต่หลักเกณฑ์ซึ่งจะกำหนดไว้ในกฎหมายฉบับนี้ หรือในกฎหมายที่จะออกตามความในกฎหมายฉบับนี้ ควรมีความชัดเจนและชอบธรรมเพื่อเอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงานอย่างมีเหตุผลของผู้ที่เกี่ยวข้อง และเป็นหลักประกันในสิทธิเสรีภาพพื้นฐานของประชาชนผู้บริสุทธิ์ รวมทั้งจะไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อการพัฒนาทางการเงินและการพาณิชย์อันเป็นความสูญเสียทางด้านเศรษฐกิจของประเทศ ด้วยเหตุนี้ จึงมีข้อเสนอแนะบางประการซึ่งเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และการบังคับใช้กฎหมายฟอกเงินอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

ประการแรก ในบทนิยามของความผิดมูลฐานตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายฟอกเงินนั้น ควรที่จะมีข้อความในลักษณะกว้างๆ เพื่อที่จะเปิดช่องให้สามารถบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมความหมายไปยังการกระทำความผิดร้ายแรงอื่นๆ ต่อไปในอนาคตด้วย นอกเหนือไปจากความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดซึ่งได้กำหนดไว้แล้ว เช่น ความผิดที่เกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชน ความผิดที่เกี่ยวกับการค้าประเวณี ความผิดเกี่ยวกับการทุจริตหรือประพฤติมิชอบในวงราชการ และความผิดเกี่ยวกับการค้าอาวุธเถื่อน เป็นต้น อันจะเปิดโอกาสให้สามารถขยายไปทำการตรวจสอบทรัพย์สินซึ่งเกี่ยวพันกับการกระทำความผิดลักษณะอื่นๆ โดยอาจกำหนดให้สามารถทำการแก้ไขเพิ่มเติมได้ในกฎกระทรวงเพื่อความสะดวกรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ เพราะไม่ต้องผ่านขั้นตอนดำเนินการอันมากมายในการเสนอและพิจารณากฎหมาย

ประการที่สอง แม้ว่าในร่างกฎหมายนี้ได้กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นผู้รักษาการ และมีอำนาจควบคุมดูแลพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติการตามกฎหมายฉบับนี้ ซึ่งได้แก่การควบคุมสำนักงานบริหารข้อมูลด้วยก็ตาม แต่เนื่องจากว่าสำนักงานบริหารข้อมูลเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจในการตรวจสอบตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายฟอกเงินเป็นอย่างมาก ดังนั้นจึงควรจะมีการกำหนดสถานะของสำนักงานบริหารข้อมูลว่าเป็นองค์การซึ่งสังกัดอยู่กับสำนักนายกรัฐมนตรีเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน เพราะการที่กำหนดให้ขึ้นตรงต่อสำนักนายกรัฐมนตรี จึงเท่ากับมีนายกรัฐมนตรีซึ่งเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในรัฐบาลเป็นผู้ดูแลโดยตรง อันทำให้สามารถถูกตรวจสอบการทำงานได้โดยรัฐสภา ดังเช่นการที่รัฐสภาได้ทำการตรวจสอบการใช้อำนาจอื่นๆ ของนายกรัฐมนตรี ซึ่งเป็นหลักการว่าด้วยการคานอำนาจระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร

ประการที่สาม ในการใช้อำนาจบางอย่างของสำนักงานบริหารข้อมูลตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายฟอกเงิน เช่น การมีคำสั่งให้สถาบันการเงินระงับการทำธุรกรรมไว้ชั่วคราว การเข้าค้นในเคหสถาน และการยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่อศาลเพื่อมีคำสั่งอนุญาตให้ดำเนินการเข้าถึงข้อมูลสื่อสารหรือข้อมูลคอมพิวเตอร์ของบุคคลใด เป็นต้น ถือว่าเป็นอำนาจที่เป็นดาบสองคมต่อสิทธิเสรีภาพพื้นฐานของประชาชน แต่ด้วยเหตุผลของการเพิ่มประสิทธิภาพในการปราบปรามการกระทำความผิดอย่างเร่งด่วน กฎหมายว่าด้วยการฟอกเงินจึงต้องกำหนดให้อำนาจดังกล่าวแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายนี้โดยไม่ต้องให้หน่วยงานอื่นทำการตรวจสอบกลั่นกรองก่อน อย่างไรก็ตาม เพื่อเป็นการควบคุมการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนัก

งานบริหารข้อมูล จึงสมควรที่จะต้องมีการออกระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติงานดังกล่าวอย่างเข้มงวด ตลอดจนกำหนดให้มีการตรวจสอบการปฏิบัติงานหรือคำสั่งใดๆ ของสำนักงานบริหารข้อมูลนั้นได้โดยตรงจากรัฐสภา เมื่อมีการบังคับใช้กฎหมายฟอกเงินนั้นแล้ว

ประการที่สี่ การกำหนดมูลค่าในการทำธุรกรรมและมูลค่าของอสังหาริมทรัพย์ในการทำนิติกรรมสัญญาเพื่อทำการรายงานต่อสำนักงานบริหารข้อมูลโดยสถาบันการเงินและโดยสำนักงานที่ดินตามกฎหมายว่าด้วยการฟอกเงินนั้น ควรมีการกำหนดมูลค่าที่สมเหตุสมผลและสามารถยืดหยุ่นเปลี่ยนแปลงได้ตามสภาวะเศรษฐกิจเพื่อไม่ให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชนผู้ประกอบธุรกิจและไม่เป็นการเพิ่มภาระทางด้านต่างๆ ในการปฏิบัติตามกฎหมายมากจนเกินไปแก่สถาบันการเงินและสำนักงานที่ดิน อันอาจก่อให้เกิดผลกระทบใดๆ ทางด้านเศรษฐกิจของประเทศ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บรรณานุกรม

หนังสือภาษาไทย

วาทิน ศานตสมบัติ, พลตำรวจตรี. การฟอกเงิน. กรุงเทพ ฯ : บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, ๒๕๓๙.

หนังสือภาษาอังกฤษ

Robinson, Jeffrey. The Laundrymen. New York : Arcade Publishing, 1996.

วารสารและหนังสือพิมพ์

จารุวรรณ เรืองสวัสดิพงศ์. "การฟอกเงิน," ดุลพาห. ๔๑ (กรกฎาคม - สิงหาคม ๒๕๓๗), ๙ - ๑๔.

จักษุ ตะกรุดแก้ว. "จับชีพจร กม.ฟอกเงิน ฝ่าแรงต้านแบงก์ การเมือง," ประชาชาติธุรกิจ. (๕ - ๘ มีนาคม ๒๕๓๘).

จิรนิติ หะวานนท์. "มาตรการป้องกันการฟอกเงิน," ดุลพาห. ๔๑ (กรกฎาคม - สิงหาคม ๒๕๓๗), ๕๑ - ๕๗.

จำเลง กุลเจริญ. "กฎหมายป้องกันการฟอกเงิน," ดุลพาห. ๔๑ (กรกฎาคม - สิงหาคม ๒๕๓๗), ๑๕ - ๒๗.

ไชยยศ เหมะรัชตะ. "การฟอกเงินหรือแปรสภาพเงิน," จดหมายข่าวราชบัณฑิตยสถาน. ๒๓ (เมษายน ๒๕๓๖).

ถาวร เชาว์วิชารัตน์. "การป้องกันและควบคุมการฟอกเงิน," วารสารอัยการ. ๑๘ , ๒๐๙ (กรกฎาคม ๒๕๓๘), ๖๗ - ๗๓.

ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. "ข้อที่ควรคำนึงเกี่ยวกับกฎหมายฟอกเงิน," ดุลพาห. ๔๑ (กรกฎาคม-สิงหาคม ๒๕๓๗), ๔๕ - ๕๐.

ประชาไทย. "กฎหมายป้องกันการฟอกเงิน ผลเสียต่อคนไทย และประเทศไทย," ดุลพาห. ๔๑ (กรกฎาคม - สิงหาคม ๒๕๓๗), ๙๕ - ๙๙.

ประสิทธิ์ ดำรงชัย. "กฎหมายฟอกเงินกับการปราบคอรัปชั่น," ดุลพาห. ๔๑ (กรกฎาคม - สิงหาคม ๒๕๓๗), ๘๘ - ๙๔.

ปิยะพันธ์ อุดมศิลป. "มาตรการป้องกันมิให้สถาบันการเงินตกเป็นเครื่องมือในการฟอกเงิน," ดุลพาห. ๔๑ (กรกฎาคม - สิงหาคม ๒๕๓๗), ๕๘ - ๖๗.

"เปิดหมดเปลือก กฎหมายฟอกเงิน จับตา ๓๓ มาตรา อันตราย," ประชาชาติธุรกิจ. (๑๙ - ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๘), ๒๘ และ ๓๐.

พงศ์อดุล กฤษณะราช. "ผลกระทบต่อสถาบันการเงินในประเทศไทยภายใต้กฎหมายต่อต้านการฟอกเงิน," ดุลพาห. ๔๑ (กรกฎาคม - สิงหาคม ๒๕๓๗), ๕๙ - ๖๘.

มานิต วิทยาเต็ม. "สำรวจกฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงิน," ดุลพาห. ๔๑ (กรกฎาคม - สิงหาคม ๒๕๓๗), ๒๘ - ๓๗.

วีระพงศ์ บุญโญภาส. "ประเทศไทยกับร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการปกปิดหรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด," ดุลพาห. ๔๑ (กรกฎาคม - สิงหาคม ๒๕๓๗), ๘๐ - ๘๗.

วีระพงศ์ บุญโญภาส. "สถาบันการเงินกับการฟอกเงิน," ประชาชาติธุรกิจ. (๔ - ๑๒ ตุลาคม ๒๕๓๗), ๓๐.

สีหนาท ประยูรรัตน์. "แนวความคิดของตำรวจในประเทศต่างๆ เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน," ดุลพาห. ๔๑ (กรกฎาคม - สิงหาคม ๒๕๓๗), ๗๔ - ๗๕.

สุรพล ไตรเวทย์. "อาชญากรรมยาเสพติดกับความจำเป็นของกฎหมายฟอกเงิน," ดุลพาห. ๔๑ (กรกฎาคม - สิงหาคม ๒๕๓๗), ๓๘ - ๔๔.

"ห้าหน่วยงาน ๑๔ ข้อสังเกต ชี้ "จุดบอด" กฎหมายฟอกเงิน," ประชาชาติธุรกิจ. (๘ - ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๓๙), ๔๐ - ๔๑.

วิทยานิพนธ์และเอกสารวิจัยส่วนบุคคล

ปิยะพันธ์ สาราภรบริรักษ์. "การกำหนดความผิดอาญาฐานเกี่ยวกับการฟอกเงิน." วิทยานิพนธ์

ปริญญานิติศาสตร์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๔.

ศักดิ์ชัย ศักดิ์กุลวงศ์. "มาตรการทางกฎหมายในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ศึกษากรณีการสกัดการฟอกเงิน." เอกสารวิจัยส่วนบุคคล วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๓๗.

เอกสารอื่น ๆ

เลขาธิการวุฒิสภา, สำนักงาน, ศูนย์บริการข้อมูลและกฎหมาย. "การป้องกันปราบปรามการฟอกเงิน." เอกสารเผยแพร่ ลำดับที่ ๑, ๒๕๓๗.

ศูนย์ข้อมูลอาชญากรรมทางธุรกิจ. เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการ เรื่องกฎหมายสกัดการฟอกเงิน ในมุมมองของสถาบันการเงิน ณ ห้องประชุมคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๙ มิถุนายน ๒๕๓๗.

หนังสือกระทรวงการต่างประเทศ ด่วนที่สุด ที่ กต ๐๖๐๔/๑๒๐๐ เรื่องร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการปกปิดหรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิด พ.ศ. .... ลงวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๓๘.

หนังสือตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ที่ สจ ๘๑/๒๕๓๘ เรื่องขอความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติฯ ลงวันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๓๘.

หนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ด่วน ที่ นร ๐๖๐๒/๑๕๒ เรื่องขอความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการปกปิดหรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิด พ.ศ. .... ลงวันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๓๘.

หนังสือสำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ ด่วนที่สุด ที่ ยธ ๐๕๐๓/๒๓๐๘ เรื่องขอความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการปกปิดและเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิด พ.ศ. .... ลงวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๓๘.

อนันต์ อนันตกูล. "กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน." เอกสารประกอบการบรรยายในที่ประชุมราชบัณฑิตและภาคสมาชิก สำนักธรรมศาสตร์และการเมือง ณ ราชบัณฑิตยสถาน, ๕ มีนาคม ๒๕๓๘.

AUSTRAC. Suspect Transaction Reporting : Guideline Number 1.

Baldwin, Fletcher. "Money Laundering." เอกสารประกอบคำบรรยายพิเศษ จัดโดย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ณ โรงแรมสยามซิตี้, ๒๙ พฤษจิกายน ๒๔๓๖.

Office of the Customs Attache. "Financial Crimes & Asset Confiscation Seminar." เอกสารประกอบการสัมมนา ณ โรงแรมอิมพีเรียล, ๑ - ๓ กุมภาพันธ์ ๒๔๓๗.

United Nations International Drug Control Programme. "Model Law on Money Laundering and Confiscation in Relation to Drugs." Legal Advisory Programme, May 1995.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

ร่าง

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการปกปิดหรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สิน ที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิด พ.ศ. ....

.....

โดยที่เป็นการสมควร.....

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ .....

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการปกปิดหรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิด พ.ศ. ...."

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้

"ธุรกรรม" หมายความว่า กิจการทางธุรกิจใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำนิติกรรมสัญญา หรือการดำเนินการทางธุรกิจ

"ธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย" หมายความว่า

(1) ธุรกรรมที่มีความซับซ้อนผิดปกติ หรือ

(2) ธุรกรรมที่ขาดความเป็นไปได้ในเชิงเศรษฐกิจ หรือ

(3) ธุรกรรมที่มีลักษณะตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

"ความผิดมูลฐาน" หมายความว่า การผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย

ร่าง

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการปกปิดหรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สิน ที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิด พ.ศ. ....

.....

โดยที่เป็นการสมควร.....

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ .....

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการปกปิดหรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิด พ.ศ. ...."

มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้

"ธุรกรรม" หมายความว่า กิจการทางธุรกิจใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำนิติกรรมสัญญา หรือการดำเนินการทางธุรกิจ

"ธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย" หมายความว่า

(1) ธุรกรรมที่มีความซับซ้อนผิดปกติ หรือ

(2) ธุรกรรมที่ขาดความเป็นไปได้ในเชิงเศรษฐกิจ หรือ

(3) ธุรกรรมที่มีลักษณะตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

"ความผิดมูลฐาน" หมายความว่า การผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย

หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติด และให้หมายความรวมถึง การสมคบ สนับสนุน ช่วยเหลือหรือพยายามกระทำความผิดดังกล่าวด้วย

"ทรัพย์สินที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิด" หมายความว่า

(1) ทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดมูลฐาน หรือการมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดมูลฐาน

(2) ทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดตามมาตรา 26 หรือมาตรา 27

(3) ทรัพย์สินที่ได้มาจากการแปรสภาพ หรือโอนไป ซึ่งทรัพย์สินตาม (1) หรือ (2) โดยผู้ได้มารู้ว่า เป็นการได้มาจากการแปรสภาพหรือโอนทรัพย์สินตาม (1) หรือ (2)

"สถาบันการเงิน" หมายความว่า ธนาคารพาณิชย์ ธนาคารออมสิน ธนาคารอาคารสงเคราะห์ ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร บริษัทเงินทุน บริษัทหลักทรัพย์ บริษัทเครดิตฟองซิเอร์ บริษัทจัดการกองทุนรวม บรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย บรรษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อม บริษัทประกันชีวิต บริษัทประกันวินาศภัย สหกรณ์ออมทรัพย์ และนิติบุคคลที่ดำเนินธุรกิจเกี่ยวข้องทางการเงินตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

"พนักงานเจ้าหน้าที่" หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

"สำนักงาน" หมายความว่า สำนักงานบริหารข้อมูลเกี่ยวกับการปกปิดหรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิด

"หัวหน้าสำนักงาน" หมายความว่า หัวหน้าสำนักงานบริหารข้อมูลเกี่ยวกับการปกปิดหรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิด

"รัฐมนตรี" หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 4 ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ กับออกกฎกระทรวงและระเบียบเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงและระเบียบนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

มาตรา 5 ในการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ให้หัวหน้าสำนักงานและพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

หมวด 1

สำนักงานบริหารข้อมูลเกี่ยวกับการปกปิดหรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิด

มาตรา 6 สำนักงานมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) รับรายงานเกี่ยวกับทรัพย์สินที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิด รวมทั้งธุรกรรมใดๆ ที่เกี่ยวข้อง และออกหลักฐานใบรับรายงานให้แก่สถาบันการเงิน

(2) ติดตามและตรวจสอบทรัพย์สินที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิด

(3) มีหนังสือแจ้งสถาบันการเงินให้ยับยั้งหรือระงับการทำธุรกรรมไว้ชั่วคราว

(4) วินิจฉัยว่าทรัพย์สินใดเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิดหรือไม่

(5) รวบรวมเอกสารหรือบันทึกหลักฐานใดๆ เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาหรือตรวจสอบ

(6) รวบรวมพยานหลักฐานส่งพนักงานสอบสวน เพื่อดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดมูลฐานและความผิดตามพระราชบัญญัตินี้

(7) รวบรวมพยานหลักฐานส่งพนักงานอัยการเพื่อดำเนินการตามมาตรา 21 หรือมาตรา 25

มาตรา 7 เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ หัวหน้าสำนักงานและพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากหัวหน้าสำนักงาน มีอำนาจดังต่อไปนี้

(1) สอบถามหรือเรียกสถาบันการเงิน รวมทั้งบุคคลใดๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมาเพื่อให้ถ้อยคำ ส่งคำชี้แจงเป็นหนังสือ หรือส่งบัญชีเอกสารหรือหลักฐานใดๆ มาเพื่อตรวจสอบ หรือ

เพื่อประกอบการพิจารณา

(2) สอบถามหรือเรียกเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการ องค์การหรือหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ มาเพื่อให้ถ้อยคำ ส่งคำชี้แจงเป็นหนังสือ หรือส่งบัญชีเอกสารหรือหลักฐานใดๆ มาเพื่อตรวจสอบหรือเพื่อประกอบการพิจารณา

(3) เข้าไปในเคหะสถาน สถานที่ หรือยานพาหนะใดๆ ที่เหตุอันควรสงสัยว่ามีการซุกซ่อนหรือปกปิดทรัพย์สิน พยานหลักฐาน หรือวัตถุใดๆ ที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิดมูลฐาน เพื่อทำการตรวจค้น หรือเพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบ ยึดหรืออายัด ในเวลากลางวันระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก ในกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าหากไม่ดำเนินการในทันทีเอกสารหรือวัตถุดังกล่าวนั้นจะถูกย้ายก็ให้มีอำนาจเข้าไปในเวลากลางคืนได้ ทั้งนี้โดยไม่ต้องมีหมาย

มาตรา 8 เพื่อประโยชน์ในการติดตามธุรกรรมหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิด หากบัญชีลูกค้าสถาบันการเงิน เครื่องมือ หรือเครื่องอุปกรณ์ในการสื่อสาร หรือเครื่องคอมพิวเตอร์ ถูกใช้หรืออาจถูกใช้ในการทำธุรกรรม ซึ่งเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิด หรือพยานหลักฐานหรือเอกสารใดๆ เกี่ยวข้องหรืออาจเกี่ยวข้องกับธุรกรรมดังกล่าว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายจากหัวหน้าสำนักงานยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่อศาลส่วนแพ่งที่เขตอำนาจเพื่อมีคำสั่งอนุญาตให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

(1) เข้าถึงข้อมูลทางการสื่อสารของบุคคลโดยใช้เครื่องมือหรือเครื่องอุปกรณ์ใดๆ

(2) เข้าถึงข้อมูลคอมพิวเตอร์

คำสั่งอนุญาตของศาลตามวรรคหนึ่งควรให้มีกำหนดได้คราวละไม่เกิน 90 วัน

หมวด 2

หน้าที่ของสถาบันการเงินและผู้เกี่ยวข้อง

มาตรา 9 ให้สถาบันการเงินจัดให้ลูกค้าแสดงตนและที่อยู่ทุกครั้งก่อนทำธุรกรรมตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง เว้นแต่ลูกค้าได้มีการแสดงตนไว้ก่อนแล้ว

การแสดงตนตามวรรคหนึ่งให้กระทำดังต่อไปนี้

(1) บุคคลธรรมดา ให้แสดงเอกสารแสดงตนที่ออกโดยทางราชการ

(2) นิติบุคคล ให้แสดงสำเนาหนังสือรับรองการจดทะเบียนนิติบุคคลที่ออกโดยทางราชการ พร้อมหนังสือมอบอำนาจให้ทำธุรกรรมแทน และเอกสารแสดงตนของผู้รับมอบอำนาจที่ออกโดยทางราชการ

มาตรา 10 ให้สถาบันการเงินจัดให้ลูกค้าบันทึกข้อเท็จจริงเกี่ยวกับธุรกรรมก่อนทำธุรกรรมที่มีมูลค่าเกินกว่าที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง หรือที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐาน

หากลูกค้าปฏิเสธการทำบันทึกตามวรรคหนึ่ง ให้สถาบันการเงินจัดทำบันทึกเองและดำเนินการทำธุรกรรมต่อไปได้ แล้วแจ้งให้สำนักงานทราบทันที

บันทึกตามวรรคหนึ่งและวรรคสองให้เป็นไปตามแบบที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

มาตรา 11 ให้สถาบันการเงินเก็บรักษาหลักฐานการแสดงตนและที่อยู่ของลูกค้าตามมาตรา 9 และบันทึกข้อเท็จจริงตามมาตรา 10 เป็นระยะเวลาห้าปีนับแต่ปิดบัญชีหรือยุติความสัมพันธ์กับลูกค้าหรือนับแต่ได้มีการทำธุรกรรมนั้น เว้นแต่จะได้รับแจ้งเป็นหนังสือจากพนักงานเจ้าหน้าที่ให้ปฏิบัติเป็นอย่างอื่นตามระยะเวลาที่พนักงานเจ้าหน้าที่กำหนด

มาตรา 12 ให้สถาบันการเงินรายงานธุรกรรมที่มีมูลค่าเกินกว่าที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง หรือที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐาน

ในกรณีที่ธุรกรรมใดได้กระทำไปแล้ว หากปรากฏในภายหลังว่าเกี่ยวข้องเป็นธุรกรรมตามวรรคหนึ่ง ให้สถาบันการเงินรายงานการทำธุรกรรมนั้นเช่นเดียวกัน

สถาบันการเงินจะต้องรายงานเกี่ยวกับข้อเท็จจริงใดๆ ที่อาจจะยืนยันหรือยกเลิกเหตุอันควรสงสัยนั้น

มาตรา 13 ให้บุคคลผู้ที่ดำเนินการ กำกับ ดูแล หรือให้คำแนะนำในการทำธุรกรรมที่เกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายเงินทุน รายงานเกี่ยวกับเงินหรือทรัพย์สินที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิดรวมทั้งธุรกรรมที่เกี่ยวข้อง

ให้บุคคลตามวรรคหนึ่งรายงานเกี่ยวกับข้อเท็จจริงใดๆ ที่อาจจะยืนยันหรือยกเลิกเหตุอันควรสงสัยนั้น

มาตรา 14 ให้สำนักงานที่ดินรายงานการทำนิติกรรมสัญญาที่เกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ใดที่มีมูลค่าเกินกว่าที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

มาตรา 15 บุคคลใดที่พบเงิน ทรัพย์สิน หรือธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐาน อาจรายงานเกี่ยวกับเงิน ทรัพย์สิน หรือธุรกรรมนั้นก็ได้

มาตรา 16 ให้สถาบันการเงินจัดให้มีโครงการเพื่อการต่อต้านการปกปิดหรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิด โดยกำหนดให้มี

(1) การแต่งตั้งเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ในระดับผู้จัดการในแต่ละหน่วยงานหรือแต่ละสาขา

(2) การฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องแก่เจ้าหน้าที่หรือพนักงาน

(3) การรวมศูนย์ข้อมูลที่ได้มีการรวบรวมไว้

(4) การตรวจสอบภายในเพื่อทดสอบการปฏิบัติการและเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้

หมวด 3

วิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการรายงาน

มาตรา 17 สำนักงานหากแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรให้สถาบันการเงิน หรือบุคคลอื่นยับยั้งการทำธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐาน

การยับยั้งการทำธุรกรรมตามวรรคหนึ่ง ให้มีระยะเวลาไม่เกินหนึ่งวันทำการธนาคาร

มาตรา 18 ในกรณีที่มีหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่า ธุรกรรมใดเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐาน สำนักงานอาจมีคำสั่งให้สถาบันการเงินระงับการทำธุรกรรมไว้ชั่วคราวเป็น

เวลาสิบวันทำการธนาคาร

มาตรา 19 ในการที่สำนักงานแจ้งยับยั้งหรือมีคำสั่งระงับการทำธุรกรรมใด แต่สถาบันการเงินยังไม่ได้รับการแจ้งหรือคำสั่งนั้น หรือเมื่อพ้นกำหนดเวลาตามมาตรา 17 และมาตรา 18 แล้วแต่กรณี สถาบันการเงินอาจยอมให้มีการทำธุรกรรมต่อไปได้

มาตรา 20 การรายงานตามมาตรา 12 มาตรา 13 มาตรา 14 และมาตรา 15 ซึ่งผู้รายงานกระทำโดยสุจริต หากก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลใด ผู้รายงานไม่ต้องรับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทน

หมวด 4

การให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน

มาตรา 21 ในการตรวจสอบธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยว่า เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐาน หากมีพยานหลักฐานเชื่อได้ว่าธุรกรรมนั้นเป็นการโอนหรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินหรือปกปิดหรืออำพรางที่มาของทรัพย์สินที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิด ให้สำนักงานเสนอเรื่องให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอต่อศาลให้สั่งให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิด รวมทั้งดอกผลของทรัพย์สินนั้นให้ตกเป็นของแผ่นดิน ไม่ว่าจะมีผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาส่วนอาญาหรือไม่ เว้นแต่บุคคลซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินจะแสดงให้ศาลเห็นว่า

(1) ตนเป็นเจ้าของที่แท้จริง และทรัพย์สินนั้นไม่ใช่ทรัพย์ที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิด และมิใช่ดอกผลหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการทำธุรกรรมดังกล่าว

(2) ตนเป็นผู้รับโอนหรือรับประโยชน์ และได้รับทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริต และมีค่าตอบแทน หรือได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดี หรือในทางกุศลสาธารณะ

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ ถ้าปรากฏหลักฐานว่าผู้ซึ่งอ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สินเป็นผู้เกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐาน หรือความผิดตามมาตรา 26 หรือมาตรา 27 มาก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบรรดาทรัพย์สินที่ผู้นั้นมีอยู่หรือได้มาเกินกว่าฐานะหรือความสามารถในการประกอบอาชีพหรือกิจกรรมอย่างอื่นโดยสุจริต เป็นทรัพย์สินที่

เกี่ยวพันกับการกระทำความผิด

มาตรา 22 ในกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วน เพื่อมิให้ทรัพย์สินตามมาตรา 21 ถูกโอน ขาย จำหน่าย หรือย้ายไปเสียให้พ้นตามอำนาจศาล สำนักงานอาจเสนอเรื่องให้พนักงานอัยการยื่นคำขอฝ่ายเดียวร้องขอให้ศาลมีคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวก่อนพิพากษา ให้ศาลพิจารณาคำขอเป็นการด่วน ถ้าเป็นที่พอใจว่าคำขอนั้นมีเหตุสมควร ให้ศาลมีคำสั่งหรือออกหมายตามที่ขอโดยไม่ชักช้า

มาตรา 23 คำร้องตามมาตรา 21 และคำขอตามมาตรา 22 ให้ยื่นต่อศาลส่วนแพ่งที่มีเขตอำนาจ และให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา 24 เพื่อประโยชน์แก่การยื่นคำร้องขอตามมาตรา 21 หรือคำขอตามมาตรา 22 หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าทรัพย์สินรายใดอาจมีการโอน ย้ายย้าย ซุกซ่อน หรือเป็นกรณีที่มีเหตุผลและความจำเป็นเร่งด่วนอย่างอื่น ให้สำนักงานมีอำนาจสั่งยึด หรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวก่อนการยื่นคำร้องขอหรือคำขอตามมาตรา 21 หรือมาตรา 22 มีกำหนดไม่เกินเก้าสิบวัน

มาตรา 25 ในการตรวจสอบทรัพย์สินที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวพันกับความผิด หากมีพยานหลักฐานเชื่อว่าทรัพย์สินนั้นเป็นวัตถุแห่งการโอน หรือเปลี่ยนสภาพหรือถูกปกปิดหรือถูกอำพรางที่มาแห่งทรัพย์สิน ก็ให้นำบทบัญญัติในมาตรา 21 มาตรา 22 มาตรา 23 และมาตรา 24 มาใช้บังคับ

หมวด 5

ความผิดและบทกำหนดโทษ

มาตรา 26 ผู้ใด

(1) โอน รับโอนหรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิดเพื่อซุก

ซ่อนหรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้น หรือช่วยเหลือผู้อื่นไม่ว่าก่อน ขณะหรือหลังการกระทำความผิดมิให้ต้องรับโทษหรือรับโทษน้อยลงในความผิดมูลฐาน หรือ

(2) ปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริงของการได้มา แหล่งที่ตั้ง การจำหน่าย การโอน การได้สิทธิใดๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินที่เกี่ยวพันกับการกระทำความผิด

ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 27 ผู้ใดสมคบโดยการตกลงกันตั้งแต่สองคนขึ้นไปเพื่อกระทำความผิดตามมาตรา 26 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 28 ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา 9 มาตรา 10 มาตรา 11 มาตรา 12 และมาตรา 13 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสามแสนบาท

มาตรา 29 ผู้ใดไม่มาให้ถ้อยคำ หรือไม่ส่งคำชี้แจงเป็นหนังสือหรือไม่ส่งบัญชีเอกสารหรือหลักฐานตามมาตรา 7(1) หรือขัดขวางหรือไม่ให้ความสะดวกตามมาตรา 7(3) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 30 ผู้ใดรู้หรืออาจรู้ความลับในราชการเกี่ยวกับการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้กระทำด้วยประการใดๆ ให้ผู้อื่นรู้หรืออาจรู้ความลับดังกล่าว เว้นแต่เป็นการปฏิบัติการตามหน้าที่หรือตามกฎหมาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 31 ผู้ใดยักย้าย ซ่อนเร้น เอาไปเสีย ทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้สูญหาย หรือไร้ประโยชน์ ซึ่งเอกสารหรือบันทึกข้อมูล หรือทรัพย์สินที่ตนรู้หรือควรรู้ว่าจะตกเป็นของแผ่นดินตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 32 ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดซึ่งต้องรับโทษตามมาตรา 26 หรือมาตรา 27 เป็นนิติบุคคล ผู้แทนของนิติบุคคล กรรมการของนิติบุคคล หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น ต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้นๆ ด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนในการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้น

มาตรา 33 หัวหน้าสำนักงาน พนักงานเจ้าหน้าที่ เจ้าพนักงาน สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งรัฐ สมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาเทศบาลหรือสภาท้องถิ่นอื่น ข้าราชการพนักงานส่วนท้องถิ่น พนักงานองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ หรือพนักงานรัฐวิสาหกิจผู้ใด กระทำความผิดตามมาตรา 26 มาตรา 27 หรือมาตรา 31 ต้องระวางโทษเป็นสามเท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

มาตรา 34 หัวหน้าสำนักงาน พนักงานเจ้าหน้าที่ เจ้าพนักงานหรือข้าราชการผู้ใด กระทำความผิดต่อหน้าที่ราชการ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา อันเกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ต้องระวางโทษสามเท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

มาตรา 35 ผู้ใดกระทำความผิดตามมาตรา 26 หรือมาตรา 27 แม้จะกระทำนอกราชอาณาจักร ผู้นั้นจะต้องรับโทษในราชอาณาจักร ถ้าปรากฏว่า

(1) ผู้กระทำความผิดหรือผู้ร่วมกระทำความผิดคนใดคนหนึ่งเป็นคนไทย หรือมีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย หรือ

(2) ผู้กระทำความผิดเป็นคนต่างด้าว และได้กระทำโดยประสงค์ให้ความผิดเกิดขึ้นในราชอาณาจักร หรือรัฐบาลไทยเป็นผู้เสียหาย หรือ

(3) ผู้กระทำความผิดเป็นคนต่างด้าว และการกระทำนั้นเป็นความผิดตามกฎหมายของรัฐที่การกระทำเกิดขึ้นในเขตอำนาจของรัฐนั้น หากผู้นั้นได้ปรากฏตัวอยู่ในราชอาณาจักร และมิได้มีการส่งตัวผู้นั้นออกไปตามกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน

ทั้งนี้ให้นำมาตรา 10 แห่งประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับโดยอนุโลม

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

นายกรัฐมนตรี

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ นายไชยยศ เหมะรัชตะ

วันเดือนปีเกิด ๒๓ ธันวาคม ๒๔๘๙

การศึกษา
- นิติศาสตร์บัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- นิติศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ปริญญาโททางกฎหมาย (LL.M.) มหาวิทยาลัยโคลัมเบีย ประเทศสหรัฐอเมริกา

ฯลฯ

ประวัติการทำงาน
- อดีตนิติกรตรี สำนักงานปลัดกระทรวงคมนาคม
- อดีตนิติกร สำนักงานจัดการทรัพย์สิน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อดีตหัวหน้าภาควิชากฎหมายวิธีพิจารณาและธรรมนูญศาล
- อดีตหัวหน้าภาควิชากฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ฯลฯ

ตำแหน่งปัจจุบัน
- ศาสตราจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ราชบัณฑิต สาขากฎหมายเอกชน สำนักธรรมศาสตร์และการเมือง ราชบัณฑิตยสถาน
- ที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์
- กรรมการข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ (ก.ม.)
- ประธาน อ.ก.ม. วิสามัญเกี่ยวกับวินัยและการออกจากราชการทบวงมหาวิทยาลัย

Chulalinet
3 0021 00218237 6

- อ.ก.ม. วิสามัญเกี่ยวกับตำแหน่งทางวิชาการ ทบวงมหาวิทยาลัย
- อ.ก.ม. วิสามัญเกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบ ทบวงมหาวิทยาลัย
- กรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพย์ติด (ป.ป.ส.)
- กรรมการที่ปรึกษากฎหมายยาเสพย์ติด สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพย์ติด สำนักนายกรัฐมนตรี
- ประธานคณะอนุกรรมการพิจารณาร่างกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย